tevhid

Cemâziye'l Evvel 1438

"Tağuta kulluk etmekten kaçınıp, Allah'a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı müjdele!" (39/Zümer, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | ŞUBAT '17 | YIL: 6 | SAYI: 57 | FİYATI: 7₺ | ISSN: 2148-4635

"...Dini Ayakta Tutun Onda Ayrılığa Düşmeyin..." (42/Şura, 13)

Ankara Kitabevimiz Açıldı!

Adres:

Kazım Karabekir Mh. 2061. Sk. No: 18 06794 Etimesgut/ Ankara

EDİTÖR

بسم الله الرحمن الرحيم

Allah'a hamd, Rasûlü'ne salât ve selam olsun...

"Kim cennetin en güzel yerine yerleşmeyi isterse cemaatte olmaya gayret göstersin." [1]

Cemaat, kişiyi cennete götürecek ve dini ayakta tutan bir vasıtadır. İmandan sonraki en değerli hazine cemaattir. Zira bu dinin pratize edilebilmesi için cemaat şarttır. Bundan ötürü de Allah bunu vahyin taşıyıcıları ve örnekleri Peygamberlere vasiyet etmiştir.

Sadece bedensel olarak yakınlaşmak değildir cemaat... Bilakis kalp ve düşünce dünyasında tek olan, tek sesin etrafında birleşen, aynı yöne hareket eden bir beden gibi olmalı, olmak zorundadır.

Bir cemaatin içerisinde asli gaye olan *'ayrılığa düşmeme'* ilkesinin ihyası için bu konunun önemli bazı kısımlarına Başyazı'mızda değinmeye çalıştık.

Kıymetli hocamız Ebu Hanzala, bu ay üzüntü ve stres meselesine Müslümanca bakışın nasıl olması gerektiğini bizlere anlatıp, bu soruna modern hayatın sahte devalarını bir kenara koyarak ilahi reçeteleri sunacak. Yazının etraflı ve gayet doyurucu olduğunun altını çizmekte yarar var.

Toplumsal sorunlarımızı güzel nasihatleri ile gündeme getiren Faruk Furkan hocamızın da yine tüccarlara yönelik yazısı da bu ay okunmaya değer başka bir yazıdır.

Yazılarını bizden esirgemeyen ve derginin temel taşlarını oluşturan diğer hocalarımızın makaleleri de ayrı bir değer taşımaktadır. Enes Yelgün hocamız boykot yıllarına ışık tutarak değerlendirme yaparken, Özcan Yıldırım hocamız nifak liderinin ölümü üzerine yaşanan hâdiselerin önemli yerlerine temas etti.

İmanın tadını almanın keyfiyetini ilgili hadisin şerhi ile konu edinen Murat Müslihan hocamız ile terk edilmiş sünnetlere dair silsile yazısını bu ay da sokak daveti konusu çerçevesinde kaleme alan Emre Acar hocamızın yazılarını da tavsiye ediyoruz.

Bir sonraki ay yeniden Tevhid Dergisi meclisimizde buluşmak üzere...

"Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun" duamız ile...

---

1. *Müsned, 177; Tirmizi, 2165.*

Editör

tevhid

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
info@tevhiddergisi.net
www.tevhiddergisi.net

Adres
Kirazlı Mh. Mahmutbey Cd. No: 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Abonelik İçin
0 (545) 762 15 15

Yazışma Adresi
Abdullah DEMİR
Güneşli Merkez Postane P.K. 51
Bağcılar/İSTANBUL

Basım
Mavi Ay Ofset, Litros yolu 2. Mat. Sit.
Giriş kat 1BF2 Topkapı/İSTANBUL
0 (212) 613 47 65

Dergi içerisinde yer alan
yazılardan ilgili yazar mesuldür.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Satış Noktaları

İstanbul	Ankara	Diyarbakır	Konya
Tevhid Kitabevi,	Tevhid Kitabevi,	Tevhid Kitabevi,	Tevhid Kitabevi,
Kirazlı Mh.	Kazım Karabekir Mh.	Kaynartepe Mh.	Sarıyakup Mh.
Mahmutbey Cd. No: 120/A	2061. Sk. No: 18	Gürsel Cd. No: 90/A	Burhandede Cd. No: 28/A
34212	06794	21090	42020
Bağcılar/İSTANBUL	Etimesgut/ANKARA	Bağlar/DİYARBAKIR	Karatay/KONYA
0 (545) 762 15 15	0 (534) 701 10 20	0 (541) 857 34 20	0 (553) 513 48 48

İrtibat Büroları

Merkez Kirazlı Mh. Mahmutbey Cd. No: 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
Büro 1 Yeşilkent Mh. Balık Yolu Cd. 3/G Sk. No: 1 Kat: 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
Büro 2 İsmetpaşa Mh. 90. Sk. No: 4 34270 Sultangazi/İSTANBUL
Büro 3 5 Nisan Mh. 749. Sk. No: 5 21090 Bağlar/DİYARBAKIR
Büro 4 Sarıyakup Mh. Karaman Cd. No: 81/A 42020 Karatay/KONYA
Büro 5 Bahçıvan Mh. Sıhke Cd. Karatekin Sk. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040Tuşba/VAN
Büro 6 Bağlarbaşı Mh. Nilüfer Cd. Fırın Sk. No: 4 16160 Osmangazi/BURSA
Büro 7 Kazım Karabekir Mh. 2061. Sk. No: 18 06794 Etimesgut/ANKARA

Cemâziye'l Evvel 1438 | Şubat '17
Yıl: 6 | Sayı: 57 | Fiyatı: 7 TL
ISSN: 2148-4635

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ

tevhid

İÇİNDEKİLER

Üzülme! Allah Bizimle Beraber

Ebu HANZALA

İnsan zayıftır. Üzüntü ve keder onun zayıflığına zayıflık katar ve onu bitirir. Çoğu zaman meşru üzüntüyle gayr-ı meşru sonuçlar doğuran üzüntüyü ayırt edemez. Şeytanın vesveseleri ve nefsin ayartmasıyla üzüntüsünü bahane hâline getirir. Yapması gerekip de yapamadığı, uzak durması gerekip de sakınamadığı sorumluluklarını üzüntü ve dert bahanesiyle ihmal eder.

Kullarına bir annenin evladına olan merhametinden daha merhametli, Celal ve Cemal sahibi, izzetin Rabbi, eksiklikten münezzeh, tüm övgülerin sahibi olan Allah'a hamd olsun. Salât ve selam, Allah'ı en iyi tanıyan ve O'ndan en fazla korkan Muhammed'e, onun pak ailesine, ashabına ve kıyamete kadar onlara tâbi olacak müminlerin üzerine olsun.

Keder, dert, tasa, stres, iç darlığı, bunalma... Ne kadar da çok işitiyoruz bu cümleleri! İnsanların gündelik yaşantılarının bir parçası hâline geldi bu ruh hâlleri neredeyse. Çantasında aspirin taşır gibi Antidepresan ilaçlar taşıyan insanlar, sıkıntısını anlatan herkese bu ilaçlardan tavsiye ediyorlar. Doktora giden on insandan dokuzuna aynı şeyler söyleniyor. *'Üzülmeyecek, stres yapmayacaksın'*. Uzman hekimler, avam halk... Herkes aynı şeyi söylüyor. Üzülmek ve onun doğal neticesi olan stres, çağın sorunu!

Üzüntü ve stres meselesine Müslümanca bakış nasıl olmalı? Üzüntü ve stres hayatımızın bir parçası mı gerçekten?

Stresi hayatın bir parçası ve teslim olunması gereken doğal bir hastalık olarak kabul etmek; Allah'ın hakkında hiç bir delil indirmediği, insanları bağımlı hâle getirmek ve daha fazla ilaç satmak için modern dünyanın uydurduğu bir yalandır.

Evet, üzüntü ve onun doğal neticesi olan stres/kalp darlığı her insanın yaşayabileceği doğal duygulardır. İnsanın beklenti ve umutlarıyla, Allah'ın takdir ettiği hayat farklı olduğunda insan üzülüp sıkılabilir. Ancak hüzne ve

üzüntüye teslim olmaz. Dua, zikir, Alllah'a tevekkül, O'nun beraberliğini hissetmek, mümin kardeşlerinden yardım talep etmek ve Allah'ın fazlını ummak gibi salih amellerle hüzün ve stresten kurtulmaya çalışır. Bir musibet ve hastalık olan üzüntü ve stres yerine gönüllerin şifası ve nimet olan sevinç ve inşirah için çabalar. Hüzünler sevince, stresler kalp genişliği ve inşiraha dönünce Rabbine hamd eder. Cennet ehlinin duasıyla yüzünü kalplerin kıblesine döner ve der:

"Derler ki: 'Bizden hüznü giderip yok eden Allah'a hamdolsun; şüphesiz Rabbimiz, gerçekten bağışlayandır, şükrü kabul edendir.' " [1]

İslam nezdinde insanın üzülmesi sorun değildir. İnsan üzülüp tasalanabilir. Üzülmeli ve dert sahibi olmalıdır da. Üzülmeyen insan sevincin kıymetini nasıl anlayabilir ki?

Sorun olan, hüznün tabiat hâlini alması, insanı sorumluluklarından alıkoyması, ümitsizlik ve kadere isyan gibi itikadi marazlar doğuracak seviyeye gelmesidir.

Şeytan, insanın aleyhine olan bu gediği iyi bildiğinden her fırsatta onu üzmeye ve tasalandırmaya çalışır. Vesvese ve kışkırtmaları karşısında insanı savunmasız bırakmak ister. Çünkü İnsan zayıftır. Üzüntü ve keder onun zayıflığına zayıflık katar ve onu bitirir. Çoğu zaman meşru üzüntüyle gayr-ı meşru sonuçlar doğuran üzüntüyü ayırt edemez. Şeytanın vesveseleri ve nefsin ayartmasıyla üzüntüsünü bahane hâline getirir. Yapması gerekip de yapamadığı, uzak durması gerekip de sakınamadığı sorumluluklarını üzüntü ve dert bahanesiyle ihmal eder.

İslam, hüznü insani bir duygu kabul etmekle beraber onu gidermenin yollarını öğretir insana. Hüznün kalıcı olmasını istemez. Bunun için de yol gösterir insana. Yazımızda, bu yolları araştıracak, meşru sebepleri derleyecek, üzüntü hastalığını gideren ve sevince çeviren İlahi bir reçete sunacağız kardeşlerimize. Çaba bizden başarı Allah'tandır.

1. Üzülme! Allah Bizimle Beraberdir!

Ebubekir *(ra)*, Allah Rasûlü'yle beraber bir yolculuğa çıktı. Onun umudu, Allah Rasûlü'nü *(sav)* selamet ve emniyet içerisinde Medine'ye ulaştırmaktı. Müşrikler, mağaranın kapısına kadar geldiklerinde korktu. Allah Rasûlü'ne *(sav)* zarar vereceklerinden endişe ettiği için üzüldü. İnsan olanın yaşayabileceği doğal duygu ve ruh hâllerinin tamamını yaşadı. Allah Rasûlü'yse onu teselli etti.

"Siz ona (Peygambere) yardım etmezseniz, Allah ona yardım etmiştir. Hani kâfirler ikiden biri olarak onu (Mekke'den) çıkarmışlardı; ikisi mağarada olduklarında arkadaşına şöyle diyordu: 'Hüzne kapılma/Üzülme, elbette Allah bizimle beraberdir.' Böylece Allah ona 'huzur ve güvenlik duygusunu' indirmişti, onu sizin görmediğiniz ordularla desteklemiş, inkâr edenlerin de kelimesini (inkâr çağrılarını) alçaltmıştı. Oysa Allah'ın kelimesi, yüce olandır. Allah üstün ve güçlüdür, hüküm ve hikmet sahibidir." [2]

İslam nezdinde insanın üzülmesi sorun değildir. İnsan üzülüp tasalanabilir. Üzülmeli ve dert sahibi olmalıdır da. Üzülmeyen insan sevincin kıymetini nasıl anlayabilir ki? Sorun olan, hüznün tabiat hâlini alması, insanı sorumluluklarından alıkoyması, ümitsizlik ve kadere isyan gibi itikadi marazlar doğuracak seviyeye gelmesidir.

Ebubekr'e *(ra)* yapılan bu tavsiye, onun şahsında tüm ümmetedir. Nübüvvet pınarından ruh susuzluğunu dindirmek isteyenler için çağlayan bir tavsiye niteliğindedir. Allah Rasûlü *(sav)* hüznü gideren yollardan birini Ebubekr'e göstermiştir. **Allah'ın beraberliğini hissetmek.**

"Gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa istiva eden O'dur. Yere gireni, ondan çıkanı, gökten ineni ve ona çıkanı bilir. ***Her nerede iseniz, O sizinle beraberdir, Allah, yaptıklarınızı görendir.****"* [3]

1. 35/Fatır, 34
2. 9/Tevbe, 40
3. 57/Hadid, 4

Allah, her daim bizimle beraberdir. Bütün hüzünlerin ilacı bunun farkında olmak ve hissedebilmektir. Azameti ve kullarına şah damarlarından daha yakın olmasına rağmen insanın bu hakikatten gafil olması en büyük kayıptır. Yerin ve göğün nuru olan Allah'tan uzak olmak insanın kendi elleriyle kazandığı günahların neticesidir. Kalpleri katılaştıran ve üzerini siyah bir lekeyle gölgeleyen günahlar, ilahi nur ve şefkati, merhamet ve lütfu görmeye engel olur. Bu durum üzüntüleri katlar, insanın sırtını kambura çeviren dayanılmaz bir yük hâline getirir. Tabiatında var olan acziyet ve zayıflık, dert, tasa ve günahların hem maddi hem manevi yüküyle birleşince tükenir insan.

'Üzülme! Allah bizimle beraberdir!' sözü, dert ve üzüntü zamanının virdi olmalıdır. Dilden kalbe damla damla damıtılıp, kalbe şifa olup, masiteyin doğurduğu gaflet bulutlarını dağıtana, üzüntüyü sevince çevirene kadar söylenmelidir.

Bu cümleyle aynı içeriğe sahip olan, Allah'ın beraberlik ve yardımını hatırlatan farklı reçetelerde vardır. Müslüman, bunların hiçbirini ihmal etmemeli, musibet ve dert karşısında manevi güç elde edececeği bu çarelere dört elle sarılmalıdır.

Hasan-ı Basri der ki:

'Derde düşüp de şu beş ayetten habersiz olan adama şaşılır:

'Andolsun, biz sizi biraz korku, açlık ve bir parça mallardan, canlardan ve ürünlerden eksiltmekle imtihan edeceğiz. Sabır gösterenleri müjdele. ***Onlara bir musibet isabet ettiğinde, derler ki: 'Biz Allah'a ait (kullar)ız ve şüphesiz O'na dönücüleriz.'*** *Rablerinden bağışlanma (salât) ve rahmet bunların üzerinedir ve hidayete erenler de bunlardır.' '* [4]

"İşte size söylediklerimi yakında hatırlayacaksınız. ***Ben de işimi Allah'a bırakıyorum.*** *Şüphesiz Allah, kulları pek iyi görendir."* [5]

"Onlar, kendilerine insanlar: 'Size karşı insanlar topla(n)dılar, artık onlardan korkun' dedikleri hâlde imanları artanlar ve: ***'Allah bize yeter, O ne güzel vekildir' diyenlerdir.****"* [6]

4. 2/Bakara, 155-157

5. 40/Gafir, 44

6. 3/Âl-i İmran, 173

"Eyyüb de; hani o Rabbine çağrıda bulunmuştu: ***'Şüphesiz bu dert (ve hastalık) beni sarıverdi. Sen merhametlilerin en merhametli olanısın.'*** *"* [7]

"Balık sahibi (Yunus'u da); hani o, kızmış vaziyette gitmişti ki; bundan dolayı kendisini sıkıntıya düşürmeyeceğimizi sanmıştı. (Balığın karnındaki) Karanlıklar içinde: ***'Senden başka ilah yoktur, sen yücesin, gerçekten ben zulmedenlerden oldum' diye çağrıda bulunmuştu.*** *Bunun üzerine duasına icabet ettik ve onu üzüntüden kurtardık. İşte biz, iman edenleri böyle kurtarırız."* [8] [9]

2. Allah'ı Çokça Zikretmek

Zikrin kalpleri yatıştırıcı, kaygıları giderici, dert ve tasa bulutlarını dağıtıcı Rabbani bir etkisi vardır. Rabbimiz: "*Dikkat edin! Kalpler Allah'ı anmakla mutmain olur.*" [10] dediğinde bu hakikate işaret etmiştir. Kalp, çokça etkilenip hâl değiştirdiği, başka yönlere evrilip döndüğü için *'çevrilen'* anlamında *'kalp'* denmiştir. İnsan, sıkıntılarla karşılaştığında, kalbin sevinç ve huzur hâlini koruması mümkün değildir. Çabuk etkilenir ve sıkıntının etkisi karşısında direnmekten vazgeçer. Sıkıntı hâli onu esir alır. Sair vazifelerini yerine getirmekten aciz kalır, zorlanır.

Bu, bir bedenin hastalık karşısında zayıflaması ve vazifelerini yapacak gücü bulamaması gibidir. Dişi ağrıyan insan sadece ağzıyla yaptığı vazifeleri ihmal etmez. Beden bir bütün olarak etkilenip güçsüz düştüğünden, diğer organlar da vazifelerini yapamaz. İnsan, ilaç alıp toparlanmak, destek almak zorundadır.

İşte zikir, kalplerin ilacı ve takviyesidir. Sıkıntının katlanmasını ve insanı esir almasını engelleyen bir kalkan gibidir. Sıkıntı anlarını kollayan ve insana zayıflık hâlinde hücum eden şeytanlara karşı insanı koruyan muhkem bir kaledir.

"... Allah size, Allah'ı zikretmenizi de emretti. Bunun da misali, peşinden hızla düşmanın geldiği bir adamdır. Bu adam muhkem bir kaleye gelip, düşmandan kendini korur. Kul da böyledir. Şeytana karşı kendisini sadece zikrullahla koruyabilir..." [11]

7. 21/Enbiya, 83

8. 21/Enbiya, 87-88

9. El-Ferec Ba'de'l Şidde Li'i Tenuh-i 1/62.

10. 13/Ra'd, 28

11. Müsned, 17170; Tirmizi, 2863.

Her taat kulu Rabbine bir adım yaklaştırırken, her masiyette insanı Rabbinden uzaklaştırır. Masiyetler, Allah'ın rahmetiyle kulu arasına bir perde gerer. İnsanı cezaya müstahak hâle getirir. Bu cezaların başında da sıkıntı, stres, anlam verilemeyen kalp darlığı ve üzüntü gelir. Bu, insanın elleriyle kazandığı masiyetin etkisidir. Stres ve üzüntü masiyete bağlıysa; amel defterinden silinen masiyetle beraber eseri ve sonucu olan sıkıntı da silinir Allah'ın izniyle.

Bu nedenle şeytanlar insana Allah'ı zikretmeyi unutturmak için özel çaba gösterirler. Onların bir kula galip gelmelerinin ölçüsü Allah'ı zikretmeyi unutturmalarıdır. Allah'ı zikretmeyi unutan kul, şeytanın hizbinden olmuştur.

"Şeytan onları sarıp kuşatmıştır; böylelikle onlara Allah'ın zikrini unutturmuştur. İşte onlar, şeytanın fırkasıdır. Dikkat edin; şüphesiz şeytanın fırkası, hüsrana uğrayanların ta kendileridir." [12]

Kul, Allah'ı *(cc)* andıkça onun beraberliği ve buna bağlı olarak onun yardım ve yakınlığını kazanır. Allah'ın *(cc)* beraber olduğuna hiçbir şey zarar veremez. Hiçbir sıkıntı onu etkileyip sarsamaz.

"Beni zikrediniz/anınız ki, ben de sizi anayım. Bana şükredin ve küfre sapmayın." [13]

"Kulum beni, kendi nefsinde anarsa ben de onu kendi nefsimde anarım. Topluluk içinde anarsa, ben de onun topluluğundan daha hayırlı bir topluluk içinde anarım. O bana bir karış yaklaşırsa ona bir arşın yaklaşırım. O bana bir arşın yaklaşırsa, ben ona bir kulaç yaklaşırım. Bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak gelirim." [14]

Buna mukabil Allah'ı *(cc)* anmaktan yüz çevirenler, Allah'ın beraberliğini ve yardımını kaybederler. Ceza olarak da kalp darlığı ve stres, rızık darlığı ve yaşam sıkıntısı da dahil birçok musibete düçar olurlar.

12. 58/Mücadele, 19
13. 2/Bakara, 152
14. Buhari, 7405; Müslim, 2675.

"Kim de benim zikrimden yüz çevirirse, artık onun için sıkıntılı bir geçim vardır ve biz onu kıyamet günü kör olarak haşredeceğiz." [15]

3. Çokça İstiğfarda Bulunmak

Allah *(cc)* kullarına karşı sonsuz merhamet sahibidir. Onun cemal isimleri her daim tecelli etmekte, sayısız nimetleriyle kullarına kerem ve ihsanda bulunmaktadır. Bu nimetlerin en başında da huzur, sekinet, mutmainlik ve inşirah gibi; dert, tasa, keder, üzüntü ve bunlara bağlı stresi ortadan kaldıran sevinç nimeti gelir.

Allah'ın *(cc)* sağanak sağanak yağan rahmeti, kullarına bağlı değildir. O'nun güzel isimleri ve yüce sıfatlarının bir eseridir. Ancak kullar işledikleri masiyetlerle kendilerini rahmetten mahrum bırakır, Allah'ın azap ve cezalandırmayı gerektiren celal isimlerine muhatap olurlar.

Her taat kulu Rabbine bir adım yaklaştırırken, her masiyette insanı Rabbinden uzaklaştırır. Masiyetler, Allah'ın rahmetiyle kulu arasına bir perde gerer. İnsanı cezaya müstahak hâle getirir. Bu cezaların başında da sıkıntı, stres, anlam verilemeyen kalp darlığı ve üzüntü gelir. Bu, insanın elleriyle kazandığı masiyetin etkisidir. Stres ve üzüntü masiyete bağlıysa; amel defterinden silinen masiyetle beraber eseri ve sonucu olan sıkıntı da silinir Allah'ın izniyle.

Allah'ın El-Ğafur ismiyle O'na kulluk yapmanın bir yolu da istiğfar talebinde bulunmaktır. İstiğfarın kendinden türediği *'Ğa-fe-re'* kökü örtmek ve korumak

15. 20/Taha, 124

anlamına gelir. Savaşta zırh olarak kullanılan miğfer de aynı kökten türemiştir. Allah'tan bağışlanma talebi olan istiğfar kişiyi günahların olumsuz etkisinden korur. Bu nedenle Peygamberler dert sahiplerine istiğfar talebinde bulunmalarını tavsiye etmişlerdir. Çünkü, Peygamberler Allah'ı en iyi tanıyan varlıklardır. İnsanların başına gelen musibetlerin kendi günahları sebebiyle olduğunu bilirler.

" 'Bundan böyle Rabbinizden mağfiret isteyin; çünkü gerçekten O, çok bağışlayandır.' (Öyle yapın ki,) Üzerinize gökten sağanak (bol miktarda yağmur) yağdırsın. Size mallar ve çocuklarla yardımda bulunsun. Size (ürün yüklü) bağlar, bahçeler versin, ırmaklar da versin." [16]

"Ey kavmim, Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra O'na tevbe edin. Üstünüze gökten sağanak (yağmurlar, bol nimetler) yağdırsın ve gücünüze güç katsın. Suçlu günahkarlar olarak yüz çevirmeyin." [17]

Allah Rasûlü *(sav)*, ümmetine çokça istiğfar yapmalarını istemiştir.

"Kim sürekli istiğfarda bulunursa; Allah (cc), onun her derdine bir kurtuluş, her darlığına bir çıkış ve hiç ummadığı yerden onu rızıklandırır." [18]

Sadece kalp darlığı, stres ve üzüntü değil, tüm dertlerimizin dermanı istiğfardadır. Vazifesini terk ettiği için, balığın karnında hapsedilen ve karanlıklar içinde kalan Yunus *(as)* istiğfarla sıkıntısını giderdi. Çünkü o, başına gelenin vazifeyi terk etmenin neticesi olduğunu biliyordu. Amel defterinden masiyeti silinince, esaret de son buldu.

"Balık sahibi (Yunus'u da) an; hani o, kızmış vaziyette gitmişti ki; bundan dolayı kendisini sıkıntıya düşürmeyeceğimizi sanmıştı. (Balığın karnındaki) Karanlıklar içinde: 'Senden başka ilah yoktur, sen yücesin, gerçekten ben zulmedenlerden oldum' diye çağrıda bulunmuştu. Bunun üzerine duasına icabet ettik ve onu üzüntüden kurtardık. İşte biz, iman edenleri böyle kurtarırız." [19]

16. *71/Nuh, 10-12*
17. *11/Hud, 52*
18. *Ebu Davud, 1518*
19. *21/Enbiya, 87-88*

Çocuğu olmayan ve bu durumdan muzdarip olan bir sahabiye de istiğfar yolunu gösterdi Allah Rasûlü.

"Ensar'dan biri: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Benim çocuğum olmuyor, Allah beni bir çocukla rızıklandırmadı' diyerek şikayetçi oldu. Allah Rasûlü (sav): 'Neden çokça istiğfarda bulunmuyor ve çokça sadaka vermiyorsun?' dedi. (Bu Tavsiyeye uyduktan sonra) Allah o sahabiye dokuz çocuk nasip etti."

Dilinden şikayetçi olan ve ailesine karşı sertliğinden serzenişte bulunan Huzeyfe'ye *(ra)*, ahlakını güzelleştirmesi için *'Çokça istiğfar talebinde bulun. Ben günde yüz defa Allah'tan bağışlanma diliyorum'* dedi Allah Rasûlü.[20]

4. Allah Rasûlü'ne Salât Getirmek

Ubeyy bin Ka'b *(ra)* dedi ki:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Ben sana çok salât getiriyorum, kendim için dua zamanından ne kadarını sana ayırayım?' dedim. Rasûlullah: 'Dilediğin kadar' buyurdu. Ben: 'Dörtte birini mi?' dedim. 'Dilediğin kadar, eğer fazla vakit ayırır isen, o senin için hayırlıdır.' buyurdu. Ben: 'Üçte birini mi, ya Rasûlallah!' dedim. 'Dilediğin kadar, eğer fazla vakit ayırır isen, o senin için hayırlıdır.' dedi. Ben: 'Yarısını mı?' dedim. 'Dilediğin kadar, eğer fazla vakit ayırır isen, o senin için hayırlıdır.' dedi.

Bunun üzerine dedim ki: 'Öyle ise ya Rasûlallah! Kendim için olan dua vaktimin tümünü sana salât ve selam getirmeye tahsis edeceğim.' Dedi ki: ' O zaman dünya ve ahiret dertlerinin tamamına karşı sana yeter (derdine deva olur)." [21]

Peygamber için salât talebinde bulunmayı Tabiin imamlarında Ebu'l Aliye şöyle açıklamıştır:

"Peygamber'e Allah'ın salâtının manası, onu övmesi ve şanını yüceltmesidir . Melaikenin ve insanların salatı ise, bunu onun için Allah'tan taleptir." [22]

Kişi, Peygambere salât getirdikçe; şanını yüceltmesi ve Rasûlü övmesi için Allah'a dua eder. Aslında Rasûle dua etmekle kişi kendi lehine dua etmiş olur. Çünkü Rasûle yapılan her salât, Allah'ın kula on defa salât etmesi anlamına gelir.

20. *Müsned, 23362*
21. *Müsned, 21242; Tirmizi, 2457.*
22. *Buhari, Ta'liken*

"Bir gün Rasûlullah, yüzünde bir sevinç olduğu hâlde geldi. Kendisine: 'Yüzünüzde bir sevinç görüyoruz!' dedik. Bana melek geldi ve şu müjdeyi verdi: Ey Muhammed! Rabbin diyor ki: 'Sana salât okuyan herkese benim on rahmette bulunmam, selam okuyan herkese de benim on selam okumam sana (ikram olarak) yetmez mi?' " [23]

Allah Rasûlü için yapılan her bir salât ve selam kişiyi Allah'a daha fazla yakınlaştırır. Maddi ve manevi tüm dert ve tasaların ilacı olan Allah'ın beraberliği ve yakınlığına eriştirir sahibini. Bu sebeple Allah Rasûlü *(sav)* tüm duasını ona salât getirmeye ayıran insanın tüm dertlerinden kurtulacağını söylemiştir.

5. Sıkıntı Anında Yapılacak Dua ve Zikirleri Ezberlemek

Allah Rasûlü *(sav)*, sıkıntı anında bazı zikirkeri öğretmiş, bunları yapan nice sahabi sıkıntı ve üzüntülerinden kurtulmuşlardır. Bunlardan bazısı:

Peygamber *(sav)* üzüntü sırasında şu duayı okurdu:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ

"Hâlim ve Azim olan Allah'tan başka ilah yoktur. Büyük Arş'ın Rabbi olan Allah'tan başka ilah yoktur. Kıymetli Arş'ın Rabbi, arzın Rabbi, Semâvât'ın Rabbi olan Allah'tan başka ilah yoktur." [24]

Başka bir dua:

"Rasûlullah bir gün Mescid'e girdi. Orada ensardan Ebu Ümâme denen kimse ile karşılaştı. Ona: 'Ey Ebu Ümâme, niçin seni namaz vakti dışında Mescid'de oturmuş görüyorum?' diye sordu. 'Peşimi bırakmayan bir sıkıntı ve borçlar sebebiyle ey Allah'ın Rasûlü' diye cevap verdi. Bunun üzerine Peygamber: 'Sana bazı kelimeler öğreteyim mi? Bunları okursan, Allah, senden sıkıntını giderir ve borcunu öder.' dedi. 'Evet, ey Allah'ın Rasûlü, öğret!' dedim. Dedi ki: 'Akşama çıktın mı sabaha erdin mi şu duayı oku:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ، وَقَهْرِ الرِّجَالِ

'Allah'ım üzüntüden ve kederden sana sığınırım. Aczden ve tembellikten sana sığınırım, korkaklıktan ve cimrilikten sana sığınırım. Borcun galebe çalmasından ve insanların kahrından sana sığınırım.'

Ebu Ümâme dedi ki: 'Ben bu duayı yaptım, Allah benden gamımı giderdi, borcumu ödedi.' " [25]

Allah Rasûlü için yapılan her bir salât ve selam kişiyi Allah'a daha fazla yakınlaştırır. Maddi ve manevi tüm dert ve tasaların ilacı olan Allah'ın beraberliği ve yakınlığına eriştirir sahibini. Bu sebeple Allah Rasûlü tüm duasını ona salât getirmeye ayıran insanın tüm dertlerinden kurtulacağını söylemiştir.

Başka bir dua:

Esma bintu Umeys *(ra)* anlatıyor:

"Rasûlullah (sav) bana: 'Sana sıkıntı zamanında okuyacağın bir duayı öğreteyim mi?' diye sordu ve şu duayı söyledi:

أَللَّهُ أَللَّهُ رَبِّي لَا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا

'Rabbim Allah'tır, Allah! Ben O'na hiçbir şeyi ortak koşmam!' " [26]

23. Nesai, 1283
24. Buhari, 6346; Müslim, 2730.
25. Ebu Davud, 1555
26. Ebu Davud, 1525

Başka bir dua:

"Kime bir sıkıntı ve tasa isabet eder ve şu duayı okursa;

اللهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، وَابْنُ عَبْدِكَ، وَابْنُ أَمَتِكَ، نَاصِيَتِي بِيَدِكَ، مَاضٍ فِيَّ حُكْمُكَ، عَدْلٌ فِيَّ قَضَاؤُكَ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِي، وَنُورَ صَدْرِي، وَجِلَاءَ حُزْنِي، وَذَهَابَ هَمِّي

'Allah'ım ben senin kulunum, kulunun oğluyum, câriyenin oğluyum. Perçemim senin elinde. Hakkımdaki hükmün caridir. Kazan ne olursa hakkımda adalettir. Kendini isimlendirdiğin veya kitabında indirdiğin veya nezdinde mevcut gayb hazinesinden seçtiğin, sana ait her bir isim adına senden istiyorum. Kur'ân'ı kalbimin baharı, göğsümün nuru, sıkıntı ve gamlarımın atılma vesilesi kılmanı dilerim.'

Mutlaka Allah onun sıkıntısını gidermiş, yerine ferahlık vermiştir." [27]

Bu dualar sıkıntı anında müminin azığı ve silahıdır. İnanarak bu duaları yapmalı, Allah'ın sıkıntısını gidereceğine dair hüsn-ü zannını korumalı, içten ve yakararak Rabbine yönelmelidir.

6. Allah Dilediğini Takdir Etti Demek/Kadere İman

Allah'ın *(cc)* mutlak iradesi olan kadere iman ve teslimiyet, musibet dalgaları insanın boyunu aştığında Nuh'un *(as)* gemisine binmek gibidir. Allah ne dilediyse o olmuştur diyebilmek ise iman ve teslimiyetin göstergesidir.

Mümin, Rabbinin dilediğini yaratıp dilediğini kulları için seçtiğini bilendir. Rabbinin merhamet ve adaletinden, kulları için hayır dileyip, onları koruyup gözettiğinden emin olandır.

Bir işe yöneldiğinde şeriat ölçülerince en hayırlı olanı seçmeye çalışır. Elinden gelen çabayı ortaya koyar. Umduğu neticeyi elde edemeyince, sebepleri, kendini ya da bir başkasını suçlamaz. Allah neyi dilemişse onun olduğunu bilir. Keşkelerin geçen zamanı geri getirmeyeceğini ve neticeyi değiştiremeyeceğini bilir. Keşkeler ve suçlamalarla vakit kaybedip kendini paralamanın ızdırabından, Allah'ın mutlak iradesinin tecelli ettiğine imanın esenlik ve huzuruna teslim eder kendini.

"...Sana faydalı olan işler konusunda hırslı ol, Allah-tan yardım iste ve acziyete düşme. Sana (istemediğin) bir şey isâbet ederse, 'keşke şöyle şöyle yapsaydım da bu başıma gelmeseydi' deme. Fakat 'Allah'ın takdiridir. O ne dilerse, onu yapar' de. Çünkü 'keşke' şeytanın ameline (seni saptırmasına) yol açar." [28]

Rabbimiz kadere inanmanın faydalarından birinin, elden kaçan şeylere üzülmemek olduğunu belirtir.

"Yerde ve sizin nefislerinizde hiçbir musibet olmaz ki, biz onu yaratmadan önce bir kitapta (yazılı) olmasın. Şüphesiz bu, Allah'a göre kolaydır. Bu, elinizden çıkana üzülmeyesiniz, (Allah'ın) size verdiğiyle de sevinip şımarmayasınız diyedir. Allah, kendini beğenip böbürlenen hiç kimseyi sevmez." [29]

7. Üzüntü Verecek Şeylerden Sakınıp, Sevinç Verici Şeylere Yönelme

Yukarıda üzüntüyü gidermeye dair manevi sebepleri zikrettik. Bu başlık altındaysa maddi bazı sebeplerden söz edeceğiz.

İnsan hayatında hüznü hatırlatan, insanı karamsarlığa sevk eden şeyler vardır. İslam, bunların değiştirilmesini istemiştir. İnsan, etkilenen bir varlıktır. Duyduğu, gördüğü ve konuştuğu şeyler kalp üzerinde etki bırakır. Karamsarlığa kalp menfezinden süzülen şeyler, insanın merkezi olan kalbe sıkıntı olarak yansır. Bedenin merkezi olan kalp, dış dünyadan aldığı olumsuz hâdiseleri bedene üzüntü, tasa, sıkılganlık olarak yansıtır.

Said bin Müseyyeb şöyle anlatır:

"Dedem, Allah Rasûlü'nün yanına gelir. Nebi, ismini sorar. O da: 'ismim 'el-Hazn/Zor ve sıkıntılı' der. Nebi (sav), 'Senin ismin Sehl/Kolay ve sıkıntısız olsun' der. Dedem: 'Ben babamın beni isimlendirdiği ismi değiştirmem' der. O günden sonra sıkıntı ve zorluk bizim ailemizden hiç ayrılmamıştır." [30]

27. *Müsned,* 4318
28. *Müslim, 2664*
29. *57/Hadid, 22-23*
30. *Buhari, 6193*

"Allah Rasûlü ismi Şihab/Kor parçası olan birini işitti. Senin ismin Hişam/Cömert olsun dedi." [31]

"Ömer'in Asiye/İsyan eden isminde bir kızı vardı. Nebi ismini Cemile/Güzel diye değiştirdi." [32]

İnsan hayatında var olan ve insanı huzursuz eden şeyleri değiştirmek Allah Rasûlü'nün *(sav)* sünnetlerindendir. O *(sav)*, güzel ve huzur veren sözleri sever, duyduğunda mutlu olurdu.

"Uğursuzluk yoktur. En hayırlı olanı 'el-Fe'l' dir. 'Fe'l nedir?' diye sordular. 'Sizden birinin işittiği güzel sözdür' dedi." [33]

Her kavmin sevinç zamanlarında yaptıkları, çokça yapıldığından ötürü görüldüğü zaman insanlara huzur ve sevinç kaynağı olan âdetleri vardır. Şerita aykırı olmadıkça üzüntülü insanın bunu yapmasında bir beis yoktur.

"Aişe Annemizin ailesinden biri öldüğünde kadınlar toplanır, ailesi ve yakınları kalır diğerleri dağılırlardı. Telbine pişirilmesini ister, sonra serid yaptırır. Telbineyi seride döktürür sonra şöyle derdi: 'Telbine, hastanın kalbini dinlendirir ve hüznü giderir' dediğini işittim Allah Rasûlü'nün." [34]

Telbine, insanların mutlu olduğu zamanlarda yapılan bir yemek çeşidiydi. İnsanları rahatlatıcı özelliğinden dolayı Allah Rasûlü sever ve insanlara tavsiye ederdi. Aişe Annemiz taziyesi olan insanların üzüntüsünü dindireceği ve onları rahatlatacağından dolayı yapılmasını ister ve aile fertlerine ikram ederdi.

Her toplumun âdetleri farklı olabilir. Toplumların meşru örfü gözetilerek, Aişe Annemizin fıkhıyla hareket edilebilir.

Üzüntüyü giderecek yollardan biri de rutini değiştirmektir. Sürekli şeyler, zamanla insanı sıkabilir. *'Tebdili mekanda ferahlık vardır'* diyenler, insanlığın ortak bir tecrübesine işaret etmişlerdir. Üzüntü ve stresli insanlar ev, iş, ortam, mahalle değiştirmek gibi hayatlarında bazı değişiklikler yapabilirler. Allah'a *(cc)* karşı hüsnü zanlarını koruyarak yapacakları bu değişiklik fiilî dua yerine geçip, hüzünlerini giderebilir.

8. Rukye Yapmak[35]

Üzüntü ve stresi gidermek için atılan maddi ve manevi adımların sonuç vermediği görüldüğünde rukyeye başvurmak faydalı olabilir.

İnsanın hissettiği hüzün, kalp darlığı, beden yorgunluğu ve huzursuzluğun nedeni şeytanlar ve habis ruhlar olabilir.

Üzüntüyü giderecek yollardan biri de rutini değiştirmektir. Sürekli şeyler, zamanla insanı sıkabilir. 'Tebdili mekanda ferahlık vardır' diyenler, insanlığın ortak bir tecrübesine işaret etmişlerdir. Üzüntü ve stresli insanlar ev, iş, ortam, mahalle değiştirmek gibi hayatlarında bazı değişiklikler yapabilirler. Allah'a karşı hüsnü zanlarını koruyarak yapacakları bu değişiklik fiilî dua yerine geçip, hüzünlerini giderebilir.

"Kulumuz Eyyub'u da an. Hani o Rabbine: 'Doğrusu şeytan bana bir yorgunluk ve azap dokundurdu' diye seslenmişti." [36]

İnsana vesveseleri ve cinlerden oluşan ordusuyla musallat olan İblis, insanı yorup bezdirebilir. Bu durum üzüntü, stres, maişet darlığı ve kalp sıkıntısına neden olur. Eyyüb *(as)* şeytanın vesveseleriyle verdiği beden yorgunluğunu Allah'a şikayet etmiş, yardım istemişti.

---

31. İbni Hibban, 5823

32. Müslim, 2139

33. Buhari, 5754; Müslim, 2223.

34. Buhari, 5417; Müslim, 2216.
Telbine: Süt ve undan yapılan ve bazen içine bal katılan bir yemektir.
Serid: Ekmek parçalarından yapılan bir yemektir.

35. Rukye, Kur'an ve Sünnette varid olan dualarala kişinin manevî olarak tedavi olmasıdır.

36. 38/Sad, 41

Hangi durumda ve şartta olursan ol, üzülme! Çünkü Allah bizimle beraberdir. Allah, üzüntüyü sevince; stresi inşiraha; gam ve tasayı nimete çevirmeye muktedir olandır. O'nun dilemesi ve gücü karşısında direnecek, O'nu aciz bırakacak hiçbir şey yoktur. Aciz ve zayıf olan insan, Allah'ın irade ve kaderi karşısında zorlanıyorsa, O'nun merhamet ve keremine başvurmalı, O'ndan yine O'na sığınmalıdır.

Benzer bir durumun Yahudi sihirbaz Lebid tarafından Allah Rasûlu'ne *(sav)* yapıldığı ve bedenen Nebi'yi *(sav)* yorgun düşürdüğünü biliyoruz. Allah Rasûlü *(sav)* bir şey yaptığını düşünür fakat onu yapmamış olurdu. [37]

Sihirbazlar, İblis, cin ve habis ruhların insana zarar verdiği ve bedenen yorgun düşürüp strese sevk ettiği zamanlarda rukye limanına sığınmalı, lisan-ı hâl ve lisan-ı kâlimizle Allah'tan şifa dilemeliyiz.

"Rasûlullah hastalığa yakalandğı zaman, kendi üzerine İhlas, Felak ve Nas sûrelerini (Muavvizât'ı) okur ve üfürürdü. Sancısı arttığı zaman ise ben onun üzerine okurdum. Bereket ümit ederek eliyle de onun vücudunu meshederdim." [38]

"Osman ibni Ebi'l As, Peygamber'e gelerek Müslüman olduğundan beri bedeninde hissettiği sancıyı ona şikâyet edince, Rasûlullah ona şöyle buyurmuştur: 'Sağ elini, vücudunun ağrıyan yerine koy ve üç defa: Bismillah, yedi defa da şöyle de: Çektiğim sancının ve sakındığım ağrının şerrinden Allah'ın izzet ve kudretine sığınırım." [39]

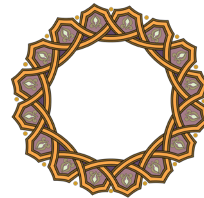
"Enes, Sabit el-Bunânî'ye: 'Seni Rasûlullah'ın duası ile tedavi edeyim mi?' dedi.

Sabit el-Bunânî'de: 'Evet' dedi. Bunun üzerine Enes: 'Ey insanların Rabbi ve sıkıntıların gidericisi olan Allah'ım! Şifa ver! Sen şifa vericisin. Senden başka bir şifa verici yoktur. Buna hiç hastalık bırakmayan bir şifa ver.' diyerek dua etti." [40]

Allah Rasûlü'nden varid olan zikir ve duaları toplayan kitaplarda daha fazlası bulunacak olan rukye dualarıyla tedavi yapılması önemlidir. Kişi, yaptığı rukyenin faydalı olmadığı kanaatine vardığında, rukye konusunda uzman birinden yardım almasında bir sakınca yoktur.

Evet, sözün başında söylediğimiz şey sonu içinde geçerlidir. Hangi durumda ve şartta olursan ol, üzülme! Çünkü Allah bizimle beraberdir. Allah, üzüntüyü sevince; stresi inşiraha; gam ve tasayı nimete çevirmeye muktedir olandır. O'nun dilemesi ve gücü karşısında direnecek, O'nu *(cc)* aciz bırakacak hiçbir şey yoktur. Aciz ve zayıf olan insan, Allah'ın irade ve kaderi karşısında zorlanıyorsa, O'nun merhamet ve keremine başvurmalı, O'ndan yine O'na sığınmalıdır. Biz kulların O'ndan başka sığınak ve kurtuluş kaynağı yoktur.

37. *Buhari, 3268*
38. *Buhari, 4728; Müslim, 2192.*
39. Müslim, 2202
40. *Ebu Davud, 3890*

Büyük cemaatin olmayışı müminleri küçük cemaatten uzak tutmamalıdır. Hayrın tamamı olmasa da, cemaatle elde edilecek hayırların bir kısmı küçük cemaatle de elde edilir. Büyük cemaatin oluşması için gerekli olan sahih akide ve salih amel cemaat vasıtasıyla ümmetin gündemine getirilebilir ve büyük cemaatin prototipi insanlara gösterilebilir.

"...Dini Ayakta Tutun Onda Ayrılığa Düşmeyin..."

Başyazı

Allah'ın adıyla...

Bizleri yeni bir sayıyla buluşturan, *'Din nasihattir'* vazifesini yerine getirmemize olanak sağlayan ve bizleri dininde kardeş kılan Rabbimize hamd olsun. Salât ve selam, Nebimiz Muhammed Mustafa'ya, onun temiz ailesine, ashabına ve kıyamete kadar tâbilerinin üzerine olsun.

İslam, cemaat dinidir. Onun sahibi olan Allah *(cc)*, bu dinin bireysel yaşanmayacağını, birçok öğretisinin yaşanabilmesi için Müslümanların topluluk/cemaat olması gerektiğini bildirir; tefrika ve bireyselliği açıktan yasaklar.

"Allah'ın ipine hepiniz sımsıkı sarılın. Dağılıp ayrılmayın." [1]

"Ben, Allah'ın bana emrettiği beş şeyi size emrediyorum. İşitmek, itaat etmek, cemaat olmak, hicret ve cihad etmek." [2]

Allah, cemaat olmanın İslam'ı yaşama ve onda sabit kalabilme üzerindeki güçlü etkisi nedeniyle açık emirlerin yanında, şer'i sorumluluklar vasıtasıyla da müminleri bu konuda eğitir. Bu hakikati kalplere ilmek ilmek dokur. Ona, her namazda okuduğu fatiha suresiyle *'Yanlız sana ibadet eder, senden yardım dileriz'* dedirterek tek olsa dahi biz şuuruyla dua etmeyi, bir imama uyarak, namaz kıldırarak cemaatin temeli olan itaati, ezan ve hac çağrısına icabet ederek uyumu, zekat ve infakla başkalarını düşünmeyi öğretir.

1. *3/Âl-i İmran, 103*
2. *Müsned, 17170;Tirmizi, 2863.*

Direkt emir ve yasaklar, indirekt mesaj ve eğitimin yanında cemaatsizlik, tefrika ve bireyselliğin zararlarını açıklar. Cemaatten uzak olup, bireyselliği tercih edenlerin şeytana oyuncak olacağını haber verir.

"Sürüye zarar veren kurt olduğu gibi, insanın kurdu da şeytandır. Kurt, sürüden uzak ve ayrı olan koyunu kapar (Şeytan da cematten uzak ve ayrı olanı kapar). Dağlardan (uzletten) sakınınız. Cemaat, toplum ve mescidlerde olunuz." [3]

İslam, birlik ve cemaati terkedip, ayrılığa düşenleri kitap ehline benzeterek müminleri bu durumdan sakındırır.

"Kendilerine apaçık belgeler geldikten sonra, parçalanıp ayrılan ve anlaşmazlığa düşenler gibi olmayın. İşte onlar için büyük bir azap vardır." [4]

Cemaatin insanı başta din fitnesi olmak üzere sair fitnelerden koruyacağını Rasûl *(sav)* beyan eder.

"İnsanlar, Rasûlulluh'a hayır hakkında soruyorlardı. Fakat ben bana dokunmasından korktuğumdan şer hakkında soruyordum. Dedim ki: 'Ya Rasûlullah biz cahiliye ve şer içindeydik Allah bize bu hayrı getirdi. Peki bu hayırdan sonra şer var mı?' Dedi ki: 'Evet.' Dedim ki: 'O şerden sonra hayır var mı?' Dedi ki: 'Evet fakat içinde karışıklık var.' Dedim ki: 'O karışıklık nedir?' Dedi ki: 'Bir takım insanlar benim gösterdiğim yolun dışında bir yol takip edecekler. Onları tanıyacaksın ve onları kabul etmeyeceksin.' Dedim ki: 'Bu hayırdan sonra şer var mı?' Dedi ki: 'Evet. Cehennemin kapılarında davetçiler olacaktır. Kim onlara uyarsa onu cehenneme atacaktır.' Dedim ki: 'Ya Rasûlullah, bize onları tarif et?' Dedi ki: 'Onlar bizim cildimizden insanlardır ve bizim dilimizle konuşurlar.' Dedim ki: 'Bunların zamanı bana yetişirse bana ne emredersiniz?' Dedi ki: 'Müslümanların cemaatinden ve imamından/halifesinden ayrılmazsın.' Dedim ki: 'Eğer Müslümanların cemaati ve imamı yoksa?' Dedi ki: 'O zaman bütün fırkalardan uzak dur. Velev ki bir ağacın köklerini ısırıp kalsan da (Kur'an ve Sünnet) ölüm sana gelinceye kadar o durum üzere kal." [5]

Netice olarak Cemaatin insanı cennete ulaştıracağına dikkat çeker.

"Kim cennetin en güzel yerine yerleşmeyi isterse cemaatte olmaya gayret göstersin. Şeytan tek kişiyle beraber iki kişiden uzaktır." [6]

Büyük ve Küçük Cemaat

Müslümanların, tek imamın sancağı altında toplanıp büyük cemaatin yani hilafetin bir parçası olması asıl olandır. Büyük cemaatin olmadığı zamanlardaysa -günümüzde olduğu gibi- dinlerini korumak ve vacibin kendisiyle tamamlandığı asıl vacibi oluşturmak için müminlerin cemaat olmaları gerekmektedir. Bu da kişiyi fitnelerden koruyan, şer'i sorumluluklarını yerine getirmesini kolaylaştıran, güç ve imkanını bir program ve hedef doğrultusunda dini için kullanmasına olanak sağlayan küçük cemaattir.

Tevhid akidesi üzere, İslam'ın meşru kabul ettiği bir menhec, İslam ümmetinin bir parçası olduğunu bilerek hareket eden ve cemaat kimliğini ümmet kimliğinin üzerine çıkarmayan her yapı İslam'ın meşru kabul ettiği küçük cemaat kapsamındadır.

Küresel tuğyan tüm imkanlarını seferber ederek büyük İslam cemaatini dağıttı ve kaldırdı. İslam ümmetinin içinde bulunduğu kötü şartlar ve Allah'ın yardımıyla aralarına engel teşkil eden şirk, bidat ve masiyetler hilafetin bitişini kolaylaştırdı. Küresel tuğyan elde ettiği ve onlar açısından tarihi bir başarı kabul edilecek neticeyle yetinmedi. Ümmetin yeniden dirilmesi ve varlık göstermesini sağlayacak tevhid, sünnet ve cemaat mefhumunu ümmet arasında yaygınlaştırmaya çalışan küçük cemaatlere yönelik yıkıcı planlar hazırlamaya başladı.

Bu cemaatleri devşirip, Batı medeniyetinin başlattığı son haçlı hamlesine hizmet edecek ılımlı İslam projesine entegre etmek, tevhid, sünnet ve takva ölçülerinin dışına çıkarıp İslam adına İslam'a zarar vermek ve ümmeti Allah adına aldatmalarını sağlamak, İslami cemaatleri yoldan saptırmak için Kureyş'in Nebi'ye yaptığı teklifin modern hâli olan Demokratik sistem partilerini bu yapılara şirin göstermek en fazla kullandıkları yöntemlerdendir.

Kur'an ve Sünnetin muhkem naslarından süzülmüş sahih akide ve salih amelle bu tuzaklara karşı direnen ve dinine hizmet eden küçük cemaatlerin ise; itibar

3. *Müsned, 22029*
4. *3/Âl-i İmran, 105*
5. *Buhari, 3606; Müslim, 1847.*
6. *Müsned, 177; Tirmizi, 2165.*

ve haysiyet cellatlığıyla yapılan habis propagandadan başlayarak, zindan, sürgün ve suikaste varan fiilî eziyetlere varan saldırılara maruz kaldıklarını biliyoruz.

Bu sebeple; büyük cemaatin olmayışı müminleri küçük cemaatten uzak tutmamalıdır. Hayrın tamamı olmasa da, cemaatle elde edilecek hayırların bir kısmı küçük cemaatle de elde edilir. Büyük cemaatin oluşması için gerekli olan sahih akide ve salih amel cemaat vasıtasıyla ümmetin gündemine getirilebilir ve büyük cemaatin prototipi insanlara gösterilebilir.

Cemaatin Varlık Nedeni

Cemaatle elde edilen hayır ve faziletler bir yazıyla anlatılamayacak kadar çoktur. Bunlardan bazısı asli bazısıysa fer'idir. Cemaatin varlık nedenlerinden en önemlisi ve asli olanıysa; Şura suresinde zikredilmiştir.

*"**O: 'Dini dosdoğru ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin'** diye dinden Nuh'a vasiyet ettiğini ve sana vahyettiğimizi, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya vasiyet ettiğimizi sizin için de teşri' etti (bir şeriat kıldı). Senin kendilerini çağırdığın şey, müşriklere ağır geldi. Allah, dilediğini buna seçer ve içten kendisine yöneleni hidayete erdirir."* [7]

Başta *'Ulu'l Azm'* Peygamberler olmak üzere İslam ümmetinin tamamına teşri kılınan yol ve mükellef tutuldukları emir ***'Dini dosdoğru ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin'*** ilkesidir. Rabbimiz, iki önemli esasla biz kullarına yol göstermektir. Dini ayakta tutmaktan kasıt, dinin yaşanması ve emirlerinin hayata geçirilmesidir. Bunun sürekli olmasıysa ayrılığın olmaması ve ihtilaftan kaçınmakla mümkündür.

Allah *(cc)*, insanları farklı karakter ve özelliklerde yaratmıştır. İnsanların yetiştikleri ortam, aldıkları eğitim ve eğilimlerinin farklılığı da eklenince insan sayısı kadar farklılık ve ihtilaf söz konusu olur. İhtilafsa tartışma ve bölünme, düşmanlık ve çekişme doğurur. Oysa İslam'ın tevhidden sonra emrettiği en büyük maslahat birlik, şirkten sonra yasakladığı en büyük mefsedet ayrılık ve bölünmedir.

Yani, İslam'ın müminler arasında tesis etmek istediği cemaatle insanın fıtri yapısı pek uyumlu değildir. Kişi bir cemaat içinde yer alsa dahi insani kimlik ve fıtri yapısından kopması mümkün olmadığından ikinci asıl olan *'Dinde ayrılığa düşmemek'* ilkesine riayet etmesi kolay değildir. Buna bağlı olarak iki aslın ayrı ayrı ele alınıp, değerlendirilmesi ve her birine ayrı emek harcanması gerekir.

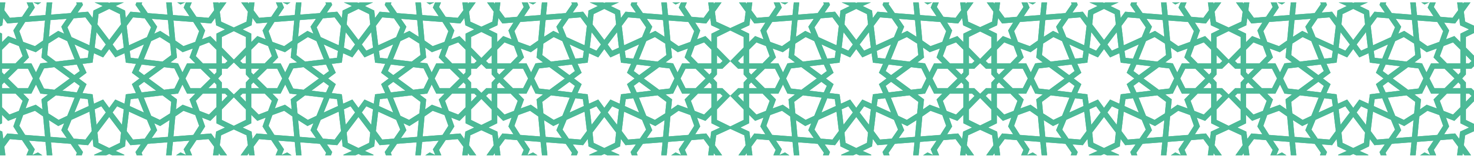
Şura suresinin 13. ayetiyle gündemimize sokulan iki asıldan birçok insanın gafil olduğuna itiraf etmek zorundayız. Büyük çoğunluk cemaat gerçeğinden uzak bireysel olarak hayatlarına devam etmektedir. Rahata düşkünlükle malül nefisler, insanı ağına düşürmek isteyen İblis'in vesveseleri, Batı medeniyetinin toplumları bölmek ve arzuları için yaşayan hayvanlara çevirmek için yaptığı kışkırtıcı bireysellik propagandaları, İslam adına ortaya çıkmış cehennem davetçilerinin cemaat mefhumunu zedeleyen olumsuz davranışları sebepler arasında zikredilebilir.

Allah'ın rahmet ettiği ve cemaat aslını yerine getirenlerin büyük çoğunluğu da ikinci asıla gereken önemi vermemektedir. Cemaat olmanın yeterli olduğunu sanmakta 'Ayrılığa düşmeyin' emrine gereken önemi göstermemektedir. Oysa İslam, bedenlerin bir arada olmasından ziyade kalplerin, düşünce ve anlayışların bir olmasını hedeflemektedir. Kalp ve düşünce dünyasında bölünmüş ve ayrılığa düşmüş...

Allah'ın rahmet ettiği ve cemaat aslını yerine getirenlerin büyük çoğunluğu da ikinci asıla gereken önemi vermemektedir. Cemaat olmanın yeterli olduğunu sanmakta *'Ayrılığa düşmeyin'* emrine gereken önemi göstermemektedir.

Oysa İslam, bedenlerin bir arada olmasından ziyade kalplerin, düşünce ve anlayışların bir olmasını hedeflemektedir. Kalp ve düşünce dünyasında bö-

7. 42/Şura, 13

lünmüş ve ayrılığa düşmüş olanların bedenlerinin bir arada olması bir anlam ifade etmemektedir. İhtilaf yaşayan cemaat bireylerinin arasına şeytanın sızıp birliklerini bozması, an meselesidir. İtikad, dinde zorunlu bilinmesi gereken farzlar ve haramlar, hareket metodu noktasındaki her farklılık şeytanın sızması için açık bırakılmış bir kapı gibidir. İnsi ve cinni şeytanlar uygun zamanı gözetler, ilk fırsatta açık kapıdan sızıp İslam cemaatinin birliğini bozarlar.

Bu nedenle İslam'ın cemaat bireyleri arasında ihtilafın olmaması ve olduğu takdirde ivedilikle giderilmesi için çeşitli tedbirler aldığını görüyoruz. Bunlardan bazısına bu yazımızda değineceğiz.

Cemaatte Tek Seslilik

İhtilafları kaldırmak ve İslam cemaatine zarar vermesini engellemenin en önemli yolu cemaat içinde tek sesliliği sağlamaktır. Bu da tek bir yönetici ve meşru dairede ona itaatle mümkündür.

"Ey iman edenler, Allah'a itaat edin; Rasûl'e itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de (itaat edin). Eğer bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz, artık onu Allah'a ve elçisine döndürün. Şayet Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsanız. Bu, hayırlı ve sonuç bakımından daha güzeldir." [8]

Müminler bir önceki yöneticinin ataması, ümmet adına şura heyetinin seçmesi veya cemaatin isteği doğrultusunda yönetici olmuş emir sahiplerine itaat ettiklerinde, ihtilaftan doğacak zararlardan korunmuş olurlar.

"Kim bana itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur. Kim bana karşı gelirse Allah'a karşı gelmiş olur. Kim benim emirime itaat ederse bana itaat etmiş olur. Kim emirime karşı gelirse bana karşı gelmiş olur." [9]

Rabbimizin yöneticiye itaat emrini Allah Rasûlü *(sav)* sağlam asıllara bağlamış, önemi anlaşılsın diye yöneticiye meşru dairede itaati, kendine itaate denk tutmuştur. Bu ilkeye riayet etmeyip, meşru bir yönetici varken yöneticilik iddiasında bulunan ve İslam cemaatini bölmeye çalışanların en ağır şekilde ve ibret olacak şekilde cezalandırılmasını istemiştir.

"İleride fitneler olacaktır. Benim ümmetim birlik hâlindeyken onları bölmek isteyen kim olursa olsun onun boynunu vurun!" [10]

Yöneticiler Arasında Uyum

İslam cemaatinde öncülerden olan, yöneticinin yükünü hafifletmek ve kardeşlerinin sıkıntılarını gidermek için sorumluluk alan bireylerin arasında uyum olmasını istemiştir Allah Rasûlü.

"Nebi, Ebu Musa el-Eşari ve Muaz bin Cebel'i Yemen'e yolladığında 'Kolaylaştırın zorlaştırmayın. Müjdeleyin nefret ettirmeyin. ***Uyum içerisinde olun ihtilafa düşmeyin.****"* [11]

Sorumluluk alanlar, göz önünde bulunan ve örnek alınan insanlardır. Onların arasında vuku bulacak ihtilaf, cemaati olumsuz etkileyecek ve yeni ihtilafların oluşmasına sebebiyet verecektir. Bu sebeple Allah Rasûlü *(sav)* askerî veya siyasi bir vazifeyle memur kıldığı sahabileri uyarır ve uyumlu olmalarını isterdi.

İçtihadi Farklılıkların Ayrılık Doğurmasına Müsade Etmemek

Allah Rasûlü'nün terbiyesinde yetişen ve Kur'an'ın ihsan üzere yollarına uyulmasını emrettiği muhacir ve ensarın öncülerine baktığımızda bu konuda çok titiz davrandıklarını görürüz. Siyasi ve fıkhi içtihad farklılıklarının bölünme ve ayrılığa sebebiyet vermemesi için ellerinden geleni ortaya koymuş, sonraki nesillere ders mahiyetinde tutumlar sergilemişlerdir.

Ali *(ra)*, çocuk doğurmuş cariyenin/Ümmü Veled satılmasının caiz olmadığına inanıyor, bu yönde fetva veriyordu. Halifeliğe geldiği zaman konu hakkındaki içtihadı farklılaştı ve satılabileceği kanaatine vardı. İslam devleti kadılarının yeni içtihatla hükmetmesini istedi. Yanında bulunanlardan biri onu uyardı. İnsanların ilk üç halife döneminden bu yana bu şekilde amel ettiklerini, farklı bir fetva verildiği takdirde ayrılık ve tartışmaya sebep olacağını söylediler. Bu uyarı üzerine Ali *(ra)* şu tarihi sözünü söyledi:

8. 4/Nisa, 59
9. Buhari, 7137; Müslim, 1835.
10. Müslim, 1852
11. Buhari, 3038; Müslim, 1733.

"Benden önce nasıl hüküm veriyor iseniz öylece hüküm vermeye devam edin, taki insanlar cemaat/birlik olsunlar. Çünkü ben ihtilafı/bölünmeyi sevmem." [12]

Bir başka örnekliği Allah Rasûlü'nün *(sav)* terbiyesinde yetişen Abdullah ibni Mesud da görüyoruz. O, hac vazifesini yerine getirmek için Osman *(ra)* yönetimindeki kafileyle yola çıktı. Seferî olmaları, Allah Rasûlü *(sav)*, Ebu Bekir ve Ömer'in *(ra)* namazı kısaltarak kılmaları nedeniyle o da namazlarını iki rekat olarak kılıyordu. Osman *(ra)* ise namazları tamamlıyor, dört rekat olarak kılıyordu. İbni Mesud, namazların tamamlanarak kılınmasına şiddetle karşı çıkıyor, bunun sünnete muhalefet olduğunu beyan ediyordu. Namaz vakti gelince de Osman *(ra)* arkasında namazları tamamlayarak kılıyordu. Bu durum karşısında şaşırıp ***'Sünnete muhalefet ettiği için Osman'ı ayıplıyor, sonra kendin sünnete muhalefet ediyor namazları dört rekat olarak kılıyorsun'*** diyenlere ***'İhtilaf daha şerlidir'*** diye cevap veriyordu. [13]

Osman'ın *(ra)*, sünnete muhalefet etmesi yanlıştı İbni Mesud'un *(ra)* yanında. Ancak yöneticiye muhalefet edip ayrı bir fıkıhla amel etmek daha büyük bir yanlıştı. Birincisi sünnete muhalefetken ikincisi tevhidden sonra en büyük emir olan birlik-bütünlük farzına muhaleftti.

Ebu Musa el-Eşari'de de *(ra)* benzer bir anlayış görüyoruz. O, temettu haccının[14] caiz olduğuna inanıyordu. Ömer'in *(ra)* buna cevaz vermeyip, ifrad haccını emrettiğini duyunca insanları uyardı.

"Ey insanlar! Kime Temettü haccı yapabilir diye fetva vermişsem acele etmesin. İşte müminlerin emiri Ömer geliyor. Onu dinleyip, ona uyunuz." [15]

12. *Buhari, 3707*
13. *Ebu Davud, 1960*
14. *Hac eda edilişi bakımından ifrad, temettu' ve kırân şeklinde üçe ayrılır. İfrad haccı, umre yapmaksızın sadece hac menâsikini yerine getirmek suretiyle ifa edilir. Temettu' haccında umre yapıldıktan sonra ihramdan çıkılır, ardından aynı dönemde tekrar hac için ihrama girilerek hac menâsiki eda edilir. Kırân haccında ise ihrama girerken hem umreye hem de hacca niyet edilir ve aynı ihramla her iki ibadet yerine getirilir. (TDV)*
15. *Müslim, 1221*

Tartışmanın Yasaklanması

"Allah'a ve Rasûlü'ne itaat edin ve ***çekişip birbirinize düşmeyin****, çözülüp yılgınlaşırsınız, gücünüz gider. Sabredin. Şüphesiz Allah, sabredenlerle beraberdir."* [16]

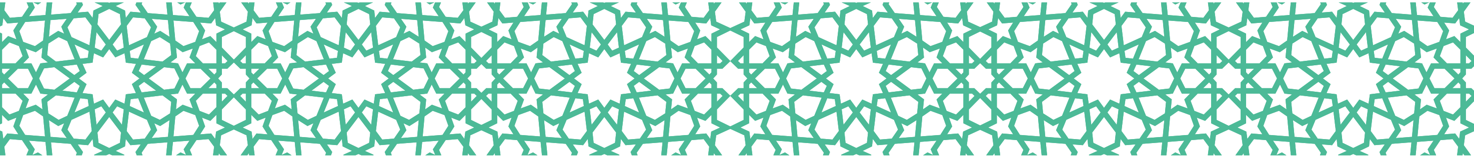
Cemaat bir nimettir. Başındaki yöneticiye itaatle insanlar tabiatlarından gelen farklılığın şerrinden korunurlar. Bu nimete rağmen tartışanlar nimete nankörlük etmekle kalmaz, içinde bulundukları İslam cemaatinin gücünü zayıflatır, cemaatle oluşan manevi kuvveti dağıtırlar. Bu cürmün cezası ise hidayetten sonra dalalettir.

Osman'ın, sünnete muhalefet etmesi yanlıştı İbni Mesud'un yanında.
Ancak yöneticiye muhalefet edip ayrı bir fıkıhla amel etmek daha büyük bir yanlıştı.

"Hidayetten sonra sapıtan kavimlerin tümü cedel/tartışma sebebiyle sapmışlardır." [17]

İslam cemaati insanlardan oluşur. İnsanın olduğu her yerde olduğu gibi cemaatte de farklılıklar olacaktır elbet. Fakat bu farklılıklar tartışmaya dönmeden çözülmelidir. Bunun yolu ise bilinenlerle amel edip, bilinmeyenleri bilenlere sormaktır.

16. *8/Enfal, 46*
17. *Müsned, 22164; Tirmizi, 3253.*

"Allah Rasûlü (duyduğu sesler üzerine) evinden dışarı çıktı. Sahabilerin kader hakkında tartıştığını, her birinin bir ayeti delil olarak öne sürdüğünü gördü. O kadar öfkelendi ki yüzü öfkeden, nar kesilmiş gibi kızardı. 'Bununla mı emrolundunuz? Bunun için mi yaratıldınız? Kur'an ayetlerini çarpıştırıyor musunuz? Sizden önceki ümmetler bu sebeple helak oldular.' dedi." [18]

Tartışan bir başka grubu ise şöyle uyardı:

"...Kur'an birbirini doğrulayan bir kitaptır. (Tartışmada onu kullanarak) Onun ayetlerini birbirini yalanlar duruma getirmeyiniz. Bildiklerinizi söyleyin, ayetler hakkında bilmediklerinizi bilenlere havale edin (sorun)." [19]

İslam cemaatinin yöneticisi veya herhangi bir konuda son sözü söylemek için yönetici tarafından atanan sorumlular ihtilafı bitirme mercisidir. Müslümanlar anlaşamadıkarı bir konuda ısrar etmemeli, tartışmayı sürdürmemelidirler. İttifak ettikleri ortak noktayla amel etmeli, anlaşmazlığa sebep olan noktayı bir bilene sormak üzere ertelemelidirler. İhtilafı tartışmaya dönüşecek şekilde devam ettirmek, birliğe ve kardeşliğe zarar vermekten öte bir fayda sağlamayacaktır.

Ayrılık ve İhtilaf Sembolü Olan Davranışlardan Kaçınmak

İnsan yaratılışı gereği zahiri sembol ve şekillerden etkilenir. Birlik ve beraberliğe sembol olan söz ve filler kalpleri pekiştirirken; ayrılık ve ihtilafa sembol olanlarsa kalplerin ve düşüncelerin dağılmasına sebep olur.

*"Vallahi ya **saflarınızı düzeltirsiniz yahutta Allah kalplerinizi başka başka taraflara çevirir.** (Bu emirden sonra herbirimiz) omuzunu arkadaşının omuzuna, dizini arkadaşının dizine, topuğunu arkadaşının topuğuna yapıştırıyordu."* [20]

*"Safları düzgün ve omuzlarınızı bir hizada tutunuz. Aranızdaki açıklıkları kapatınız. Allah'a yemin olsun ki ben **şeytanın boşluklardan (aranızı açmak için) aranıza girdiğini görüyorum**."* [21]

18. *İbni Mace, 85*
19. *Müsned, 6741*
20. *Buhari, 717, 725; Müslim, 436.*
21. *Müsned, 14017*

Allah Rasûlü bizi saflarda ok gibi düzene sokardı. Rasûlullah *(sav)* bizim bunu öğrendiğimize ve anladığımıza kanaat getirinceye kadar (bu işe devam etti). Bir gün bize yönelmişti. Bir de ne görsün, bir adam göğsünü (saftan) ileri çıkarmış. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

*"Allah'a yemin olsun ki **ya saflarınızı düzeltirsiniz yahutta Allah aranızı açar.**"* [22]

Dışarıdan bakıldığında ayrılık göstergesi olabilecek her türlü davranış yasaklanmıştır. Ortak akide ve metoda sahip olan İslam cemaatinin, onları izleyen gözler için birlik görüntüsü vermesi hem kendileri hem de temsil ettikleri dava için hayati öneme sahiptir.

*"Allah Rasûlü yolculuk esnasında konakladığında, sahabiler vadilere ve tepelere dağılırlardı. Nebi dedi ki: **'Sizin vadilerde ve tepeciklerdeki dağılmanız şeytandandır.'** (Bu uyarıdan sonra) konakldıklarında birbirlerine o denli yakın otururlardı ki, bir örtü atacak olsan hepsi altında toplanırdı."* [23]

O *(sav)*, kendinden ziyade, kendinden sonra gelecek olanları düşünerek bu tedbirleri almış ve ince uyarılarda bulunmuştu. Çünkü ihtilaf onun zamanında değil, sonradan gelenlerin yaşayacağı bir imtihandı.

İslam Peygamberinin bu konuda gösterdiği hassasiyet tüm Müslümanlara örnek olmalı, konunun önemini anlamalarını sağlamalıdır. Bedenlerin ve ayakların ayrılığını dahi kabul etmeyen Peygamberin, ümmeti için kalp ve düşünce ayrılığını kabul etmesi ve onay vermesi düşünülemez.

Biz Müslümanların vazifesi konuyla ilgili emir ve öğretileri dikkate alıp, cemaat yaşantımıza tatbik etmektir. Dinin ikamesi için oluşturduğumuz ve içinde yer aldığımız cemaatlerin, ayrılık ve çekişmeden uzak olması, birlik ve bütünlüğü sağlaması, davetimize muhatap olanların Müslümanları beden ve kalp olarak bir bulması bizim sorumluluğumuzdadır.

Rabbimizden bizleri hakka hidayet edip, sorumluluklarımızı yerine getirmeyi kolaylaştırmasını temenni ediyoruz.

22. *Müsned, 18427*
23. *Müsned, 17736; Ebu Davud, 2628.*

Ömer *radıyallahu anh* şöyle dedi: *'İslam, İslam olmaz cemaat olmadıkça; cemaat, cemaat olmaz emir olmadıkça; emir, emir olmaz itaat olmadıkça...'* [1]

Abdullah bin Mes'ud *radıyallahu anh* demiştir ki : *'Ey insanlar! Sizin taat ve cemaate sarılmanız gerekir. Çünkü onlar, Allah'ın kendisine sarılmanızı emrettiği ipidir. Hiç şüphesiz cemaat ve taat içinde hoşunuza gitmeyen şeyler, ayrılık hâlindeki güzel bulduğunuz şeylerden daha hayırlıdır.'* [2]

1. *Darimi, 253*
2. *Taberi, Camiu'l Beyan*

Ticaret Ehli Müslümanlara Nasihatler

Faruk FURKAN

'Eğer selam verirsen, (senden önceki) salih kimseler de selam vermiştir. Yok, bunu terk edersen (senden önceki) salih kimseler de terk etmiştir.'

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla...

Değerli tacir kardeşim, bir önceki yazımızda ticaretinde dikkat etmen gereken birkaç maddeyi izah etmeye çalışmıştık. Allah'ın inayetiyle bu yazımızda kaldığımız yerden devam ederek sana nasihatlerimizi sürdüreceğiz.

◆ ◆ ◆

11. Selam Veren Müşterilerinin Selamlarını Al

Biz bu başlık altında sana selam vermenin faziletini, önemini veya İslam nazarında bu konunun hükmünün ne olduğunu anlatmayacağız. Bunun yeri başka bir makaledir. Lakin davetimizi yakından ilgilendirmesi ve bazı kardeşlerimizin bu meselede aşırı sert tavır göstermesi nedeniyle, önemli gördüğümüz bazı noktalara temas edecek ve bu konuda bazı tavsiyelerde bulunarak sana yön vermeye çalışacağız.

Senin de bildiğin üzere biz, halkının genelinin –maalesef– Allah'a şirk koştuğu bir ülkede yaşamaktayız. Bu halkın neferleri, her ne kadar kendilerinin Allah'a inandığını söyleseler de, yaptıkları bir takım şirk amelleri veya söyledikleri bazı küfür sözleri nedeniyle Allah'ın pak dini olan İslam'dan çıkmakta ve yeryüzünün en büyük musibeti olan şirke girmektedirler. Kendileri kabul etmese de bu ağır cürmü işlemektedirler.

Birileri bu sözümüzü ağır bulabilir. Veya kimileri bu hükmü aşırılık sayıp: *'Siz de amma abarttınız! Bunlar ne cüretkâr ifadeler!'* diyebilirler. Lakin hakikat, kabul etsek de etmesek de yahut kabul etmekte zorlansak da maalesef ki bundan ibarettir. Yüce Rabbimizden bir an önce kendi adı kullanılarak kandırılmış şu mazlum halka hidayet vermesini ve razı

olduğu yolu göstererek şirkin pençesinden onları kurtarmasını niyaz ediyoruz.

Konumuz akide değil; ama toplumumuzla alakalı bu hükmü burada zikretmemizin elbette bir nedeni var. O neden de şu: Halkımız –özellikle de Anadolu kökenli insanlar– her şirk toplumu gibi bazı ibadetleri içtenlikle yerine getirmekte, dinle alakalı bir takım ritüelleri icra etmekte ve bunlara yüzeysel de olsa hissedilir manada önem atfetmektedir. Selam alıp-vermek de bu kapsamdadır ve â detleştiği için iyisinden kötüsüne herkes tarafından alınıp verilmektedir. Hatta adam, Allah'ın en galiz haramlarından biri olan içkiyi almak için tekel bayisine gidip dükkâna girdiğinde Allah'ın en değerli sözlerinden birisi olan selamı vermekte, satıcı da yaptığı işin ne kadar şeni' olduğuna aldırış etmeksizin bu mübarek kelama mukabelede bulunmaktadır. İşte selam alıp-vermek toplumumuzda bu kadar yaygındır.

İş bu kadar yaygın ve herkes tarafından uygulanan bir ameliyeye dönüşmüş olduğundan dolayı, halk bunu önemsiyor ve aksi tavır gösterenlere *'Ben sana Allah'ın selamını veriyorum, sen nasıl almazsın!'* diyerek sert tepki verebiliyor.

Çoğu zaman şahit olmuşuzdur; bir vatandaş bir Müslümanın dükkânına girip ona selam veriyor, Müslüman da berâ hukukunu işletme adına onun bu selamını havada bırakarak geçiştirici ifadelerle adama cevap veriyor. Adam selamının alınmadığını hissettiğinde ortalığı birbirine katıyor ve Müslümanı İslam'ı yaşamamakla ya da İslam'ın emirlerine titizlik göstermemekle suçluyor. Müslüman bir şey düşünüyor, adam bir başka şey düşünüyor. Aslında her iki taraf da haklı; ama ortada bir *'anlaşılmama'* problemi var.

Onlarca kez şahit olup başkalarından da işittiğimiz bu hazin manzara, davetimizin selameti düşünüldüğünde kalem sahibi olan bizleri veya Müslümanlara nasihat etme pozisyonunda olan İslam davetçilerini çok yakından ilgilendirmelidir. Çünkü selam almamakla suçlanan Müslüman, önce komşuları tarafından, sonra da sırasıyla yakın çevresinden dışlanıyor ve artık davasını anlatamaz, akidesinden bahsedemez hâle geliyor. Bu acı manzaraya sadece ve sadece bir selam almama eylemi neden oluyor. Eğer İslam'da şirk ehli kabul edilen insanlardan selam almanın cevazı varsa –ki biraz sonra bunun caiz olduğunu göreceğiz– o zaman davetimizin önünü kesmemesi ve insanların bizleri ilk bakışta –tabir yerindeyse– *'öcü'* gibi telakki etmemesi için mutlaka bu cevazın değerlendirilmesi gerekiyor.

Şimdi inşallah bu konuya çok etraflı olmasa da, meseleyi özetleyecek kadarıyla temas ederek değerlendirmelerimizi siz kardeşlerimizle paylaşmaya ve daha iyi bir sonuca ulaşmak için birkaç hususun altını çizmeye çalışacağız.

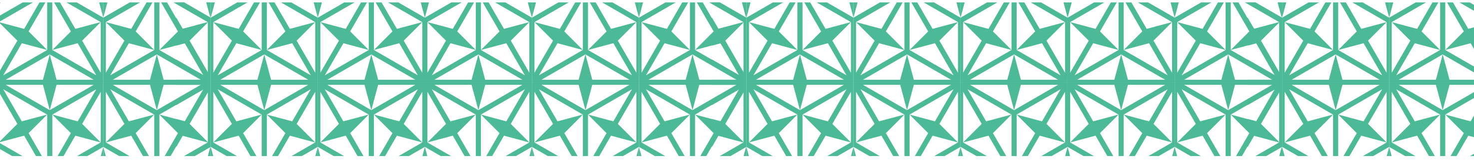
Müşrik Birisinin Selamı Alınır mı?

Müşriklerin, kâfirlerin veya ehli kitap dediğimiz Yahudi ve Hristiyanların selamlarını alma ve onlara selam verme meselesi, İslam uleması arasında tartışılan konulardandır. Zihinde daha iyi kalmasını sağlamak için bu ihtilafı şu şekilde maddeler hâlinde zikredebiliriz:

Bir vatandaş bir Müslümanın dükkânına girip ona selam veriyor, Müslüman da berâ hukukunu işletme adına onun bu selamını havada bırakarak geçiştirici ifadelerle adama cevap veriyor. Adam selamının alınmadığını hissettiğinde ortalığı birbirine katıyor ve Müslümanı İslam'ı yaşamamakla ya da İslam'ın emirlerine titizlik göstermemekle suçluyor. Müslüman bir şey düşünüyor, adam bir başka şey düşünüyor.

a. Âlimlerimizden kimisi, onların selamını almaya hiç cevaz vermemiştir.

b. Kimisi meselenin zaruret kapsamında değerlendirilerek bazı zamanlar için caiz olabileceğini söylemiştir.

c. Kimisi *'ve aleykum'* demek gibi bazı özel lafız ve sigalarla onların selamını almanın caizliğine kani olmuştur.

d. Kimisi de, eğer karşı taraf ağzını eğip-bükmeden kesin İslam selamını vermişse, bu durumda tıpkı Müslümanlarda olduğu gibi o selamı almanın gerekliliğine hükmetmiştir.

İbni Kayyım *rahimehullah*, bu son görüşe meyleden ve kâfir birisi İslam selamını verdiğinde misliyle mukabelede bulunulması gerektiğini söyleyenlerdendir. O, *'Ahkâmu Ehli'z Zimme'* adlı eserinde bu konuya: *'Eğer kişi, kâfir birisinin kendisine net bir biçimde 'es-selâmu aleykum' dediğinden emin olursa, bu durumda 've aleykum selâm' mı demeli, yoksa sadece 've aleyke' sözü ile mi yetinmelidir?'* şeklinde bir soru sorarak giriş yapmış, ardından da kabul ettiği görüşü şu şekilde ifade etmiştir:

'Deliller ve şeriatın kaideleri, böylesi bir durumda (kâfirin selamına) 've aleykum selam' denilerek cevap verilmesini gerektirmektedir. Şüphesiz ki bu tavır adaletin gereğidir; Allah da adaleti ve ihsanı emretmektedir. Yüce Allah şöyle buyurur:

'Size bir selâm verildiği zaman, ondan daha güzeliyle veya aynı selâmla karşılık verin.' [1]

Allah bu ayette faziletli olana yönlendirmiş ve adaleti(n gereğinin yapılmasını) vacip kılmıştır. Bu, konuyla alakalı hadislerle hiçbir surette çelişki arz etmez; zira Rasûlullah ehli kitabın selamını alacak kimseye, onların selamlaşmalarında kastettikleri sebebe[2] *binaen 've aleykum' diye cevap vermesini emretmiştir.'* [3]

İbni Kayyım *rahimehullah*, sözlerini şu cümleleri ile bitirir:

'Bu sebep, (yani onların 'es-selâmu aleykum' demek yerine, 'geberesiceler!' anlamına gelen 'es-sâmu aleykum' şeklinde art niyetle selam vermeleri) ortadan kalktığı ve ehli kitap olan birisi 'es-selâmu aleykum ve rahmetullah' dediği zaman, selamlaşmadaki adalet onun selamına benzeriyle karşılık vermeyi gerektirir.' [4]

1. *4/Nisa, 86*
2. *Onlar, Müslümanlara selam verirken 'es-selamu aleykum' demek yerine, 'geberesiceler!' anlamına gelen veya 'ölüm sizin üzerinize olsun' manasında kullanılan 'es-sâmu aleykum' şeklinde bir ifade kullanıyorlardı. İşte İbni Kayyım'ın değindiği sebep budur. Ona göre bu sebep ortadan kalktığında, yasaklama da ortadan kalk-maktadır.*
3. *Ahkâmu Ehli'z Zimme, 1/200.*
4. *Ahkâmu Ehli'z Zimme, aynı yer*

Âlimlerimizden bazıları bu konuda daha keskin ifadeler kullanmış ve kâfir kimse kesin olarak İslam selamı vermişse, ona aynısıyla mukabelede bulunmanın *'farz'* olduğuna hükmetmiştir. İbni Hacer *rahimehullah*, İbni Battal'ın *rahimehullah* şöyle dediğini nakleder: *'Bir grup da şöyle demiştir: Zimmet ehlinin selamını almak (Nisa suresi 86.) ayetin umumiliğinden dolayı farzdır. Hatta İbni Abbas'ın 'Sana selam veren Mecusî bile olsa onun selamını al' dediği nakledilmiştir. İmam Şa'bî ve İmam Katade de aynı görüştedir.'* [5]

Çağdaş âlimlerden bazıları da aynı kanaate sahip olmuşlar ve net olarak İslam selamı veren kâfirlerin kimliklerine bakmaksızın selamlarının mutlaka alınması gerektiğini söylemişlerdir. Onların bu kanıya varmasının birçok gerekçesi olmakla birlikte, en önemli gerekçeleri şudur: Usûl ilminde ifade edildiği üzere Kur'an ve Sünnetteki emir kalıpları, aksi bir karine olmadığı sürece *'farziyet'* ifade eder. Yani Allah ve Rasûlü bir iş için *'şunu yapın!'* demişse bu, asıl olarak onun farz olduğu anlamına gelir. Nisa suresi 86. ayette de bu emir ifadesi yer almış ve Allah, selam verenin kim olduğuna değinmeksizin herhangi birisi tarafından selam verildiğinde o selamın alınmasını emretmiştir. Şimdi ayeti tekrar hatırlayalım:

"Size bir selam verildiği zaman, ondan daha güzeliyle veya aynı selamla karşılık verin." [6]

Görüldüğü gibi Allah burada, birisi tarafından bizlere selam verildiğinde aynısıyla veya daha güzeli ile karşılık vermeyi emir buyurmuş ve *"Size bir selam verildiği zaman..."* diyerek, selam veren kimsenin Müslüman, Mecusi, kitap ehli, kâfir veya müşrik olmasından bahsetmemiştir. Bu da gösterir ki selam almak Allah'ın bir emridir ve bu konuda selam veren kimsenin kimliği, kişiliği ve niteliği önemli değildir. Önemli olan gerçek manada selam verip-vermemesidir.

Evet, bu âlimlerin görüşleri özetle bundan ibarettir. Tabi bu görüşe cevap verenler ve ayetin Müslümanlar hakkında olduğunu söyleyerek kâfirleri bu umumdan çıkaranlar olmuştur.

Burada bize düşen meselenin ihtilaflı olduğunu bilmek ve kâfirlerin selamını alan kardeşlerimizi he-

5. *Fethu'l Bari, 11/42.*
6. *4/Nisa, 86*

men bir çırpıda berâ anlayışlarında problem olmakla veya akidelerinde gevşeklikle suçlamamaktır. Elbette bu meselenin enine boyuna tartışılacağı ve neticeye ulaşılacağı yer burası değildir. Burada bizim yapmaya çalıştığımız şey, davetimizin selameti ve insanlar tarafından ilk etapta yanlış telakki edilmemesi için nelere dikkat etmemiz gerektiğini tespit edebilmektir. Bunu becerdiğimizde maksadımız hâsıl olacaktır.

Müşriklerin verdiği selamın alınmasının caiz olduğunun diğer bir delili de, Peygamber Efendimizin kâfirlere selam vermeyi yasaklayan hadisleridir. Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurur:

"Yahudi ve Hristiyanlara selam vermeyin..." [7]

Bu görüşü savunan âlimler, kâfirlere selam vermeyi yasaklayan bu ve benzeri hadislerin *'mefhûm-i muhalifini'* yani zıt anlamını delil almışlar ve *'Eğer selam vermek yasaksa, demek ki almak yasak değildir'* sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca şöyle demişlerdir: Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*, selam alma konusunda aslında sert bir tutum sergilememiş, sadece ehli kitap, genel itibariyle selam adı altında Müslümanlara beddua ettiklerinden dolayı onların selamlarına misliyle karşılık vermeyi tavsiye buyurmuştur. Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

"Yahudiler size selam verdiklerinde, onlardan birisi ancak 'es-sâmu aleykum/geberesiceler!' der. Bu nedenle sen de 've aleykum/sen de...' diye (misliyle) karşılık ver." [8]

İşte bu gibi sebeplerden dolayı İslam selamı veren bir kâfirin selamını almak caizdir denilmiştir.

Müşriklerin verdiği selamın alınmasının caiz olduğunun başka bir delili de sahabe uygulamasıdır. Özellikle İbni Abbas *radıyallahu anh*, bu noktada net ifadeler kullanmış ve kâfir kimse şayet kesin bir lafızla İslam selamı vermişse mutlaka selamının alınması gerektiğini söylemiştir. Hatta onun şöyle dediği bile rivayet edilmiştir:

"Eğer Firavun bana 'Allah sana bereketler ihsan etsin' diyecek olsa, ben de ona 'sana da bereketler ihsan etsin' derim." [9]

Seleften bu görüşü savunan sadece o değildir. Ebu Umame, İmam Şa'bî, Katade ve İkrime gibi ilk dönemin önde gelen simaları da benzer şeyler söyleyerek aynı görüşü ifade etmişlerdir.

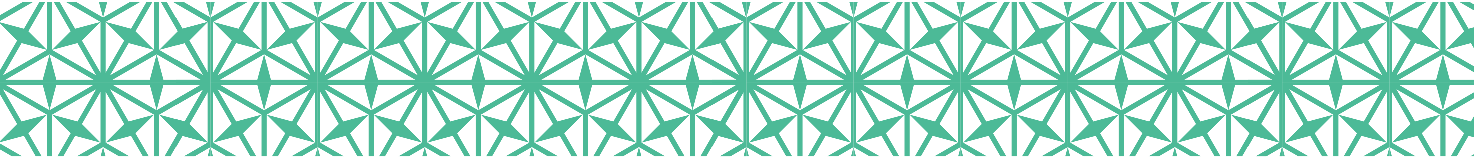
Tüm bu aktardıklarımızdan sonra şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki; bir Müslüman şirk ehli kabul ettiği insanların selamını aldığında asla kınanmaz. Bu ameliyle akidesinde gevşeklik göstermekle veya berâ hukukunu ihlal etmekle suçlanamaz. Çünkü Seleften önde gelen simalar da şirk ehlinin selamını almış ve güzel sözler söyleyerek onları İslam'a kazanmanın yollarına bakmışlardır. Bir Müslüman da onları kendisine örnek kabul ederek bu uygulamayı çağına taşıyabilir ve etrafındaki insanlara davasını daha güzel bir biçimde ulaştırma adına ya da gözettiği bazı maslahatlar gereği onların selamını alabilir.

Bizler her ne kadar müşriklerin selamını almanın caiz olduğuna kanaat getirsek de, bu noktada yine de hassasiyetimizi elden bırakmamalı ve müşrik kabul ettiğimiz insanların verdiği selamı en asgari lafız olan 'aleykum selam' siygasıyla almalıyız. Buna 've rahmetullah' siygasını veya 've rahmetullahi ve berekatuhu' cümlesini eklememeliyiz.

Lakin...

Bizler her ne kadar müşriklerin selamını almanın caiz olduğuna kanaat getirsek de, bu noktada yine de hassasiyetimizi elden bırakmamalı ve müşrik kabul ettiğimiz insanların verdiği selamı en asgari lafız olan *'aleykum selam'* siygasıyla almalıyız. Buna *'ve rahmetullah'* siygasını veya *'ve rahmetullahi ve berekatuhu'* cümlesini eklememeliyiz. Buna belki

7. Müslim
8. Buhari
9. Buhari, el-Edebu'l Müfred

zaruret anında veya işler içinden çıkılmaz bir hâl aldığında müracaat edebiliriz. Onun haricinde kâfirin selamını almakta asıl olanın en asgari lafızla icabette bulunmak olduğunu bilmeliyiz. Bu da, bu konuda dikkat edilmesi gereken noktalardandır.

Bu Meselede Dâr Ayırımı

Bazı muasır âlimler, birçok konuda olduğu gibi bu konuda da *'dâr/ülke'* ayırımı yapılmasını güzel görmüşler ve fetvalarını bu doğrultuda vermişlerdir. Bu ayırım, bizce de makuldür ve amel edilebilir. Şöyle ki: Eğer bir Müslüman, içerisinde İslam ahkâmının icra edildiği yer olan *'Dâru'l İslam'*da yaşıyorsa, –bu belde Müslümanların izzetli, kâfirlerin ise zilletli bir şekilde yaşadığı yer olduğu için– onların selamını tıpkı Müslümanlarınkinde olduğu gibi *'ve aleykum selâm'* şeklinde almamalıdır. Bu bir nevi kâfiri onure etmek ve ona değer vermek olur ki, İslam'ın hâkim olduğu yerde böylesi bir tavır uygun değildir. Burada hadislerin zahiriyle amel etmeli ve sadece *'ve aleykum'* diyerek selamları geri iade edilmelidir. Ayrıca Dâru'l İslam, Müslümanların izzetli ve korkusuzca yaşadığı diyarın adıdır. Müslümanların orada korkması, çekinmesi, takiyye yapması veya yanlış anlaşılma endişesi taşıması söz konusu olamaz. Bu nedenle İslam toprakları olan yerlerde kâfilerin selamları Efendimizin öğrettiği şekilde sadece *'ve aleykum'* denilerek alınmalıdır.

Lakin bir Müslüman, içerisinde küfür ahkâmının icra edildiği yer olan *'Dâru'l Küfür'*de yaşıyorsa, burada maslahatları ve zaruretleri gözetmelidir. Çünkü bu belde zillet diyarıdır ve galiben Müslümanların orada korkup-çekinmeleri veya kendilerini ele vermemeleri söz konusudur. Böylesi bir yerde ve böylesi bir pozisyonda Müslüman konumunu kendi belirlemeli ve nasıl davranacağına içtihadıyla karar vermelidir. Eğer selam almadığında bu, dinine, davetine, şahsına, arkadaş çevresine ve çoluk-çocuğuna zararla dönecekse o zaman kendisini selamete çıkaracak şekilde kâfirlerin selamını almalıdır. Şayet böylesi bir şey söz konusu değilse, bu durumda muhayyerdir, selam almak yerine geçiştirici ifadeler kullanabilir.

Bu görüşün, konunun girişinde naklettiğimiz ve İbni Kayyım'ın da desteklediğini söylediğimiz görüşle küçük bir farkı vardır, o da şudur: Bu görüşte asıl olan kâfirlerin selamını almamaktır. Ama ortada zaruret ve benzeri durumlar söz konusuysa fetva değişiklik arz eder. İbni Kayyım'a göre ise, ister Dâru'l İslam'da olsun ister Dâru'l Küfür'de eğer kâfir net İslam selamı verirse almak gereklidir.

Her iki görüşün de kendi içerisinde tutarlı yönleri vardır; Müslüman, kalben kanaat getirdiği görüşten istediğiyle amel edebilir.

Sonuç

Bu konuda tevhid ehli arasında yıllardır sürüp giden bir tartışma olduğu hepimizin malumu. Kardeşlerimizden kimisi bu konuda net ve katı bir tavır sergilerken, kimileri ise daha esnek ve yumuşak bir yol izlemektedir. Ama her ikisi de bir delile binaen amel etmektedir; bu nedenle iki tarafı da kınayacak bir durumumuz yoktur. Bizim yaklaşımımız, kâfire selam verilip verilmeyeceği kendisine sorulduğunda İmam Evzaî'nin *rahimehullah* dediği gibidir: *'Eğer selam verirsen, (senden önceki) salih kimseler de selam vermiştir. Yok, bunu terk edersen (senden önceki) salih kimseler de terk etmiştir.'* [10]

Ama şu noktanın asla ihmal edilmemesi gerektiğini düşünüyoruz: Biz, İslam'ın maslahat ve doğru anlaşılmasını asla ve asla kendi fıtri ve karakteristik özelliklerimize kurban etmemeliyiz. Biz, tabiatı itibariyle sert yapılı ve şirk ehline karşı miskal-i zerra acımasız bir kimse olabiliriz. Ama böyle olmamız asla bizi davamızın yanlış tanıtılmasına ve insanların İslam'dan soğutulmasına sevk etmemelidir. Sabretmeyi bilmeli ve insanların İslam'dan soğutulmamasına özen göstermeliyiz.

Bizce –toplumumuz itibariyle– şirk ehli kabul ettiğimiz bu insanların selamlarını alarak onların kalplerini kazanmadaki maslahat, berâ hukukunu uygulayarak İslam'ın dik duruşluluğunu ve müşriklerden teberrisini onlara göstermedeki maslahatından çok daha fazladır. Bunu terk etmekteki zarar da, berâ hukukundaki bir detayı terk etmedeki zarardan daha fazladır. İşte bu nedenle Müslümanlar selam alıp-vermedeki maslahat-mefsedet yönünü iyi tahlil etmeli ve bu çerçevede bir muamele geliştirmelidirler.

Bu söylemlerimizden *'müşriklere karşı yumuşayıp, tavizler verelim'* anlamı çıkarılmaması gerektiğini herhalde hatırlatmamıza gerek yoktur.

10. El-Cami'li Ahkâmi'l Kur'an, 11/112.

Allah her konuda hakka isabet etmeyi bize nasip etsin ve bu konuda hangi muameleden razı ise onu bize kolaylaştırsın. (Allahumme amin)

Değerli tacir kardeşim, işte bu anlattıklarımızdan hareketle bizce dükkânına gelen müşterilerinin selamını almayı ihmal etmemelisin. Bu, öncelikle senin etrafındaki insanlar tarafından yanlış tanınmamanı sağlayacak, sonrasında da müşterilerinin kalbini kazanmaya yardımcı olacaktır. Unutmamak gerekir ki, Allah'ın selamı her halükarda bereket ve hayır getirir.

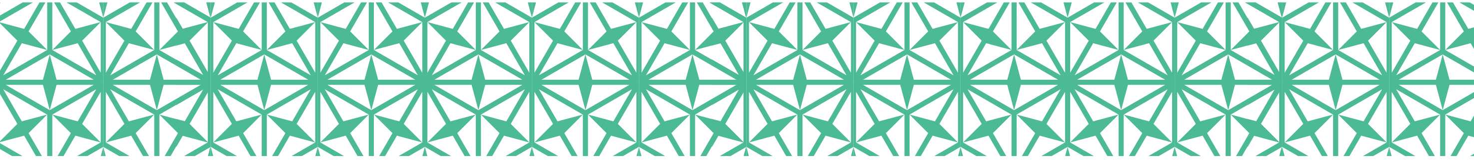
12. Ticaretinde 'Müsamahakârlığı' Elden Bırakma

Allah'ın haram kıldığı şeyler ve had cezaları hariç, hayatın diğer alanlarında müsamahakâr olmak, İslam tarafından hoş görülmüş ve tavsiye edilmiştir. Müslüman her şeyiyle müsamahakâr, yani hoşgörülü, toleranslı, esnek yapılı ve anlayışlı olmalı; asla zorluk çıkarmayı seven, inatçı, dik kafalı ve kaba biri olmamalıdır. Bu vasıf hem davetimiz açısından, hem aile ilişkilerinde, hem de sosyal hayatın birçok yönünde gerçekten önemli bir yere haizdir. Hayatlarında müsamahakâr olmayı becerenler, dünya ve ahirette kazançlı ve kârlı çıkarlar. Buna mukabil müsamahakârlığı elden bırakanlar dünyada da ahirette de kaybederler. Sen ey tacir kardeşim, Müslüman bir esnaf olarak bu güzel vasıfla vasıflanmayı bil ve ticaret hayatının her alanında ve herkese karşı toleranslı olmayı kendine prensip edinerek dünya ve ahiretin hayır kapılarını aç.

Kur'an ve Sünnete göz attığımızda Allah ve Rasûlü'nün bu vasfı önemsediğini, müminlerin birbirlerine karşı her konuda müsamahakâr davranmalarını tavsiye ettiğini, hatta muharip olmaları durumu müstesna diğer tüm alanlarda kâfirlere bile toleranslı davranmanın güzel olacağını söylediklerini görürüz. Birilerinin: *"Ey Nebi! Kâfir ve münafıklarla cihad et ve onlara katı davran!"* [11] tarzı Kur'an'da geçen şiddet ayetlerini delil göstererek kâfirlere asla toleranslı olunmaması gerektiğini söylemeleri, kesinlikle Kur'an'ı bir bütün içinde okumamalarının neticesidir. Unutmamak gerekir ki kâfirlere kaba davranmayı, şiddetli ve çetin olmayı emreden ayetler, hep davetin bitip kılıçların konuşmaya başladığı harp dönemlerinde gelmiş ayetlerdir. Davetin hâkim olduğu dönemlerde gelen ayetler ise, kâfirlere aldırış etmemeyi, onları affetmeyi ve onlarla güzel yollarla mücadeleyi söyleyen ayetlerdir. İşte bu iki farklı konumda gelen ayetlerin arasını bulamayan bazı kardeşlerimiz, umumen hayatlarının her alanında, hususen de ticaretlerinde şirk ehli insanlara çok sert davranmakta ve *'Müşrik değil mi, vurabildiğin kadar vuracaksın!'* mantığıyla onlara karşı insanî ve ahlaki olmayan tavırlarla muamelede bulunmaktadırlar. Bu, son derece yanlış ve hatalı bir tutumdur. Özellikle de davetimizin bereket kazandığı ve insanların bizleri mercek altına yatırdığı şu günlerde böylesi yanlış tavırlar sergileyerek insanlara muamelede bulunmak, bizlere ve pak davetimize oldukça fazla zarar vermektedir. Buradan yazımızın ulaştığı kardeşlerimize sesleniyor ve şirk ehliyle hangi dönemlerde nasıl muamelede bulunulacaklarını muteber ilim ehli hocalarımızdan öğrenmelerini öğütlüyoruz. Unutmamak gerekir ki her makamın kendine özgü bir mekâli vardır. Her tavır her ortamda aynı faydayı sağlamaz. Bu nedenle insanlarla muamele fıkhını öğrenmek gerekir.

Bizce –toplumumuz itibariyle– şirk ehli kabul ettiğimiz bu insanların selamlarını alarak onların kalplerini kazanmadaki maslahat, berâ hukukunu uygulayarak İslam'ın dik duruşluluğunu ve müşriklerden teberrisini onlara göstermedeki maslahatından çok daha fazladır. Bunu terk etmekteki zarar da, berâ hukukundaki bir detayı terk etmedeki zarardan daha fazladır.

11. 9/Tevbe, 73

Evet, ticarette müsamahakâr ve toleranslı olmaktan söz ediyorduk. Bu konu Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* tarafından öylesine önemsenmiştir ki, bu vasıfla muttasıf olmaya çalışan Müslümanlara özel rahmet temennisinde bulunmuştur. O, bir hadisinde şöyle buyurur:

"Sattığında, satın aldığında ve hak(kını) talep ettiğinde müsamahakâr davranan kula Allah rahmet etsin." [12]

Başka bir hadisinde de şöyle buyurur:

"Sattığında, satın aldığında, borcunu ödediğinde ve borcunu istediğinde müsamahakâr davranan kişiye Allah rahmet etsin." [13]

Müslüman; anne-babası, çoluk-çocuğu ve konu-komşusu başta olmak üzere hayat sahnesinde muamele ettiği herkese müsamahakâr olmak zorunda olduğu hâlde, Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* burada özellikle alıcı ve satıcı pozisyonunda olan Müslümanı konu edinmiş ve rahmetin onlara erişmesi için duada bulunmuştur.

Acaba bunun sebebi nedir?

Bunun sebebi –Allahu alem– şudur: Ticaret, hayatın en belirgin ve en yaygın sektörünü teşkil etmekte ve zenginiyle fakiriyle, küçüğüyle büyüğüyle, anlayanı ve anlamayanıyla toplumun her kesimine hitap eden bir alan olma özelliği taşımaktadır. Yani ticaretin ağı ve yelpazesi toplumun her kesimini kuşatacak şekilde geniştir. Herkes az veya çok bir vesileyle bu alanla meşgul olmaktadır. Bu bakımdan hayatın *'denge unsuru'*dur. Böylesine geniş bir alanı olduğu ve herkesi ilgilendirdiği için de burada kandırmalar, aldatmalar ve fırsatçılıklar haddinden fazla vuku bulabilmektedir. Bu da özellikle bilmeyen, anlamayan ve imkânı olmayan insanların bellerini kırmakta, onları çok zor durumda bırakmaktadır. İşte böylesi bir durumda sahanın *'merhamet'*e ihtiyacı vardır. Bu nedenle özellikle bu alanda merhametli olanlara Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* rahmet temennisinde bulunmuş, Allah'tan onlar için merhamet dilemiştir.

İşte Efendimizin özellikle alıcı ve satıcı pozisyonunda olanlara merhamet temennisinde bulunmasının sebebi herhalde budur. Bizce bu, Müslüman bir esnaf olarak sana çok anlamlı ve ince mesajlar vermektedir. Ne mutlu bu ince mesajı anlayan esnaflara!

12. *Buhari*
13. *Beyhaki*

Toleranslı Olmak Dünya ve Ahiretin Hayır Kaynağıdır

Bugün nice esnafımız, maalesef ki bu önemli ticarî ahlak ilkesini terk etmiş ve insanlardan bir şeyler alırken veya onlara bir şeyler satarken merhamet ve müsamahayı elden bırakmış durumdadırlar. Oysa merhamet ve müsamaha ile muamelede bulunmak dünyada bereketin ve rahmetin kaynağı olduğu gibi, ahirette de bağış ve mağfiretin kaynağı olacaktır. Şimdi gel şu hadislere beraberce kulak verelim:

"Allah'ın kendisine mal ihsan ettiği kullarından birisi Allah'ın huzuruna getirildi. Allah Teâlâ ona:

— 'Dünyada ne yaptın?' diye sordu. Adam:

— Ey Rabbim! Sen bana malını verdin; ben de insanlarla alış-veriş yapardım. Alış-verişte kolaylık göstermek benim huyumdu. Zengine kolaylık gösterir, fakire mühlet verirdim, dedi. Bunun üzerine Allah:

— Ben buna senden daha layığım, dedi ve (Meleklere) 'Kulumu affediniz' buyurdu." [14]

"İnsanlara borç para veren bir adam vardı. O, (sürekli) hizmetçisine şöyle derdi:

— Darda kalmış bir fakire vardığında onu affediver; umulur ki Allah da bizim günahlarımızı affeder.

Nihayet o kişi Allah'a kavuştu da Allah da onu affetti." [15]

"Sizden önceki ümmetlerden bir adam hesaba çekildi. Hayır namına hiçbir şeyi bulunamadı. Fakat bu adam insanlarla düşer kalkardı ve zengin bir kimse idi. Hizmetçilerine, darda kalan fakirlerin borcunu affetmelerini emrederdi. Bunun üzerine Allah 'Biz affetmeye ondan daha layığız, şu hâlde onu affediniz.' buyurdu." [16]

"Kıyamet gününün sıkıntılarından Allah'ın kendisini kurtarmasından hoşlanan kimse, borcunu ödeyemeyene mühlet tanısın veya ondan (ya bir bölümünü ya da hepsini) silsin." [17]

14. *Müslim*
15. *Buhari, Müslim*
16. *Müslim*
17. *Müslim*

Eğer sen ticaretinde merhameti esas alarak kullara müsamahakâr davranırsan, Allah da sana rahmetiyle tecelli ederek müsamaha ile muamelede bulunacaktır.
Yok, eğer ticaretinde kuralcı olur ve Allah'ın kullarına karşı toleransı elden bırakırsan, Allah da sana adaletiyle tecelli ederek ettiğini bulma ilkesiyle muamelede bulunacaktır. Bu durumda da kaybeden başkası değil, sadece sen olursun.

Bu konuda Şeyh Abdurrahman es-Sadi şöyle der: *'Muamelelerde, borç ödemede, vermede ve alacak istemede müsamahakâr olan kimsenin, Peygamberimizin kabul edilmesi kaçınılmaz olan bu mübarek duasının kapsamına girdiğinden dolayı dinî ve dünyevî her türlü hayra nail olması umulur. Bu, gözle de müşahede edilmiştir. Sen, bu vasıfta olan her bir tacire Allah'ın bolca rızık akıttığını ve üzerine bereketler indirdiğini görürsün. Bunun zıddı ise, zorluk çıkaran, işi yokuşa süren ve muamelede bulunduğu insanlara problem üreten kimsedir. Karşılık, amelin cinsinden olur. Dolayısıyla kolaylığın karşılığı, (Allah tarafından) kolaylık görmektir.'* [18]

Şeyhin söyledikleri gerçekten çok önemlidir ve üzerinde düşünmeye değerdir. Özellikle âlimlerimizin zikrettiği *'اَلْجَزَاءُ مِنْ جِنْسِ الْعَمَلِ/Karşılık, amelin cinsinden olur'* kaidesine dikkat çekerek meseleyi *'yaptığını bulma'* kuralına dayandırması çok latiftir. Bilmelisin ki dünyada Allah'ın kullarına nasıl muamelede bulunursan, Allah da sana aynen öyle muamelede bulunacaktır. Eğer sen ticaretinde merhameti esas alarak kullara müsamahakâr davranırsan, Allah da sana rahmetiyle tecelli ederek müsamaha ile muamelede bulunacaktır. Yok, eğer ticaretinde kuralcı olur ve Allah'ın kullarına karşı toleransı elden bırakırsan, Allah da sana adaletiyle tecelli ederek ettiğini bulma ilkesiyle muamelede bulunacaktır. Bu durumda da kaybeden başkası değil, sadece sen olursun. Buna binaen sana tavsiyemiz şudur ki; Allah'ın seni affetmesini ve ahirette kolaylık göstererek muamelede bulunmasını istiyorsan, şu üç günlük dünyada Allah'ın kullarına karşı merhametli ol.

18. *Behcetu Kulûbi'l-Ebrâr, s.73.*

◆ ◆ ◆

Buraya kadar söylediklerimiz satıcı pozisyonunda olan esnaf kardeşlerimizi ilgilendirmektedir. Bunun bir de alıcı, yani müşteri tarafı var. Üstte zikrettiğimiz hadis, müşterilere de ayrıca bir mesaj veriyor ve onların da müsamahakâr olmaları gerektiğini vurguluyor.

'Satın aldığında müsamahakâr davranan kula Allah rahmet etsin.'

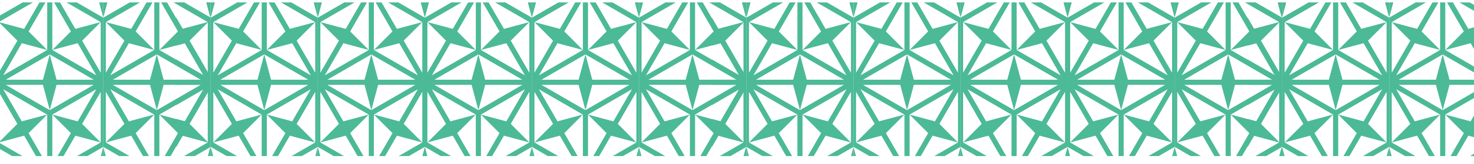
İş yerlerine gittiğimizde hepimiz görürüz; öyle müşteriler var ki, olmayacak fiyatlar teklif ederek satıcıyı zora sokar ve ille de benim dediğim olacak diye tutturur. Yine öyleleri var ki, karşı tarafı sanki çok aşırı kazanıyormuş edasıyla rencide eder. Bu tavırlarıyla iki suçu birden işlerler:

a. Karşı tarafı yalana sevk etme suçu.

b. Satıcının maddi çıkarını göz ardı ederek onu adeta *'enayi'* yerine koyma suçu.

Oysa müşterilerin, karşı tarafın ticaret yaptığını göz ardı etmemesi, mal alacaklarında satıcının durumunu göz önüne almaları gerekir. Bu adamın kirası var, elektriği var, suyu var, işçi parası var, yemek masrafı var... Şimdi bu adam belirli bir miktarda kâr elde etmezse tüm bu masrafları nasıl karşılayacak, bütün bu yükün altından nasıl kalkacak?

İşte müşteri pozisyonunda olduğumuz zaman bizlerin bunu hesaplaması, bu dükkânlarda bizlere hizmet sundukları için satıcıların kâr oranlarını çok kısma taraftarı olmaması gerekmektedir. Elbette ki bu işin pazarlık payı, makul bir fiyatta anlaşma durumu vardır. Bu teklif edilebilir. Bu teklif edildikten sonra eğer satıcı halâ diretiyor ve söylenen rakamın

olmayacağını belirtiyorsa, çokta ısrarcı olmanın bir anlamı yoktur. Bu durumda işimize geliyorsa alır, işimize gelmiyorsa hayırlı işler dileyerek oradan ayrılırız. Böyle yapmamız, hem İslam adabına en uygun olanıdır hem de karşı tarafın hakkına saygı duyduğumuzun bir delilidir.

İşte zikrettiğimiz bu güzel hadisinde Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*, müşteri pozisyonunda olan kimselere ince bir mesaj veriyor ve satıcıları zora sokmamaları gerektiğini kendilerine hatırlatıyor.

"Satın aldığında müsamahakâr davranan kula Allah rahmet etsin."

Ne mutlu alımında, satımında, ticarî işlerinde, borç almasında, borç vermesinde ve meşru her işinde kolaylık gösterip müsamahakâr davranan kullara!

13. *'İkâle'* Sünnetini İhmal Etme

Alışverişte müsamahayı anlatıp, ikâle meselesine temas etmemek olmaz. İkâle kelimesi sözlükte: *'Mevcut bir şeyi ortadan kaldırmak'* demektir. İslami ıstılahta ise: *'Karşılıklı rıza ile bir alışverişi iptal etmek'*tir.

Bu tanıma biraz daha açıklık getirerek ifade edecek olursak ikâle: *'Geçerli veya geçersiz bir sebebe dayanarak bir alışverişi bozmak isteyen bir müşterinin bu talebini kabul edip, tartışma ve probleme yer vermeden güzellikle ücreti geri ödemek ve müşteriye kolaylık sağlamak'* demektir.

İnsanoğlu kimi zaman alışverişinde hataya düşebilir. Bazen aldığı bir ürünü hiçbir kusuru olmadığı hâlde geri vermek ister. Bazen de aldığı ürünü o an için beğenmiştir ama daha sonra ürün hoşuna gitmez; bu nedenle de iade etmeyi arzular. İşte böylesi durumlarda satıcının ikâle yapması, yani aslında malı almama gibi bir hakkı olduğu hâlde[19] malını geri alıp ücretini vererek müşteriyi memnun etmesi söz konusudur. Böylesi bir özveriyle hareket ederek müşteriyi rahatlatan bir satıcıya Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* dua etmiş ve böylelerinin günahlarının da Allah tarafından ikâle edileceğini, yani affedileceğini bildirmiştir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurur:

"Kim bir Müslümanın alışverişi bozma isteğini kabul ederse, Allah da onun yanlışlıklarını yok eder." [20]

"Kim pişman olan birisinin alışverişini bozma isteğini kabul ederse, Allah da kıyamet günü onun yanlışlıklarını yok eder." [21]

Yapılan alışverişi meşru bir sebep olmaksızın bozma hususunda kadınlar ve gençler ön safta yer almaktadırlar. Kadınlar, bazen çarşı pazarlardan eşlerinin izni olmadan bir şeyler alıyorlar, eşleri de bu durumu öğrenince kendilerine kızıyor ve hemen o malı geri vermelerini istiyorlar. Bu durumda kadın zorda kalıyor ve naçar vaziyette malı iade etme gereği hissediyor. Gençler de anne-babalarının izni olmadan alışveriş yapıyor ve paralarını onların kanaatince çarçur ediyorlar. Bu durumu öğrenince ebeveynleri kızıyor ve hemen malı geri vermelerini istiyorlar. Bu hâlde genç iki arada bir derede kalıyor ve ne yapacağını bilemiyor. İşte böylesi durumlarda satıcılar için sevap elde edecekleri büyük bir fırsat doğuyor. Eğer satıcılar ikâle meselesinde birazcık özverili olur, toleranslı davranır ve karşı tarafa kolaylık sağlarlarsa, Allah da onlara kolaylık sağlayacak ve onların hatalarını bağışlayacaktır.

İkâleyle alakalı söylediğimiz şeyler, bir önceki başlıkta anlattığımız *'müsamaha'* kapsamındadır. Buna göre sırf Allah rızası için ikâle yapanlar, Rasûlullah'ın *sallallahu aleyhi ve sellem* rahmet temennisine mazhar olacaklardır.

◆ ◆ ◆

Değerli tacir kardeşim, bu yazımızda sana önemli birkaç başlığı izah ederek nasihatte bulunmaya çalıştık. Bir sonraki yazımızda buluşmak dileğiyle, fî emânillâh...

19. *Bilindiği üzere İslam'da mal iade hakkı, ancak alıcı ve satıcı alışverişin gerçekleştirildiği meclisten ayrılmadığı sürece söz konusudur. Meclisten ayrıldıkları anda artık satıcı istese malı geri iade almayabilir. Almadığında kınanmaz; ama şayet alacak olursa ikâle yapmış olur ki, bu bir zorunluluk değil, caiz olan bir husustur.*

20. *Ebu Davud*

21. *Beyhaki*

Nifak Lideri'nin Ölümü Üzerine Birkaç Düşünce

Özcan YILDIRIM
ozcanyildirim@tevhiddergisi.net

Nifak hareketinin yaptığı yer yer sansasyonel boyuta ulaşan eylemleri sadece tarihin tozlu sayfalarında baş kahramanı İbni Ubeyy olacak şekilde kalmayacaktır. Elbette bunların devamı olacak ve hatta İbni Ubeyy'i aratacak girişimlerde bulunan kimseler de ortaya çıkacak ve varlığını sürdürecektir. Çünkü asıl ve müteyakkız olmamızı gerektiren düşman, iç düşmandır. Ki Kur'an'ın da ifadesi ile 'Asıl düşman' olan bunlardır.

Bizi nice hayırlı amellere muvaffak kılan Allah'a hamd olsun. Salât ve selam kendisinden sonra Nebi olmayacak olan Rasûlullah'ın üzerine olsun…

Nifak ve nifağın tehlikesi üzerine yazdığımız bu yazı silsilesinin kahramanı(!) ve fikir babasının ölümü üzerine yaşanan hâdiseler üzerine bir değerlendirmede bulunacağız inşallah.

1. Nifak Hareketi Yok Olmaya Mahkumdur!

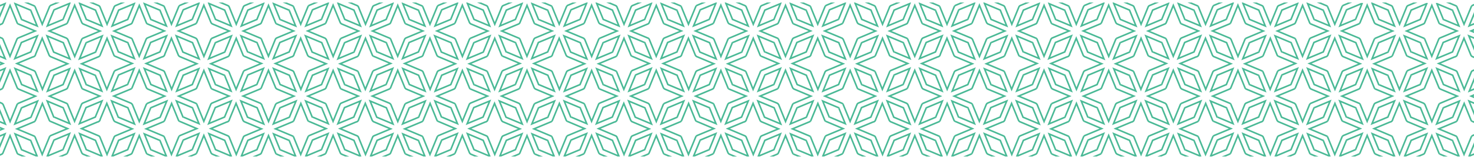
Abdullah bin Ubeyy bin Selul'ün, Allah Rasûlü'nün *sallallahu aleyhi ve sellem* Medine'ye geldiğinde yaptıklarına baktığımızda onun, çok büyük cürümler işlediğini görürüz.

İbni Ubeyy, Allah Rasûlü Medine'ye yeni ayak bastığında, liderliğinin gidişini iç dünyasında kabullenemeyişini günden güne büyütmüştür. İlk başta kendisi gibi düşünen insanları etrafında toplamış, gizli ve şer odaklı kurduğu kulislerle beslemiş ve şerrini yer yer icraata dökmüştü. Hususen yaşanan bazı hâdiselerde ve gazvelerde yaptığı çıkışlar ve cemaati tefrikaya götürme girişimlerini daimi olarak devam ettirmiştir. Önceki yazımızda üzerine parmak bastığımız *'nifak yerinde duran bir hastalık değildir'* ilkesi gereği, İbni Ubeyy de ölene kadar bu hastalığından vazgeçmemiş hatta çevresindeki avanesini de Rasûlullah'ı öldürmek üzere göndermiştir.

Abdullah bin Ubeyy'in bu yaptıkları oldukça kurnazca bir nifak daveti idi. Nifak lideri, kendi hevası doğrultusunda yaptığı bu davetin Medine'de kök saldığı düşüncesinde idi. Halbuki onca işte parmağı olmasına ve bir çok meseleden kendince sıyrılmasına rağmen daveti kökleş(e)memiştir.

Allah Rasûlü'nün *sallallahu aleyhi ve sellem* davetine baktığımızda ise nice badireler atlamasına karşın, daveti bugün bizlere kadar ulaşmış ve kıyamete kadar da baki kalacaktır.

İslam davetini omuzlayan bireylerin nifak ve nifaktan tevarüs eden torunlarından çekinmemesi gerekir. Bunların ortaya koyduğu hevaperest davet yerde sabit kalamayacak derece sunidir.

"Köpüğe gelince, o atılır gider, insanlara yarar sağlayacak şey ise, yeryüzünde kalır. İşte Allah örnekleri böyle vermektedir." [1]

Onların hevaperest ve makam hırsı etrafında şekillenen davetlerinin, üstte gözükse de yerde sabit olana oranla geçici olduğu unutulmamalıdır. Onlar gözükür, fokurdar, gerektiğinde alttaki yararlı suyun berraklığına perde çeker... Gözler köpüğün baskınlığını görse de insanlara asıl faydalı olanın altta olan, sakince köpüğün sönmesini bekleyen olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Müslüman bir birey veya yapı sabır ve yakin kalkanını kuşanmış ise, atılan oklara aldırış etmemelidir. Nifak hareketinin sadağındaki oklar ne kadar fazla olursa olsun, onlara karşı koyacak olan, sabır ve yakinden oluşan bir kalkan edinmelidir.

Nifak hareketinin yaptığı yer yer sansasyonel boyuta ulaşan eylemleri sadece tarihin tozlu sayfalarında baş kahramanı İbni Ubeyy olacak şekilde kalmayacaktır. Elbette bunların devamı olacak ve hatta İbni Ubeyy'i aratacak girişimlerde bulunan kimseler de ortaya çıkacak ve varlığını sürdürecektir. Çünkü asıl ve müteyakkız olmamızı gerektiren düşman, iç düşmandır. Ki Kur'an'ın da ifadesi ile '*Asıl düşman*' olan bunlardır.

Vahyi, Allah Rasûlü'nün pratize ettiği şekilde iyi tefakkuh eden birey ve topluluklar bunların tehlikesinden dolayı ye'se/ümitsizliğe ve endişeye kapılmamalıdır. Çünkü nifak bugün de var ve varlığını da devam ettirecektir.

Allah Rasûlü'nün *sallallahu aleyhi ve sellem* sünnetini ve şer'i siyasetini sathilikten çıkarıp iyi fıkheden bir yapı için nifak dün nasıl ise, bugün de aynısı olacağında şüphemizin olmaması gerekir. Bugün onların da tahtı sarsılacak, düşünceleri hayal denizinde boğulacak.

Bugün onların da yaptıkları çirkin kulisler deşifre olacak ve ağızlarındaki yamuk sözlerden kinleri açığa çıkacak...

1. 13/Rad, 17

Bugün onların da yapıların içerisinde yaptıkları hileler Müslümanlara gizli kalmayacak...

Bugün onların da yeminlerle örtbas ettikleri yalanları gün yüzüne çıkacak...

Bugün onların da sahte kardeşlik söylemlerinin arkasındaki düşmanlıkları görülecek...

Yeter ki Müslüman birey veya topluluklar davaya inanıp bunun gereğini sünnet ölçüsünde yerine getirsinler. Allah, nifak hareketinin şenî boyutlarını bizlere göstersin ve bizlere onlara karşı mukavemet gücü versin. Allahumme Amin.[2]

2. Yöneticiliğe Olan Hırs Basite Alınmamalıdır

İbni Ubeyy'in Allah Rasûlü Medine'ye geldiğinden beri girmiş olduğu ve her olayda zuhur eden yönetim kompleksi, yaptığı bütün şenî fiillerin temelini oluşturmuştur.

Yöneticiliğe olan ihtiras ve bundan hasep ortaya çıkan davranışların zemmedilen bir hastalık olduğu aşikârdır. Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* hadislerde bunu istemeyi yasaklamış ve bunu isteyen kimsenin Allah tarafından kendi nefsi ile baş başa bırakılacağını belirtmiştir.

Abdurrahman bin Semure *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Peygamber bana dedi ki: 'Ey Abdurrahman! Kimseden emirlik isteme! Eğer sen isteyerek sana emirlik verilirse, istediğin şey ile yalnız bırakılırsın. Eğer emirlik, sen istemeden sana verilirse, (Allah tarafından) emirlik işi üzerinde yardım olunursun.' "

Buhari bu hadisi *'Emirlik ve idarecilik istemeyen kimseye; Allah bu işte ona yardım eder.'* ve *'Emirlik isteyen kimse, emirlik işinde yalnız bırakılıp yardım olunmaz'* başlıkları ile iki bapta ayrı ayrı vermiştir.

Peygamber yöneticilik talebi olan her şahsa bir tavsiyede bulunuyor: 'Yöneticilik hususunda Allah'ın bir sünneti vardır. Eğer onu talep edersen Allah seni kendi hâline bırakır ama kaderde senin yönetici olman var ise Allah senin elinden tutar.'

2. İlerleyen yazılarımızda Allah Rasûlü'nün nifak hareketine karşı şer'i siyasetine değineceğiz inşallah.

Birçok nimete ve onu talep etmeye bu gözle baktığımızda mesele daha iyi anlaşılacaktır. Mesela, zekâ, ilim herkesin istediği ve sonuç itibariyle hayra ulaştıracağını düşündüğü araçlardır. Ancak pratikte zekâ Ubey bin Selül'ü münafıkların lideri, ilim de Belam bin Baura'yı belamların öncüsü yapmıştır.

Eğer Allah bir kulu nimeti ile baş başa bırakır ise sonuç hiç iç açıcı olmaz. Çünkü yukarıda verdiğimiz örneklerde olduğu gibi insanın nefsi ile nimet buluşunca ortaya şer çıkmakta.

O yüzden Peygamberler Allah'tan nimet talep ettiklerinde o nimetin salih amellere vesile olması isteğini de dualarına eklerler.

"Süleyman, onun (karıncanın) bu sözüne tebessüm ile gülerek dedi ki: 'Ey Rabbim! Beni; bana ve ana babama verdiğin nimetlere şükretmeye ve razı olacağın salih ameller işlemeye sevk et ve beni rahmetinle salih kullarının arasına kat!' " [3]

Emirlik Hangi Hâllerde Talep Edilebilir?

Emirliği istememe durumu mutlak değildir. Bazı istisnaları vardır.

Eğer kişi o işi kendinden daha iyi yapacak bir kimsenin olduğuna inanmıyor ise o zaman talepte bulunabilir. Yusuf *aleyhisselam* ülkenin batmakta olduğunu görünce hazinelere kendisinin talip olduğunu söylemiştir.

"Kral dedi ki: 'Onu bana getirin, onu kendime özel danışman edineyim.' Onunla konuşunca: 'Bugün sen yanımızda yüksek makam sahibi ve güvenilir birisin', dedi. (Yusuf) 'Beni ülkenin hazinelerine tayin et! Çünkü ben (onları) çok iyi korurum ve bu işi bilirim' dedi." [4]

Süleyman da *aleyhisselam* aynı pozisyondaydı ve Allah'tan mülk istedi.

"Süleyman, 'Ey Rabbim! Beni bağışla. Bana, benden sonra kimseye lâyık olmayacak bir mülk (hükümranlık) bahşet! Şüphesiz sen çok bahşedicisin!' dedi." [5]

Farz-ı kifaye olan bir amel, kimsenin yapmaması nedeniyle farz-ı ayn hâline gelmiş ise bu durumda da istekte bulunmak hadisten istisna tutulabilecek maddelerden birini oluşturur.

3. 27/Neml, 19
4. 12/Yusuf, 54-55
5. 38/Sad, 35

Emirliği İstemek Neden Kerih Görülmüştür?

Emirliğin insan nefsinin hoşuna gidecek bazı getirileri vardır. Üstünlük duygusu tatmak, kibir, insanları dilediği şekilde kullanma, mal elde etme vs. Allah'ın *subhanehu ve teâlâ* hepsini *'Zulüm'* başlığı altında topladığı bu maddeleri elde etmenin en kestirme yolu, emirliktir. Doğal olarak emir olmayı isteyen *'Bu afetleri de istiyorum'* demektedir.

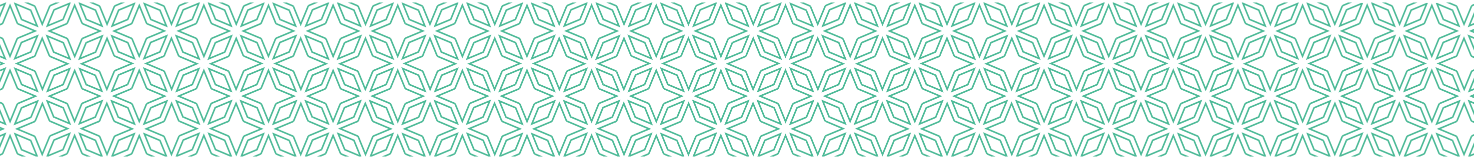
Dünyadaki bu tablonun ahiretle ilgili bölümünde ise Allah'a hesap verme, tebaasının haklarına tecavüz etmek ise onların borcunu ödeme, birçok hakkından feragat etme gibi maddeler vardır.

Emirliğin insan nefsinin hoşuna gidecek bazı getirileri vardır. Üstünlük duygusu tatmak, kibir, insanları dilediği şekilde kullanma, mal elde etme vs. Allah'ın hepsini 'Zulüm' başlığı altında topladığı bu maddeleri elde etmenin en kestirme yolu, emirliktir. Doğal olarak emir olmayı isteyen 'Bu afetleri de istiyorum' demektedir.

Bu iki tabloyu karşılaştıran kişi eğer emirlik talebinde ısrarcı oluyor ise onun kalbinde nifak vardır. Allah ise nifak olan kalbe yardım etmez. Sadece emirlik meselesi değil, talep edilen hangi nimet olursa olsun durum aynı olacaktır.

İnsanın Her İsteği Ona İmtihan Olarak Geri Döner

Bu hadis çok önemli bir kaideye delalet etmektedir. İnsanın hayatındaki maddi-manevî, güzel-çirkin her şey imtihan vesilesidir. Fitne unsuru olacak olan bu şeyleri elde etmek için yoğun bir çaba sarf etmek,

insanı imtihan ile baş başa bırakır. Fakat insan kendini Allah'ın kaderine teslim etmiş ise muhakkak ona yardım olunacaktır.

Bunun birçok örneği vardır. Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* dinin zirvesi olan cihadı talep etmeyi hoş görmüyor.

"Ey İnsanlar! Düşmanla karşılaşmayı istemeyin. Allah'tan afiyet talep edin. Eğer karşılaşırsanız sabredin. Çünkü cennet kılıçların gölgesi altındadır."

Allah Rasûlü'nün *sallallahu aleyhi ve sellem* yaptığı bu tavsiyeyi, menfi örnekleri görünce daha iyi anlamaktayız. Bir grup sahabe sürekli düşmanla karşılaşmayı ümit ediyorlardı. Fakat cihad emri gelince yan çizdiler.

"Kendilerine, ellerinizi savaştan çekin, namazı kılın ve zekâtı verin, denilen kimseleri görmedin mi? Sonra onlara savaş farz kılınınca, içlerinden bir gurup hemen Allah'tan korkar gibi, hatta daha fazla bir korku ile insanlardan korkmaya başladılar da 'Rabbimiz! Savaşı bize niçin yazdın! Bizi yakın bir süreye kadar ertelesen (daha bir müddet savaşı farz kılmasan) olmaz mıydı?' dediler. Onlara de ki: 'Dünya menfaati önemsizdir, Allah'tan korkanlar için ahiret daha hayırlıdır ve size kıl payı kadar haksızlık edilmez.' " [6]

Talut ve Calut kıssası baştan sona bu duruma şahitlik eder. Cihadı isteyen, bunun için komutan talep edenler; başlarına emir tayin edilip, savaş meydanına ulaşıncaya kadar sürekli dökülüyorlar. Sonuç itibariyle az bir zümre sebat edebiliyor.

Zengin olmayı talep edenler de farklı bir tablo ile karşılaşmıyorlar.

"Onlardan kimi de, 'Eğer Allah lütuf ve kereminden bize verirse, mutlaka sadaka vereceğiz ve elbette biz salihlerden olacağız!' diye söz verenler vardır. Fakat Allah, lütuf ve kereminden onlara verince, onda cimrilik ettiler ve yüz çevirerek dönüp gittiler. Allah'a verdikleri sözü tutmadıkları ve yalan söyledikleri için O da kalplerine, kendisiyle karşılaşacakları güne kadar (sürecek) bir nifak soktu." [7]

Öyleyse Allah *subhanehu ve teâlâ* bize neyi takdir etmişse daha üstüne gözümüzü dikmemeliyiz. *'Eğer onda hayır olsaydı muhakkak bana da nasip olurdu'* diye düşünerek Allah'a hüsnüzan beslemek gerekir.

"Muhakkak ki sizler emirliğe çok hırslı olacaksınız. Hâlbuki emirlik kıyamet gününde rezillik ve pişmanlık olacaktır. O yüksek mevki ne güzel sütanadır, fakat ondan ayrılmak da ne kötü bir ayrılıştır." [8]

Emirliği Talep Etmek Dünya ve Ahirette Pişmanlıktır

Emirliğin olumlu-olumsuz yönleri hesaba katıldığında sonuç olarak şu çıkacaktır; emirliği talep etmek hem dünya hem de ahirette pişmanlıktır.

"Kişiye malın ve üstlüğün verdiği zarar, aç iki kurdun sürüye verdiği zarardan daha fazladır."

Bu hadisi *'Emirliğin insan dinine verdiği zarar'* diye de okuyabiliriz. Çünkü istenerek elde edilen emirliklerin altında genellikle dünyevi bazı menfaatler elde etmek vardır. Mal ve şeref de bunlardan bazılarıdır.

Hadiste verilen örnek, meselenin ehemmiyetini göstermesi açısından önemlidir. Aç kurt, sürüye daldığı zaman hepsini boğar ama sadece bir-iki tanesini yer. Bu, çok yönlü bir zarar için verilebilecek bir örnektir.

Gerçekten de dünyevi çıkarlar için talep edilen emirliğin zararı tek yönlü değildir. Mesela, böyle bir şahsiyet zulmeder, hakları gasp eder, kibre kapılır vs. bunlar normaldir. Çünkü zulüm karıştırılan her emirliğin doğal sonuçları bu saydıklarımızdır. Ama bunlarla beraber şu da ortaya çıkabilir:

Zulüm idarelerinin vazgeçilmez müdavimlerinden olan dalkavuklar, emire sürekli taatlerinden bahsederler. Emir, olmayan güzellikler ile kendini temize çıkartmaya ve tekebbürünü ileri boyutlara taşımaya başlar. Hâlbuki fısk ve isyandan başka bir şey içinde değildir. İşte içine düşüldüğünde kolay kolay farkına varılmayan, insanı iyiden iyiye çukurun dibine çeken asıl afet budur.

Günümüzdeki siyasi partiler de bunun en ilginç örnekleridir. Seçimlerde oy isterken ortaya koydukları ilkeler ile taban tabana zıt uygulamalar yapmalarına rağmen asla burunlarından kıl aldırmazlar. Mesela, tabanına sürekli dünyadaki süper güçlere karşı mazlumların yanında olacağı vaadlerini verir ama yönetimi elde edince asrın tağutlarına bütün

6. 4/Nisa, 77
7. 9/Tevbe, 75-77
8. Buhari

üslerini açıp mazlumları daha az para harcayarak öldürmelerini sağlar.

Şer'i olsun veya olmasın emirlik talep etmenin dünyadaki pişmanlığının bir parçası budur. Ayrıca Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* emirliği süt içmeye benzetiyor. Kişi ya azl, görevi devretme ile ya da ölümle emirliği bırakır. Ölüm haricindeki sebepler ile emirlikten uzak kaldığında sütten kesilmiş gibi olur. Sütten kesilen çocuk nasıl hırçın, saldırgan, huysuz oluyorsa emir de böyle olur ve emirliğin dünyadaki pişmanlığının diğer bir parçasını yaşar.

Pişmanlığın ahirete bakan yönü de çok daha dehşet vericidir. Kendi isteğiyle yükün altına giren emir tek tek bütün tasarruflarının hesabını verecektir. Her hak sahibi gelip hakkını talep edecek ya emirin ecirlerini alacak ya da ona günahlarını yükleyecektir.

Elbette emirliğin her türlüsü ahiret için yüzkarası değildir. Liderliği hak ile elde eden ve sorumluluklarını yerine getiren kişi için bilakis yüz aydınlığıdır.

Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* emirlik isteyen Ebu Zerr'e *radıyallahu anh* şöyle söylüyor:

"Ey Ebu Zerr! Sen zayıf birisin. Emirlik kıyamet gününde pişmanlık ve rezillik sebebidir. Onu hakkı ile elde eden ve hakkını ödeyen müstesna." [9]

Aynı şekilde kıyamet günü arşın gölgesinde gölgelenecek yedi sınıf insandan birisi de adil olan imamdır.

"Emirliğinde adaletli olanlar rahmanın sağında nurdan yapılmış kürsülerde oturacaklardır. Onun iki eli sağdır. Onlar hükümlerinde ehillerinde ve sorumluluk aldıkları şeylerde adil olanlardır."[10]

İslam emirlik için hırs gösterilmesini kerih görmüştür ve dünya ile ahirette pişmanlık olduğunu söylemiştir. Kişi kalbinde böyle bir duygu seziyor ise hemen tedaviye başlamalı ve o isteği uzaklaştırmaya çalışmalıdır.

Eğer Allah *subhanehu ve teâlâ* kulunu emirlik ile imtihan etmek istemişse o zaman da yöneticiliğin hakkını vermek için çabalamak gerekir. Çünkü Allah'ı razı edecek şekilde liderliği ifa etmek, dünya ve ahiret saadeti demektir.

Bir başka hadiste Ebu Musa *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Ben, beraberimde kavmim Eş'ariler'den iki kimseyle Peygamberin huzuruna girmiştim. O iki adamdan biri: 'Ya Rasûlullah, beni emir tayin et!' dedi. Diğeri de bunun gibi bir emirlik istedi. Bunun üzerine Rasûlullah: 'Biz bu iş üzerine onu isteyen ve ona hırslı olan kimseyi tayin etmeyiz.' buyurdu." [11]

Ebu Musa el-Eş'ari'ye *radıyallahu anh* iki adam geliyor ve Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* ile görüşmek için kendilerine aracı olmasını istiyorlar. Ebu Musa da onları Peygambere götürünce böyle bir diyalog ortaya çıkıyor. Allah Rasûlü *'Ne oluyor?'* der gibi Ebu Musa'ya bakınca o da: *'Vallahi ben onların ne söyleyeceklerinden habersizdim.'* diyor.

Aslında hadisin arka planı dahi hem Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* hem de sahabe tarafından emirlik talebinin hoş karşılanmadığının delilidir.

Peki, neden emirliğe hırslı olanlara bu hak tanınmıyor?

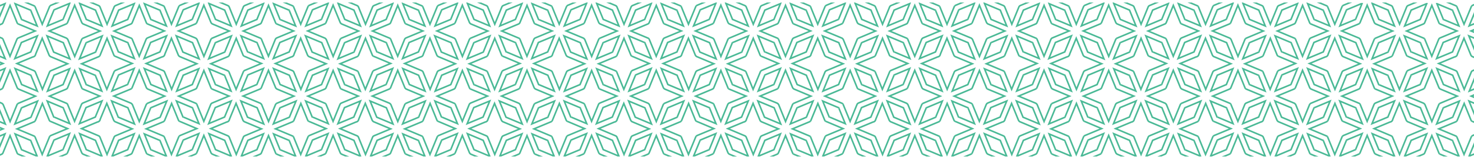
Dünya ve ahiretteki pişmanlıkları tatmamaları için.

Bu insan tipi Peygamberin *sallallahu aleyhi ve sellem* uzun bir sürede inşa etmeye çalıştığı modelle taban tabana zıttır.

"Altın kulu, gümüş kulu, dört köşeli ve zencefil kumaş kulu helak olsun! Böyle kişiye verilirse memnun olur, verilmezse kızar. Böyle bir kişi sürünsün; zarara yuvarlansın! Vücuduna diken battığında çıkaran bulunmasın! Müjdeler olsun o kula ki, o Allah yolunda cihad için atının dizginini tutmuş, başı dağınık, iki ayağı tozlanmıştır. Eğer o (öncü olarak) ileride düşman beklemekte ise, o tam manasıyla düşman beklemekte olur. Eğer askerin gerisinde vazifede ise, orada hakkıyla nöbetçilik vazifesinde olur. Bu mücahid bir meclise girmek için izin isterse (küçük görülüp) kendisine izin verilmez. Bir hususta şefaat edecek olursa şefaati kabul edilmez." [12]

Emirliğe karşı hırslı olanın gözü ondan başkasını görmez. Bir önceki maddede geçen hadiste olduğu gibi onun esiri olur. Elde ettiğinde mutludur ama elinden kaçırdığında ortalığı ayağa kaldırır. Öyle bir

9. *Müslim, Ebu Davud*
10. *Müslim, İmam Nesai, İmam Ahmed*
11. *Buhari*
12. *Buhari*

ruh hâli ile hareket ederler ki umdukları ile karşılaşmadıkları zaman İslam toplumunu yıkacak, emirlerini kınayacak, o zamana kadar girdikleri hayırları bir çırpıda silecek duruma gelirler.

Emirliği isteyenler, aslında kendilerinin o işe layık olduğunu söylemektedirler. Bu ise nefisleri tezkiye etmektir. İnsanın kendini bir konumda farz etmesi, nefsin ayıplarındandır ve nifak alametlerindendir. Şeytanın o kimseyi esir aldığının göstergelerindendir.

Kimler Emirliğe Karşı Hırslı Olur?

Emirlik istemeyi bir hastalık olarak tanımlarsak onu tespit ve tedavi etmenin iki yolu vardır:

Kişi açıktan bu isteğini dillendirir. Bu, işin basit kısmıdır. Böyle bir isteği olan Müslümana nefsini terbiye etmesi yönünde telkinde bulunulur ve yüklenmek istediği şeyin ağırlığı anlatılır.

Tehlikeli olan ise kişide böyle bir talebin olması ama bunu dillendirmemesidir. Bahsettiğimiz şahıs her ne kadar emirliği istemediğini dili ile söylese de ondan varid olan bazı alametler kalbinin öyle demediğini ortaya koymaktadır.

• Yöneticileri beğenmeme.

• Kararlardaki eksik yönleri ön plana çıkartıp eleştirme.

• Her kararla beraber iç dünyasında bir istişare meclisi daha kurup *'Ben olsam şöyle, şöyle yapardım'* diye fikir yürütme.

• Asıl yöneticiyi değil ama özellikle mahalli ve yerel yöneticileri eksik/yetersiz görme.

• Yapılan işleri değerlendirirken ya da kendisine fikir sorulduğunda net konuşmama. Ta ki sonuç ortaya çıktığında yanlış değerlendirenlerin tarafında sayılmasın.

• Konuşmalarında *'Bence'* lafzını çok kullanma.

Bu vb. alametleri taşıyanlara karşı hemen ıslah projeleri geliştirmeli, gittikleri yolun yol olmadığını onlara hatırlatılmalı. Özellikle eski Müslümanların, daha önceden yöneticilik yapmışların, yaşça büyük olanların bu afete bulaşma ihtimalleri daha fazladır.' [13]

13. *Ebu Hanzala Hoca, Sahih-i Buhari, Kitabu'l Ahkam Şerhi Dersinden özetle.*

Şuranın altını çizmek gerekir ki, bazı ahlaki hastalıklar vardır, bunların neticesi itikadi bir duruma dönüşebilir. Bunun en çarpıcı örneği Kur'an'da Yahudiler hakkındadır.

"Size bir iyilik dokununca tasalanırlar, size bir kötülük isabet ettiğindeyse buna sevinirler. Eğer siz sabreder ve sakınırsanız, onların 'hileli düzenleri' size hiçbir zarar veremez. Şüphesiz, Allah, yapmakta olduklarını kuşatandır." [14]

"Yoksa onlar, Allah'ın kendi fazlından insanlara verdiklerini mi kıskanıyorlar? Doğrusu biz, İbrahim ailesine kitabı ve hikmeti verdik; onlara büyük bir mülk de verdik. Böylece, onlardan kimi ona inandı, kimi ona sırt çevirdi. Çılgın ateş olarak cehennem yeter." [15]

Haset, kötü bir ahlaktı. Yahudileri de bu kötü ahlak küfre kadar götüren bir faktör hâline geldi.

Asabiyet/Kavmiyetçilik de şeriatın zemmettiği kötü ahlaklardan bir tanesidir. Bu duygu törpülenmediği takdirde tıpkı yöneticiliğe olan hırs, haset vb. mezmum ahlaklar gibi kişiyi küfre kadar götürebilir.

"Biz Abdumenafoğulları ile şan ve şeref yönünden şimdiye kadar çekiştik durduk. Onlar halka yemek yedirdi, biz de yedirdik. Onlar bağışta bulundular, biz de bulunduk. Onlar arabuluculuk yapıp diyet yüklendiler, biz de yüklendik. Şimdi kulak kulağa giden yarış atı durumuna gelince, onlar: 'Şimdi bizden kendisine vahiy gelen bir Peygamber var' dediler. Biz bunun dengini nereden bulup çıkaracağız. Vallahi hiçbir zaman onu tasdik etmeyiz." [16]

Bu sözler, bu ümmetin firavunu Ebu Cehil'in ağzından dökülmüştür. Kavmiyetçilik onu, Allah'ın pak davetinden sarf etmiş ve ebedi cehenneme sürüklenmesine sebebiyet vermiştir.

Sonuç olarak, bu tip hastalıkları küçük görmemeli, onları törpülemek için cehdi gayret içerisinde olmalıyız.

Bir sonraki sayıda konumuza kaldığımız yerden devam edeceğiz inşallah.

"Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun" duamız ile...

14. *3/Âl-i İmran, 120*
15. *4/Nisa, 54-55*
16. *İbni İshak*

Bilge ile Köpek

Bir bilge, bir göletin başında oturmaktadır. Susuzluktan kırılan bir köpeğin devamlı olarak gölete kadar gelip, tam su içecekken kaçması dikkatini çeker. Dikkatle izler olayı. Köpek susamıştır; ama gölete geldiğinde sudaki yansımasını görüp korkmaktadır. Sonunda köpek susuzluğa dayanamayıp kendini gölete atar ve kendi yansımasını görmediği için suyu içer.

O anda bilge düşünür: *'Benim bundan öğrendiğim şu oldu'* der. *'Bir insanın istekleri ile arasındaki engel, çoğu zaman kendi içinde büyüttüğü korkulardır. Kendi içinde büyüttüğü engellerdir. İnsan bunu aşarsa, istediklerini elde edebilir.'* Ama biraz daha düşününce aslında gerçek öğrendiği şeyin bundan farklı olduğunu görür.

Asıl öğrendiği şey, insanın bir bilge bile olsa, bir köpekten öğrenebileceği bilginin var olduğudur. Bu yüzden, sende ne varsa başkalarıyla paylaş. Unutma ki senden de öğrenilecek bir şeyler vardır diğer insanlar için...

Boykot Yılları Üzerine Bir Değerlendirme

Asıl olan İslam davetini insanlara ulaştırmakta sürekliliği sağlayabilmektir. Araçlar geçicidir.

Enes YELGÜN
enesyelgun@tevhiddergisi.net

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a; salât ve selam, O'nun Rasûlü'ne olsun.

Geçen yazımızda, Allah Rasûlü'nün ashabı ve kavmi ile beraber üç yıl boyunca nasıl tecrit altında tutulduğundan ve boykotun ne şekilde sona erdiğinden bahsetmiştik. Aynı şekilde ambargo yıllarının bize öğrettiği bazı noktaları izah etmeye başlamıştık. Allah *subhanehu ve teâlâ* izin verir ise bu yazımızda da çıkartılabilecek başka maddeleri sıralamaya çalışacağız.

1. Müslümanların ekonomik bir boykota maruz kalması daveti, işkencenin çok yoğun olduğu dönemlerdekinden daha zor bir sürece sokmuştu. Bu hakikat asırlar boyunca tekrar edegelen bir vakıadır. İslam'ın çağrısının insanlara ulaşabilmesi, ekonomik güç ve bağımsızlık ile doğru orantılıdır.

Bu sebeple davanın bir adım daha ileriye gidebilmesi için maddi durumu iyi olan-olmayan her Müslümanın, üzerine düşen sorumluluğun bilincinde olması gerekir. İslami yapılar, boykot yıllarının bir benzeri ile karşılaştıklarında komple kepenk kapatma moduna geçmemek için gerekli tedbirleri almalıdırlar. Çünkü davet süreklilik gerektirir. Aralardaki her kesinti, bireylerin sağlam temeller üzerine yetişmesine engel olur.

Müslümanlar ekonomik güçlerini dışa bağımlı olmaktan kurtarmalı ve kendi kendilerine yetecek kaynakları inşa etmelidirler. Aynı zamanda çalışmalarını da eldeki imkanlar dahilinde genişletmelidirler. Elbette bu bir anda gerçekleşebilecek bir durum değildir. Fakat her meselede olduğu

gibi burada da mesele yapılması gerekenler listesine eklendiğinde sonuç daha kısa sürede alınacaktır.

2. Siyer yazılarının ilklerinden itibaren sürekli vurguladığımız bir nokta, ambargo hâdisesini değerlendirirken de karşımıza çıkmaktadır.

'Allah Rasûlü'nün yaşadığı toplum, kavmiyetçilik bağlarının çok kuvvetli olduğu bir toplumdur.'

Bu gerçeğin pratik sonucu olarak Ben-i Haşim tüm zorluklara üç sene boyunca katlanmıştır. Allah Rasûlü: *"Sizin dininiz ile bizim dinimiz farklıdır. Siz ve atalarınız ateş ehlisiniz."* diyerek onları yanından kovmadı. Ben-i Haşim de zaten Allah Rasûlü'nün onlar ve ataları hakkında ne dediğini çok iyi biliyordu.

Yaşadıkları toplumları İslam'a çağıran Müslümanlar da karşılaşabilecekleri sıkıntılarda kendilerine kalkan olacak toplumsal gerçekleri araştırmak ve bunlara zemin hazırlamakla yükümlüdürler.

Elbette İslam davası Allah'ın *subhanehu ve teâlâ* yardımı ile başarıya ulaşır. Fakat tevekkülün bir gereği de sebeplere yapışmaktır. Allah Rasûlü, özellikle Mekke döneminde bu tarz örfi meseleleri çok iyi değerlendirmiş ve İslam'a hizmette yardımcı unsurlar olarak kullanmıştır.

Müslümanlar bu tarz meselelere duygusal yaklaşıp peşin hüküm vermek yerine, yapılmak istenenlerin şeriata muhalif olup olmadığına bakmalıdır. Eğer bir muhalefet yoksa, her türlü aracın İslam davasına hizmette kullanılabileceğini unutmamalıdırlar.

Mesela, bu araçlardan bir tanesi himayedir. Allah Rasûlü ve ashabı hem kendi can güvenlikleri hem de İslam davasının sıkıntıya girdiği bazı dönemlerde davet için himaye aracını kullanmışlardır. Ancak mesele, Allah'ın şeriatına muhalif bir hâle çevrilince hemen o vesileden yüz çevirmişlerdir. Bunun en güzel örneği Ebu Talib vefat ettikten sonra Ebu Leheb'in Allah Rasûlü'nü himaye altına alma hadisesidir.

"Ebu Talib ve Hatice'nin vefat etmeleriyle Rasûlullah'ın başına iki musibet birden geldi. Rasûlullah evinde kalıp dışarıya çok az çıkmaya başladı. Bunun üzerine Kureyş daha önce yapamadıkları eziyetleri ona yapmaya başladı.

Bunun üzerine Ebu Leheb Rasûlullah'a gelerek:

— Ebu Talib zamanında yaptığını yap. Lat'a yemin ederim ki, ben ölünceye kadar kimse sana eziyet edemez, dedi.

Bir gün İbnu'l Gaylale Rasûlullah'a sövdü. Ebu Leheb, onu azarlayıp dövdü. O da koşup bağırarak:

— Ey Kureyş! Ebu Atiyye (yani Ebu Leheb) dinini değiştirdi, dedi.

Bunun üzerine Kureyş Ebu Leheb'e geldi. Ebu Leheb onlara:

— Ben Abdulmuttalib'in dininden ayrılmadım. Ben dinimi değiştirmedim. Ben sadece kardeşimin oğlunu müdafaa ediyorum, dedi. Kureyş ona:

— Sen iyi yapıyorsun. Akrabalık bağını korudun, dedi.

Kureyşliler Ebu Leheb'den korktuğu için Rasûlullah, birkaç gün İslam'ı rahatça yaydı. Sonra Ukbe bin Ebu Muayt ile Ebu Cehil, Ebu Leheb'e geldiler ve dediler ki:

— Senin kardeşinin oğlu sana, dedesinin nereye gideceğini haber vermedi mi?

Ebu Leheb Rasûlullah'a giderek Abdulmuttalib'in nerede olduğunu sordu. Rasûlullah da:

Elbette İslam davası Allah'ın yardımı ile başarıya ulaşır. Fakat tevekkülün bir gereği de sebeplere yapışmaktır.
Allah Rasûlü, özellikle Mekke döneminde bu tarz örfi meseleleri çok iyi değerlendirmiş ve İslam'a hizmette yardımcı unsurlar olarak kullanmıştır.

Davaya gönül vermiş Müslüman fert, imtihanlar karşısında sadece kafirlerin değil aynı zamanda çok yakın gibi gözüken insanların da onlara zarar vereceği gerçeğini aklından çıkarmamalı, bu taifelerden beklentilerini azaltmalıdır. Şüphesiz imtihanı atlatmanın en önemli aşaması, zihni olarak musibete hazır olmaktır.

— Kavmiyle beraberdir, dedi.

Ebu Leheb, Ebu Cehil ve Ukbe'ye şöyle dedi:

— Ona sordum: 'Kavmiyle beraberdir' dedi. Onlar:

— O cehennemde olduğunu iddia ediyor, dediler. Bunun üzerine Ebu Leheb tekrar gelerek:

— Abdulmuttalib cehenneme gidecek mi? diye sordu. Rasûlullah da ona:

— Abdulmuttalib ve onun gibi olanlar cehenneme girer, dedi.

Ebu Leheb:

— Sen Abdulmuttalib cehenneme girer dediğin müddetçe ben senin sonsuza kadar düşmanınım, dedi. Daha sonra Ebu Leheb ve Kureyşlilerin eziyetleri şiddetlendi."

Eğer Allah Rasûlü bu olayda Ebu Leheb'in hoşuna gidecek ama itikada ters bir cevap verseydi, o zaman araçlar amaç hâline getirilmiş olurdu. Günümüzde, başlangıç olarak İslami hassasiyetler ile yola çıkan ama dinleri ile bu tarz vesileler çakıştığında vesileleri tercih eden birçok topluluk vardır maalesef.

Asıl olan İslam davetini insanlara ulaştırmada sürekliliği sağlayabilmektir. Araçlar geçicidir.

Müslüman bu noktayı gözünün önünde sürekli canlı tuttuğu müddetçe, Allah'ın izniyle vesileler İslam davasına zarar veremeyecek, fayda sağlayacaktır.

Müslümanların kendilerini sapık gördüklerini bilmelerine rağmen akrabalık bağı ile onlara destek olan Ben-i Haşim'in durumu bir gerçeği daha bize hatırlatmaktadır. Müslüman yaşadığı toplumda daveti ileriye götürecek vesileleri tanımadan önce, toplumun genelini iyi bilmelidir. Kur'an kıssalarında birçok farklı toplum ayrıntılı bir şekilde bize anlatılmıştır. Sonuç itibariyle şu görülmektedir ki her topluma, ana hatları aynı olmakla beraber farklı şekillerde davet götürülmüştür. Bizler Kur'an ve Sünnette en ayrıntılı olarak İsrailoğullarının ve Allah Rasûlü'nün zamanındaki toplumları inceleme fırsatı bulabilmekteyiz. Ve konumuz bağlamında değerlendirdiğimizde ambargo yılları ile karşılaşmamız hâlinde Ben-i Haşim gibi bir toplumu karşımızda bulamayacağımızı rahatlıkla söyleyebiliriz. Çünkü tarih ve yaşadığımız an, içinde bulunduğumuz toplumun İsrailoğullarına daha çok benzediğini bize göstermektedir.

Öyle ise davaya gönül vermiş Müslüman fert, imtihanlar karşısında sadece kafirlerin değil aynı zamanda çok yakın gibi gözüken insanların da onlara zarar vereceği gerçeğini aklından çıkarmamalı, bu taifelerden beklentilerini azaltmalıdır. Şüphesiz imtihanı atlatmanın en önemli aşaması, zihni olarak musibete hazır olmaktır.

Duamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamddır.

İmanın Tadını Almak

Murat MÜSLİHAN
muratmuslihan@tevhiddergisi.net

İman kardeşliği Allah'ın bizlere verdiği en büyük nimetlerdendir ve bu tamamen Allah'ın dilemesiyle gerçekleşmiştir. Kişinin bunda hiçbir payı yoktur.

Allah'a hamd, Rasûlü'ne salât ve selam olsun.

Bir önceki yazımızda, imanın tadının nasıl elde edileceğini aktaran hadisin birinci maddesini açıklamıştık. Allah nasip ederse bu yazımızda ikinci maddeden devam etmeye çalışacağız.

2. Kişiyi Sadece Allah İçin Sevmek

İman bağı ile Allah *subhanehu ve teâlâ* tüm müminleri birbirlerine kardeş kılmıştır.

"Müminler ancak kardeştirler." [1]

İman kardeşliği Allah'ın bizlere verdiği en büyük nimetlerdendir ve bu tamamen Allah'ın dilemesiyle gerçekleşmiştir. Kişinin bunda hiçbir payı yoktur.

"Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmanlar idiniz de O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında idiniz de O sizi oradan kurtarmıştı. İşte Allah size ayetlerini böyle apaçık bildiriyor ki doğru yola eresiniz." [2]

1. 49/Hucurat, 10
2. 3/Âl-i İmran, 103

Başka bir ayette ise Allah *subhanehu ve teâlâ* şöyle buyurmaktadır:

"Şayet yeryüzündeki şeyleri tümüyle harcasaydın, sen onların kalplerini uzlaştıramazdın. Fakat, Allah onların arasını uzlaştırdı. Şüphesiz O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir." [3]

Bizleri birbirimize kardeş kılan Rabbimiz bu kardeşliğimizin devam etmesi için gözetmemiz gereken bazı kurallar belirlemiştir. Bu kurallardan biri, birbirimizi sevmemizdir.

"Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız." [4]

"Sizden biriniz, kendisi için sevdiğini kardeşi için de sevmedikçe gerçek anlamda iman etmiş olmaz."

İmanından tat alacak olan kişi kardeşini Allah için sevendir. Peki, kardeşimizi Allah için sevip sevmediğimizi nasıl anlayabiliriz?

Yahya bin Muaz bunun ölçüsünü şöyle açıklıyor: *'Kardeşinin sana yaptığı iyilikleri nedeniyle ona sevginin artmaması, sana yaptığı kötülükleri sebebiyle de sevginin azalmamasıdır.'*

Selef imamlarından başka biri ise şöyle der: *'Sana bir şey vermesiyle sevginin artmaması, senden bir şeyi men etmesiyle de sevginin azalmamasıdır.'*

Kardeşimizi Allah için sevmek Rabbimizin bizi sevmesine vesile olur. Rabbimizin bizi sevmesi imanımızdan tat almamızı sağlar. Kişinin kardeşini Allah için sevmesi imanından tat almasını sağladığı gibi bir de bu, onun Allah tarafından sevilmesinin vesilesidir. Bunu daha iyi anlamak için Rasûlullah'ın şu hadisine kulak verelim:

"Vaktiyle adamın biri, bir başka köydeki din kardeşini ziyaret etmek için yola çıktı. Allah, onu gözetlemek ve kendisiyle konuşmak için bir meleği görevlendirdi. Melek, adamın geçeceği yol üzerinde onu beklemeye başladı. Yanına gelince:

— 'Nereye gidiyorsun, kardeş?' diye sordu.

— Şu ilerideki köyde bir din kardeşim var, onu ziyarete gidiyorum.

— O senin akraban mı?

— Hayır.

— Ondan elde etmek istediğin bir menfaatin mi var?

— Hayır. Ben onu sırf Allah rızası için seviyorum, ziyaretine de bu sebeple gidiyorum.

O zaman melek şunları söyledi:

— Sen onu nasıl seviyorsan Allah da seni öyle seviyor.

Ben, bu müjdeyi vermek için Allah'ın sana gönderdiği elçisiyim." [5]

Allah'ın bizleri sevmesi ve imanımızdan tat almak için kardeşlerimizi Allah için sevmeye dikkat etmeli bu konuyu kendimize gündem edip eksiklerimizi gidermeliyiz. Rabbim bizleri buna muvaffak kılsın.

3. Küfre Dönmeyi Ateşe Atılmak Gibi Kerih Görmek

Allah *subhanehu ve teâlâ* iman iddiasında bulunan tüm kullarını imtihan edecektir.

"İnsanlar, 'inandık' demekle imtihan edilmeden bırakılacaklarını mı zannederler. Andolsun, biz onlardan öncekileri de imtihan etmiştik. Allah, doğru söyleyenleri de mutlaka bilir, yalancıları da mutlaka bilir." [6]

"Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele." [7]

Allah *subhanehu ve teâlâ* bazen kişiyi iman ile küfür arasında tercih yapacak şekilde imtihan eder. Böyle bir durumda ateşe atılmak pahasına imanı küfre tercih eden kişi, imanından lezzet alacaktır. Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* bir hadiste şöyle buyurmaktadır:

"Parçalansan da, ateşlere atılsan da Allah'a şirk koşma." [8]

3. *8/Enfal, 63*
4. *Müslim*
5. *Müslim*
6. *29/Ankebut, 2-3*
7. *2/Bakara, 155*
8. *İmam Ahmed*

"İnsanlar, 'inandık' demekle imtihan edilmeden bırakılacaklarını mı zannederler.
Andolsun, biz onlardan öncekileri de imtihan etmiştik. Allah, doğru söyleyenleri de mutlaka bilir, yalancıları da mutlaka bilir."

Küfür ile iman arasında tercih yapma durumunda bırakılan ve imanı küfre tercih edenlerin bazı kıssalarını zikrederek konunun daha iyi anlaşılmasını sağlamaya çalışalım.

Ashab-ı Uhdud Kıssası

"Sizden öncekiler arasında bir kral vardı. Onun bir de sihirbazı vardı. Sihirbaz yaşlanınca krala: 'Ben artık yaşlandım. Bana genç bir çocuk gönder de sihir yapmayı öğreteyim!' dedi. Kral da öğretmesi için ona bir genç gönderdi. Gencin geçtiği yolda bir rahip yaşıyordu. (Bir gün) rahibe uğrayıp onu dinledi, konuşması hoşuna gitti. Artık sihirbaza gittikçe, rahibe uğruyor, yanında (bir müddet) oturup onu dinliyordu. Bir gün sihirbaz, genci yanına gelince dövdü. Genç de durumu rahibe şikâyet etti. Rahip ona: 'Eğer sihirbazdan korkarsan: 'Ailem beni oyaladı!' de; ailenden korkacak olursan, 'Beni sihirbaz oyaladı' de!' diye tembihte bulundu.

O bu hâlde (devam eder) iken, insanlara mâni olmuş bulunan büyük bir canavara rastladı. (Kendi kendine): 'Bugün bileceğim; sihirbaz mı üstün, rahip mi üstün!' diye mırıldandı. Bir taş aldı ve: 'Allah'ım! Eğer rahibin işi, sana sihirbazın işinden daha sevimli ise, şu hayvanı öldür ve insanlar geçsinler!' deyip, taşı fırlattı ve hayvanı öldürdü. İnsanlar yollarına devam ettiler. Genç, rahibe gelip durumu anlattı. Rahip ona: 'Evet! Bugün sen benden üstünsün! Görüyorum ki, yüce bir mertebedesin. Sen imtihan geçireceksin. İmtihana maruz kalınca sakın benden haber verme!' dedi. Çocuk anadan doğma körleri ve alaca hastalığına yakalananları tedavi eder, insanları başkaca hastalıklardan da kurtarırdı. Onu, kralın, gözleri kör olan arkadaşı işitti. Birçok hediyeler alarak yanına geldi ve: 'Eğer beni tedavi edersen, şunların hepsi senindir' dedi. O da: 'Ben kimseyi tedavi etmem, tedavi eden Allah'tır. Eğer Allah'a iman edersen, sana şifa vermesi için dua edeceğim. O da şifa verecek!' dedi. Adam derhal iman etti, Allah da ona şifa verdi.

Adam bundan sonra kralın yanına geldi. Eskiden olduğu gibi yine yanına oturdu. Kral:

— Gözünü sana kim iade etti? diye sordu.

— Rabbim, dedi. Kral:

— Senin benden başka bir rabbin mi var? dedi. Adam:

— Benim de senin de, Rabbimiz Allah'tır! cevabını verdi.

Kral onu yakalatıp işkence ettirdi. O da gencin yerini gösterdi. Genç de oraya getirildi. Kral ona:

— Ey genç! Senin sihrin körlerin gözünü açacak, alaca hastalığını tedavi edecek bir dereceye ulaşmış, neler neler yapıyormuşsun! dedi. Genç:

— Ben kimseyi tedavi etmiyorum, şifayı veren Allah'tır, dedi.

Kral onu da alıp, işkence etmeye başladı. O kadar ki, o da rahibin yerini haber verdi. Bunun üzerine rahip getirildi. Ona: 'Dininden dön!' denildi. O bunda direndi. Hemen bir testere getirildi. Başının ortasına konuldu. Ortadan ikiye bölündü ve iki parçası yere düştü. Sonra genç getirildi. Ona da: 'Dininden dön!' denildi. O da imtina etti. Kral onu da adamlarından bazılarına teslim etti. 'Onu falan dağa götürün, tepesine kadar çıkarın. Zirveye ulaştığınız zaman (tekrar dininden dönmesini talep edin); dönerse ne âla, aksi takdirde dağdan aşağı atın!' dedi. Gittiler onu dağa çıkardılar. Genç: 'Allah'ım, bunlara karşı, dilediğin şekilde bana yardım et!' dedi.

Bunun üzerine dağ onları salladı ve hepsi de düştüler. Genç yürüyerek kralın yanına geldi. Kral:

— Arkadaşlarıma ne oldu? dedi.

— Allah, onlara karşı bana yardım etti, cevabını verdi. Kral onu adamlarından bazılarına teslim etti ve: 'Bunu bir gemiye götürün. Denizin ortasına kadar gidin. Dininden dönerse ne âla, değilse onu denize atın!' dedi. Söylendiği şekilde adamları onu götürdü. Genç orada: 'Allah'ım, dilediğin şekilde bunlara karşı bana yardım et!' diye dua etti. Derhal gemileri alabora olarak boğuldular.

Genç yine yürüyerek hükümdara geldi. Kral:

— Arkadaşlarıma ne oldu? diye sordu. Genç:

— Allah onlara karşı bana yardım etti, dedi. Sonra krala:

— Benim emrettiğimi yapmadıkça sen beni öldüremeyeceksin dedi. Kral:

— O nedir? diye sordu. Genç:

— İnsanları geniş bir düzlükte toplarsın, beni bir kütüğe asarsın, sadağımdan bir ok alırsın. Sonra oku, yayın ortasına yerleştirir ve: 'Gencin Rabbinin adıyla' dersin. Sonra oku bana atarsın. İşte eğer bunu yaparsan beni öldürürsün! dedi.

Hükümdar, hemen halkı bir düzlükte topladı. Genci bir kütüğe astı. Sadağından bir ok aldı. Oku yayının ortasına yerleştirdi. Sonra: 'Gencin Rabbinin adıyla!' dedi ve oku fırlattı. Ok gencin şakağına isabet etti. Genç, elini şakağına okun isabet ettiği yere koydu ve Allah'ın rahmetine kavuşup öldü.

Halk: 'Gencin Rabbine iman ettik!' dediler. Halk bu sözü üç kere tekrar etti. Sonra adamları krala: 'Ne emredersiniz? Vallahi korktuğunuz başınıza geldi. Halk gencin Rabbine iman etti!' dediler. Kral hemen yolların başlarına hendekler kazılmasını emretti. Derhal hendekler kazıldı. İçlerinde ateşler yakıldı. Kral: 'Kim dininden dönmezse onu bunlara atın!' diye emir verdi. Yahut hükümdara 'Sen at!' diye emir verildi. İstenen derhal yerine getirildi. Bir ara, beraberinde çocuğu olan bir kadın getirildi. Kadın oraya düşmekten çekinmişti, çocuğu: 'Anneciğim sabret. Zira sen hak üzeresin!' dedi." [9]

Firavunun Berberinin Kıssası

"Peygamber miraca çıktığında güzel bir koku hisseder ve Cebrail'e sorar:

— Ey Cebrail, bu güzel koku nedir? Cebrail der ki:

— Bu koku Firavun'un kızının kuaförü ile çocuklarının kokusudur. Rasûlullah:

— Bu kadının hikayesi nedir? Cebrail der ki:

— Kadın, Firavun'un kızının saçlarını tararken bir gün tarak yanlışlıkla yere düşer, kadın 'Bismillah' diyerek tarağı yerden alır. Firavun'un kızı:

— 'Babam mı?' der. Sen Allah'ın adıyla dedin, yani babamı kast ettin değil mi? Kadın:

— 'Hayır! Benim Rabbim ve babanın da Rabbi Allah'tır!' der. Kız:

— Seni babama söyleyeceğim, der ve gider söyler.

Firavun kuaförü çağırtır ve der ki:

— Ey kadın senin benden başka Rabbin mi var? Kadın:

9. Müslim

Hükümdar, hemen halkı bir düzlükte topladı. Genci bir kütüğe astı. Sadağından bir ok aldı. Oku yayının ortasına yerleştirdi. Sonra: 'Gencin Rabbinin adıyla!' dedi ve oku fırlattı. Ok gencin şakağına isabet etti. Genç, elini şakağına okun isabet ettiği yere koydu ve Allah'ın rahmetine kavuşup öldü.
Halk: 'Gencin Rabbine iman ettik!' dediler.

— 'Evet! Benim Rabbim de senin Rabbin de Allah'tır!' der.

Firavun büyük bir bakır kazanın getirilmesini ve altının yakılmasını emreder. Firavun kadına bir isteği olup olmadığını sorar. Kadın der ki:

— Tek bir isteğim var. Firavun:

— İsteğin nedir? diye sorar. Kadın der ki:

— Çocuklarımın kemikleriyle benim kemiklerimi tek bir mezara koyun ve bizi öyle gömün. Firavun der ki:

— Bu senin hakkındır, bunu yerine getireceğiz.

Böylece Firavun emri verir, çocuklar kazana atılır. Kadının gözlerinin önünde tek tek tüm çocukları kazana atarlar. Ta ki sadece emzirdiği bebek kalana kadar. Kadın bebeği gördüğünde tereddüt etmiş gibi görünür. Böylece bebek der ki, 'Anne yürü çünkü bu dünyada çekilecek azap, ahirettekinden daha kolaydır.' Böylece kadın ileri yürür. Bebek der ki, 'Anne, sabret! Sen hak yolunda olanlardansın! Sen hak yolunda olanlardansın.' Böylece kadın kaynayan kazana doğru ilerledi."

Ebu Müslim Havlani

"Esved-i Ansi, Yemen'de Peygamberlik iddiasında bulundu. Ebu Müslim Havlani'yi yanına çağırıp,

— Benim Allah'ın Peygamberi olduğuma şehadet eder misin, dedi.

— Hayır, dedi.

— Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şehadet eder misin, dedi.

— Evet ederim, dedi.

Birkaç defa aynı şekilde sordu ve aynı cevapları aldı. Esved-i Ansi, onu, büyük bir ateşin içine atmalarını emretti. Ateşi yakıp onu içine attılar. Ateş onu yakmadı. Esved-i Ansi'ye dediler ki, onu buradan başka bir yere gönder. O sana inanmaz ve inananların sana karşı inançlarını bozar. Esved-i Ansi ona Yemen'den gitmesini söyledi. O da Medine'ye gitti. O sırada Rasûlullah vefat etmiş ve Ebu Bekir halife olmuştu. Ebu Müslim Havlani mescide girip, namaz kıldı. Ömer onu gördü. Yanına gidip:

— Hangi kavimdensin, dedi.

— Yemen ehlindenim, deyince:

— Yalancı Peygamberin ateşe attığı kimse ne yaptı? diye sordu.

— O Abdullah bin Sevb idi, dedi. Ömer yemin ederek:

— O sensin, deyince:

— Evet benim, dedi.

Ömer onu bağrına bastı ve ağladı. Onu Ebu Bekir'in yanına götürdü. Ebubekir ile kendi arasında yer açıp onu oturttu ve 'Allah'a hamd olsun ki, hayatta iken İbrahim'e yapılan işin, ümmet-i Muhammed'den birine yapıldığını görmek nasip oldu, dedi."

Hubeyb'in Kıssası

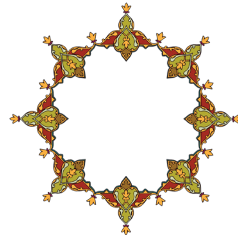
"Müşrikler, ellerinde esir olan Hubeyb b. Adiy'i idam edecekleri sırada ona sordular:

— Şimdi senin yerine Muhammed'in olmasını, onun öldürülmesini, sen de evinde rahat oturasın ister misin? Hubeyb:

— Ben Muhammed'in değil benim yerimde olmasını, Medine'de yürürken ayağına bir diken bile batmasına asla razı olmam!"

Evet, örneklerde görüldüğü gibi bu kardeşlerimiz imtihanlar esnasında imanlarını küfre tercih etmişlerdir. Bizde imtihanlar esnasında onların yaptığını yaparsak, inşallah imanımızdan lezzet alacağız.

Davamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun.

İbni Kayyim el-Cevziyye[1] der ki: *'Cahillerin pek çoğu Allah'ın rahmetine affına ve keremine güvenip emir ve nehiylerine riayet etmemişler. Onun azabının çetin olduğunu ve günahkârlar güruhundan geri çevrilmeyeceğini unutmuşlardı. Affa güvenen ve günahlarda ısrar eden kimse inatçı ve dik kafalı bir kabadayı gibidir.'*

Maruf el-Kerhi şöyle demiştir: *'İtaat etmediğinin rahmetini umman, rezillik ve ahmaklıktır.'*

Hasan-ı Basri'ye *'Seni sürekli ağlar hâlde görüyorum?'* denildi. O *'Allah'ın beni bir kenara atıp yüzüme hiç bakmamasından korkarım.'* dedi.

Hasan-ı Basri şöyle derdi: *'Birtakım kimseleri bağışlanma temennileri eğlendirip, oyalamış, sonunda bu dünyadan tevbe etmeden gitmişlerdir. Onlar 'Çünkü biz Rabbimize hüsnü zan besliyoruz' derlerdi. Yalan söylüyorlar; zanları iyi olsaydı amelleri de iyi olurdu.'*

Bir adam Hasan-ı Basri'ye: *' 'Ey Ebu Said! Bizi yüreğimiz ağzımıza gelene kadar korkutan kimselerin sohbetinde bulunmamıza ne dersin?' diye sordu. O: 'Vallahi, seni korkutan kimseler ile arkadaşlık yapıp sonunda güvenliğe ulaşman, sana her zaman güvence veren kimselerle arkadaşlık yapıp sonunda korkularla karşılaşmandan iyidir.' dedi.'* [2]

1. *İbni Kayyim, İbni Teymiyye'nin rahimehumullah en seçkin öğrencilerindendir. Hicri 691-750 yılları arasında yaşamıştır. Hanbeli mezhebine mensuptur. Hocası İbni Teymiyye'nin kitaplarını ve ilmini tehzip etmiş ve bunları yaymıştır. Akide, Ahlak, Siyer, Fıkıh Usulü, Tıp vb. birçok alanda ansiklopedik eserler vermiştir.*
2. *Elif Yayınları, Kalbin İlacı, s. 37.*

Davetimizin kısırlaştığı mağaralardan, evlerden, kapalı alanlardan dışarı çıkıp çatılardan, panayırlardan, cadde ve sokaklardan hakkı haykırmalıyız. Davetimiz ile halk arasına örülmüş duvarları, üzerine çekilmiş kalın örtüleri acilen çıkarmalı, en gür sesimizle bütün insanların duyacağı şekilde tebliğ ve davet çalışmaları yapmalıyız.

Terk Edilmiş Sünnetler: Sokak Daveti

Emre ACAR
emreacar@tevhiddergisi.net

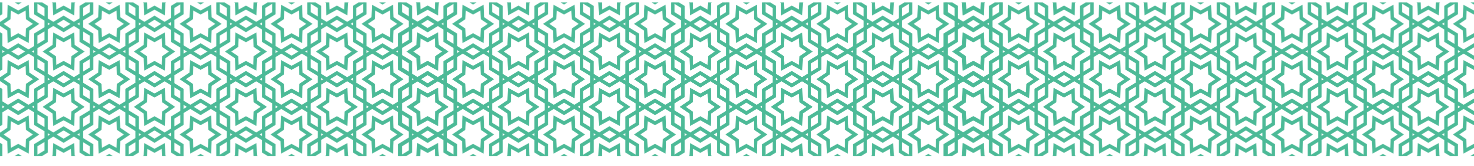
Tebliğ ameli ile bizi hayırlı ve şerefli ümmet kılan Allah'a hamdolsun. Tebliğ ve tebyin görevini en güzel şekilde ifa ederek ümmeti karanlıktan aydınlığa çıkaran Rasûlullah'a salât olsun. İnsanları ateşten kurtarma mücadelesinde Rasûlullah'a, arkadaşlığı fedakârlık ve sıdk üzere yapan ashabı kirama da selam olsun.

Bu yazımızda Rasûlullah'ın sokak davetinden bahsedeceğiz. Peygamberimiz beliğ ve özlü konuşması ile en güzel davetçidir. Rasûlullah; tebliğ etmek, vahyi öğretmek için bugün insanların yaptığı gibi, *'Evime ve büroma gelen olursa davetimizi yaparız'* deyip kapısının çalınmasını, insanların ayağına gelmesini beklemezdi. Bilakis o ev ev dolaşır, insanların kapılarını çalar, yoldan geçeni durdurur, tarlalarında, dükkânlarında çalışan işçileri ziyaret eder, onlara Allah'tan gelen vahyi anlatırdı.

"Ey örtüsüne bürünen Rasûlüm! Kalk (Elbiseni üzerinden at) ve insanları uyar." [1] ilahi emri de bunu gerektirmekteydi.

Peygamberimiz Cebrail'i görme, vahyin gelişinin korkusunu ve şaşkınlığını yaşarken, Allah ona örtüsünü atmasını emretti ve davetin örtülerin altında olmadığını hatırlattı. Bu emir üzerine Peygamberimiz başta kendi akrabaları olmak üzere, yavaş yavaş bütün insanlığın kapılarını çalmaya başladı. Mekke'nin pazarlarında, sokaklarında, hac için gelen kafilelerin çadırlarında tebliğ yapmaya başladı. Bununla da yetinmedi, Taif gibi

1. *74/Müddessir, 1*

civar şehirlere bizzat kendisi davete gitti, krallara mektuplar gönderdi ve şehirlere ashabı suffeden davetçiler atadı. Davetteki ısrarlı mücadelesi, bu ilahi emir gereğidir.

Peygamberimizin davetindeki mücadelesi ve menheci, bizim için örnek ve sünnettir. İşte davet ameli ile ümmetler arasında en hayırlı ümmet olma vasfına erişen bizler, dört elle yapışacağı sünnetlerden biri de sokak daveti olmalıdır.

Peki, bu sünneti ihya etmede şu an ümmetin durumu nasıldır?

Tebliğ, Allah'ın emirlerinden ve Peygamberimizin en güzel sünnetlerindendir. Bu amelin terki, kişinin kalbinin, içinde bulunduğu topluma benzetilmesi gibi büyük felaketlere sebep olur. Bununla beraber müjdeleyici olarak bu amelin mükâfatı büyüktür. Bir kişinin imanına vesile olduktan sonra sanki ecir fabrikası kurmuşçasına amelleri ve ecirleri artar.

Ümmetin genelini müşahede ettiğimizde çok azınlık müstesna olmakla beraber birçoğumuz bu sünneti terk etmiş durumdayız. Yukarıda da belirttiğimiz gibi genelimiz, davet için, insanların yanımıza gelmesini beklemekte veya uygun zemin aramaktayız. Durum böyle olunca cahil ve gaflet içerisinde uyutulan, İslam'dan bîhaber olarak bataklıkta yaşayan bu toplumla aramıza kalın duvarlar girmektedir.

Müslüman, davet konusunda şu bilinçte olmalıdır; Müslüman bencil değildir. Kendisi ateşten kurtulduktan sonra ateşe doğru yuvarlanan toplumu ve insanlığı görmemezlikten gelemez. Bilakis ateş çemberinin etrafında duranlara el uzatıp, kendini kurtardığı gibi başkalarını da kurtarmaya çalışır. Bilir ki tebliğ, Allah'ın emirlerinden ve Peygamberimizin en güzel sünnetlerindendir. Bu amelin terki, kişinin kalbinin, içinde bulunduğu topluma benzetilmesi gibi büyük felaketlere sebep olur. Bununla beraber müjdeleyici olarak bu amelin mükâfatı büyüktür. Bir kişinin imanına vesile olduktan sonra sanki ecir fabrikası kurmuşçasına amelleri ve ecirleri artar. Kıyamete kadar kendisi ölse bile amel defterine o kişinin yaptığı salih amellerin bütün ecirleri de dahil olmak üzere, sürekli ecir yazılır. İşte Müslüman ecir ve mükâfatın ayağına gelmesini beklemez, bilakis o, onun ayağına gider. Şu hadis-i şerifi davetçiler olaraktan hiçbir zaman zihnimizden çıkarmamamız gerekir. Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Bir kişinin hidayetine vesile olmak kırmızı develerden daha hayırlıdır." [2] buyurmuştur.

Hadiste Peygamberimizin bahsettiği kırmızı develeri, günümüzdeki develerin değeri ile ölçmemek gerekir. Bilakis bu kırmızı develeri, günümüzdeki en pahalı olan arabalar ile kıyaslamalıyız. Bugün bunların ne kadar büyük meblağlar ile satıldığını hepimiz bilmekteyiz. Ve insanlar bunları elde etmek için varını yoğunu ortaya koymaktadır. Oysa ki bu sadece dünyalıktır ve ahirette bir karşılığı da yoktur.

Hadisimize geri dönecek olursak, bir kişinin hidayetine vesile olmanın, kırmızı develerden/Mercedeslerden, saraylardan daha değerli olduğu, tebliğ ile büyük holdinglerin bile elde edemeyeceği büyük sermaye ve yatırımı kazanacağımızın şuuru ile hareket edersek, elbette bu bedava yatırımın evimize gelmesini beklemek yerine, onun peşinde koşacak, elde etmeye çalışacağızdır. Ama ne yazık ki, bizler hadiste belirtilen mükâfatı düşünmek yerine, sokak davetinde başımıza gelebilecek olumsuzlukları düşündüğümüzden dolayı bu davetten geri kalmaktayız.

Şu nokta hepimizin kabulü olmalıdır: Her işin zorluğu vardır ve kolaylık, zorluktan sonra gelecektir. Medine'yi düşündüğümüzde o büyük İslam devleti, huzur ve esenliği birdenbire elde etmedi. Medine

2. *Buhari, Müslim*

döneminin yani tarihteki o güzel günlerin öncesinde, bir de zorluk dönemi, Mekke vardır. Peygamberimizin ve sahabenin inançlarından ve bu inançları başkalarına yaymalarından dolayı eziyet çektiğini siyer kitaplarında okuduğumuz zaman, bizler bile zorlanıyoruz. Değil ki onlar bu işkenceleri gören ve yaşayandır.

Siyerdeki şu tablo davetteki zorluğu göstermeye yeterlidir:

"Peygamberimiz bir gün ashabına: 'Kur'an-ı Kerim müşriklere, açıktan okunmadı. Aranızda bunu Kâbe'ye çıkıp okumak isteyen var mıdır?' diye sordu. Ashabının içerisinde beden ve kabile olarak zayıf olan İbni Mesud dışında kimse okuma talebinde bulunmadı. Peygamberimiz sorusunu üç defa tekrarladı ve üçünde de İbni Mesud okuma talebinde bulundu. Peygamberimiz en son ona Kâbe'nin içinde Kur'an-ı Kerim'i okuması için müsaade etti.

İbni Mesud Kâbe'ye vardı ve Kur'an-ı Kerim'den bazı ayetler okudu. Kâbe'de bulunan müşrikler İbni Mesud'un üzerine saldırdılar ve onu o arada linç ettiler. Müşrikler İbni Mesud'u perişan edinceye kadar dövdükten sonra oraya terk edip gittiler. Sahabeler İbni Mesud'u gelip götürdüler. İbni Mesud kendine gelince, sahabeler nasıl okuduğunu sorduklarında İbni Mesud: 'Vallahi, gözümde onlar sivrisinek kadar değeri yoktu. Bana tekrardan kuran okumam söylense gider okurum.' diye cevap verdi."

Hakeza Ebu Bekir *radıyallahu anh* bunlardan biridir. Bir gün Ebu Bekir, Peygamberimizin yanına gelip Kâbe'nin orada, açıktan davet yapmak için izin istedi. İzni alınca açıktan davet yaptı. Müşrikler İbni Mesud'a yaptıklarının aynısını Ebu Bekir'e de yaptılar. Hakeza Ebu Zer Ğıffari de *radıyallahu anh* sokak davetinde eziyet gören sahabelerdendir. En son Peygamberimiz, Ebu Zer'i kendi kabilesi olan Ğıffar kabilesinin yanına gönderdi ve orada davet çalışmasında bulunmasını söyledi. Ebu Zer kendi kabilesinin iman etmesine vesile oldu ve Medine'ye kabilesi ile beraber hicret ettiler.

Verdiğimiz üç sahabenin örneğinde şunu görmekteyiz: Onlar davette zorluğun olacağına inanmışlar ve eziyet görmelerine rağmen daveti terk etmek yerine tekrardan aynı ameli yapmayı istemişler ve yapmaya devam etmişlerdir. Çünkü bu insanlar imanın tadını almışlar, cennet ve cehennemin varlığına yakinen inanmışlardır.

Davetçi olarak imanın tadını almamız gerekiyor. Ki bunu etrafa haykırabilelim ve bunun için her türlü zorluğa katlanabilelim. Aksi takdirde kınanma, dışlanma, karalanma ve dövülme gibi korkulara girerek daveti terk ederiz. Bu da bataklığın içinde boğulan toplumla beraber boğulmamız ve helak olmamız demektir. Bundan da Rabbimize sığınırız.

İbni Mesud, Ebu Bekir *radıyallahu anhum* ve davet yapmada bizlere örneklik yapan sahabelerin ve bilhassa Peygamberimizin *sallallahu aleyhi ve sellem* hayatını okurken roman olsun diye okumuyoruz. Bilakis onunla amel edelim, bizler de onlar gibi olalım diye okumaktayız. Bugün, içinde yaşadığımız topluma İbni Mesud'un yaptığı gibi davet yapılması büyük bir ihtiyaçtır. Panayırlar, sokaklar, caddeler davetçilerden soyutlanmış küfrün ve fuhşiyatın yuvası hâini almıştır. Öyle sokaklar, panayırlar vardır ki buralara davet girmeyeli yıllar olmuştur. Sokak davetini birkaç hocanın veya birkaç Müslümanın üzerine yıkmak doğru olmadığı gibi, üzerimizdeki sorumluluğu da kaldırmamaktadır.

Ben buradan kardeşime ve bütün Müslümanlara seslenmek istiyorum: Ümmet olarak örtülerimizi üzerimizden atmalıyız. Davetimizin kısırlaştığı mağaralardan, evlerden, kapalı alanlardan dışarı çıkıp çatılardan, panayırlardan, cadde ve sokaklardan hakkı haykırmalıyız. Davetimiz ile halk arasına örülmüş duvarları, üzerine çekilmiş kalın örtüleri acilen çıkarmalı, en gür sesimizle bütün insanların duyacağı şekilde tebliğ ve davet çalışmaları yapmalıyız. İşte o zaman ayet-i kerimede belirtilen örtü üzerimizden kalkmış olacak, görevimizi en güzel şekilde yerine getirdiğimiz gibi insanlar bu daveti en şeffaf hâliyle duyacak ve kendi durumlarını anlayacaklardır.

Rabbim bizleri öğrenen, amel eden ve inandığı hakikatleri anlatan hayırlı ümmetten kılsın. Rabbim bizlere hidayeti verdiği gibi içinde yaşadığımız topluma da hidayet nasip etsin. Rabbim bizlerin ayaklarını İslam dini üzerine sabit kılsın. Allahumme âmin.

Bir sonraki yazımızda görüşme duası ile...

Davamızın sonu âlemlerin Rabbine hamd etmektir.

Lugat Dalındaki Eserler: Sarf, Belagat ve Kamus Kitapları

Abdulkerim el-Hudayr

Tefsir, hadis ve fıkıh öğrencilerine gerekli ve önemli eserlerden bir tanesi de lugat kitaplarıdır. Öğrencinin buna daimi bir şekilde ihtiyacı vardır. Bu kitapların, lugat metni, kelimelerin açıklanması ve lugat fıkhı olmasının bir farkı yoktur. Her biri talebe için çok önemlidir.

Allah'a hamd, Rasûlü'ne salât ve selam olsun...

Sarf İlminin Önemi ve Sarf Kitapları

Arap lugatındaki dallardan bir tanesi de Sarf/Morfoloji/Kelime Bilgisidir. Öğrenciye bir kelimenin نَصَرَ veya ضَرَبَ babından olduğu söylendiği zaman okullardan mezun olmuş birçok kimse bunu idrak edemeyebiliyor. Bunun sebebi de bu ilimden habersiz oldukları içindir. Halbuki ilim talebesi buna çok ihtiyaç duymaktadır.

Âlimlerin hepsi buna önem vermişler ve derslerinde bunlara vurgu yapmışlardır. Sarf ilmini bilmeden lugat kitaplarına müracaat eden bir kimse kelimenin aslını nasıl bulabilir?

Örneğin, takva (تَقْوَى) kelimesini kamus/sözlükte aradığın zaman nasıl bulacaksın? Bunu bulabilmek için bu maddenin aslının (وَقَى) yani (وِقَايَة) olduğunu bilmen gerekir.

Bu daldaki önemli eserlerden bahsedecek olursak;

Eş-Şâfiye

Bu eser, İbni Hacib'e ait olup, Nahiv dalındaki eseri el-Kafiye'nin diğer yarısıdır. Şerhleri de oldukça fazla olup, baskıları mevcut ve oldukça yaygın bir eserdir.

İbnu Cinnî'nin[1] kitapları da bu alanda istifade edilebilir.

---

1. *Ebu'l-Feth Osman bin Cinnî el-Mevsılî el-Bağdâdî (ö. 392/1002) Arap dili ve edebiyatı âlimi. Arap lugatı tarihinin en önemli dil âlimi olarak sayılmıştır. Detaylı bilgi almak isteyenler Wikipedia'nın kendisi hakkında oluşturduğu Arapça sayfaya bakabilirler: https://ar.wikipedia.org/wiki/ابن_جني -Çeviren-*

Belagat Kitapları

Arap lugatının en önemli dallarından bir tanesi de belagattır. Bu alandaki kitaplardan bazıları ise şöyledir:

1. Esrâru'l Belağa: Abdulkahir el-Curcanî'ye ait eserdir.

2. Delâilu'l İ'câz: Abdulkahir el-Curcanî'ye ait eserdir. Bu kitap bu dalda yazılmış en muazzam eserlerden bir tanesidir. Fakat bu ileri seviye olanlar içindir. İlim talebeleri bu kitap üzerine eğitim almamalıdır. Zira metin şeklinde değildir.

3. Et-Tırâz: Tam ismi Kitâbu't Tırâz el-Mutedamminu li Esrâri'l Belâğati ve Ulûmi Hakaikı'l İ'câz'dır. Müellifi, Yahya bin Hamza bin Ali bin İbrahim el-Alevî'dir. Bu alandaki en önemli kitaplardan bir tanesidir.

4. Telhîsu'l Miftah: Bu kitap, es-Sekkâkî'nin el-Miftah isimli eserinin kısaltılmış halidir. el-Miftah, içerisinde bir çok ilmi barındırmaktadır. Hatîb el-Kazvînî bu kitabı alıp, belağat ilimleri ile alakalı olan kısımları kısaltmıştır. Böylece ilim ehlinin yanında muteber bir metin hâline gelmiş ve insanlar da bu kitabın yörüngesinde dolaşmışlardır. O kadar şaşırtıcıdır ki kitabın şarihleri, haşiye yazanları ve baskıları sayılamamıştır.

5. El Îdah fi Ulumi'l Belağa: Hatîb el-Kazvînî'nin bir başka eseridir. Bu kitabında, el-Miftah isimli eserin eksik kalan kısımlarını Abdulkahir el-Curcanî'nin iki kitabındaki sözlerinden tamamlamıştır.

Kamus/Mu'cem/Sözlük Eserler

Tefsir, hadis ve fıkıh öğrencilerine gerekli ve önemli eserlerden bir tanesi de lugat kitaplarıdır. Öğrencinin buna daimi bir şekilde ihtiyacı vardır. Bu kitapların, lugat metni, kelimelerin açıklanması ve lugat fıkhı olmasının bir farkı yoktur. Her biri talebe için çok önemlidir.

1. Kitabu'l Ayn: Kitap hakkında kendisinin yazıp yazmadığı, temellerini koyup eklemeler yaptığı gibi tartışmaları bir kenara bırakacak olursak, bu konuda kılavuz eser veren ünlü filolog Halil bin Ahmed el-Ferâhidi'dir.[2] Kitabına bu ismi vermesinin sebebi de (ع) *'Ayn'* harfi ile başladığı içindir. Kitap, boğaz harfleri ile başlamış ve buna göre sıralanmıştır. Sebebi de mahrecin en uzak ve zor yerinden geldiği içindir. Harf sıralaması da (ع، ح، ه، غ، خ، ق، ك، ج، ش، ض، ص، س) şeklinde başlayıp en son (ا) *'Elif'* harfine kadar ulaşmaktadır. [3]

---

2. *Ebu Abdirrahmân el-Halil bin Ahmed bin Amr bin Temîm el-Ferâhîdi (el-Fürhûdi) (ö. 175/791) Nahiv ve aruzu sisteme kavuşturan ünlü dil ve edebiyat âlimi. DİA -Çeviren-*

3. *Arap lugatçılığı sahasında telif edilen şekil ve muhteva bakımından orijinal, aynı zamanda dünya lugatçılık tarihinde II. (VIII.) yüzyıl gibi erken bir dönemin mükemmel bir mahsulü hüviyetiyle dönüm noktası sayılabilecek (Haywood, s. 27) önemli bir eserdir. Daha önce hazırlanmış sistematik lugatlardan sonra Halil bin Ahmed'in ilk defa alfabetik diziyi uyguladığı bu çalışmada kelimelerin köklerini oluşturan sessizler esas alınmıştır. Arapça'nın yapısıyla ilgili olan bu husus bazı istisnalarla lugatçılıkta hâlâ devam etmektedir. Halil bin Ahmed ayrıca, bir kökü meydana getiren harflerin yer değiştirmesiyle ortaya çıkan kelimeleri bir araya toplamıştır (kalp/anagram usûlü). Mesela sülâsî fiillerden muzaaflarda iki şekil (şedde, deşşe), diğer sülâsî fiillerde altı şekil ('akabe, 'abeka, be'aka, beka'a, kabe'a, ka'abe) elde edilir (bu fiillerin hepsi dilde kullanılmaktadır). Bu durumda rubâî fiillerde yirmi dört ('abkara, 'abraka...) ve humâsî fiillerde 120 şekil elde edilebilir. Halil bin Ahmed, bütün bu muhtemel şekillerin dilde kullanılanlarının manalarını vermiş ve bir manaya dalalet etmeyenleri (mühmel) terketmiştir. Böylece alfabenin harflerinin bu usul içinde birbirleriyle teşkil edecekleri kelimelerin aritmetik hesabını yaparak ulaşacağı miktarı arayıp (A'yânü'ş-Şîa, VI, 343) dilin bütün kelimelerini kapsayabilen bir sistem denemek istemiştir. Harflerin diziminde ise onların mahreçlerini göz önüne alarak bunları en dipteki gırtlak seslerinden dudak seslerine doğru gırtlak, küçük dil, ağız kenarı, dil ucu, damak, dilin iki yanı, dudak ve bu organların dışındakiler için de 'havâî' gibi belirli gruplar altında şöyle sıralamıştır. Böylece dizide ilk yeri ayn harfi aldığı için kitap isimlendirmede uygulanan eski bir geleneğe uyarak eserine Kitabu'l Ayn adını vermiştir. Halil bin Ahmed'in izinden giden müelliflerden İbni Düreyd el-Cemhere'sinde, Ebu Ali el-Kalî el-Bâri adlı eserinde,*

Allah'ın kitabından veya Rasûl'ün sünnetinden bir kelimeyi tefsir etmek isteyip bu kitaplara başvurduğumuzda dikkatli olmamız gerekir. Zira bir kelimenin birçok manaları vardır. Allah'ın ve Rasûlü'nün muradını tek bir manaya nasıl indirgeyip seçeceğiz? Bundan dolayı ilim ehli Arap lugatına vakıf olmuş âlimlerin haricindeki kişilerin Kuran ve Sünnet'teki yabancı kelimelerle ilgilenmesini caiz görmemişlerdir.

Müellif, kitabın dizimini bu şekilde ilk defa ortaya koyan kişidir. Bu konuda kimseyi taklit de etmemiştir. Eski ve yeni âlimleri Halil bin Ahmed'i yermişlerdir. Razi, el-Mahsul eserinde şöyle demiştir: 'Lugat hakkındaki tasnif edilmiş kitapların aslı Kitabu'l Ayn'dır. Lugat ilmi ile meşgul olan kişilerin cumhuru, bu kitabın yerilmesinde ittifak etmişlerdir.'

Bu meselenin tahkiki/doğrulanması çok uzundur. Fakat şurası var ki, Halil bin Ahmed bu fikri ilk ortaya koyan kimsedir. Bu kitap asıl olarak kabul görmüş ve daha sonra buna eklemeler yapılmıştır.

2. Tehzibu'l Luğa: Bu kitap da lugavi hakikatlerin açıklığa kavuşturulması açısından başvurulması gereken eserlerden birisidir. Tehzibu'l Luğa, eskiden yazılmış bir eserdir.

3. El-Muhkem ve'l Muhîtu'l A'zam: İbnu Sîde'nin kitabıdır. İbnu Sîde[4] bu kitabını yazarken Kitabu'l Ayn sahibinin metodunu uygulamıştır. Kitap, ilim talebesinin edinmesi gereken en değerli eserlerden birisidir.

Fakat bu üç kaynak kitaba başvurmak öğrenci için zor olabilir. Zira öğrenci *'Elif, bâ…'* şeklindeki alfabetik dizilişe alışıktır. Bundan dolayı da fihrist olmadan zor gelmektedir.

4. El-Cemhere: İbni Dureyd (ö. 321/933) tarafından yazılan ve lugat kitapları içinde temel eserlerinden birisi olan bu eser, asli harf sıralamasına göre düzenlenmiştir. Bu konuda da eleştirilmiş olup, bu mesele de oldukça uzundur.[5]

Muhammed bin Ahmed el-Ezherî Tehzîbü'l-Luga'sında ve İbn Sîde el-Muhkem'inde Kitâbü'l-Ayn'ı örnek almışlardır.

'Halil bin Ahmed dizisi'de denilen mahreçlere göre yapılan bu sıralamada müellif bazı milletlerden ilham almışsa da hiç kimseyi taklit etmemiştir. Eser fikir, metot ve Arap alfabesindeki harflere uygun tertibi itibariyle yeni ve orijinaldir (Ahmed Abdülgafûr Attâr, s. 78, 81 vd.). Ancak hayatının son yıllarında Horasan'da talebesi Leys bin Muzaffer'in yanında iken telife başladığı, fakat eserin sonuna doğru vefatı üzerine Leys'in ve diğer talebelerinin bu kitabı tamamladığı, yahut Sîbeveyhi'nin el-Kitâb'ının telifinde olduğu gibi fikir, bilgi, izah ve şerhlerin Halil bin Ahmed'e, telifin ise Leys'e ve diğerlerine ait bulunduğu veyahut Leys'in şöhret gayesiyle eseri kabullenip ikmal etmiş olduğu yolunda çeşitli rivayet ve iddialar ileri sürülmüştür (a.g.e., tür. yer.; Kitâbü'l-Ayn, nâşirlerin önsözü). Kitabın sadece bir cüzü ilk defa Anistâs el-Kermilî (Bağdat 1914) ve Abdullah Dervîş (Bağdat 1386/1967) tarafından yayımlanmış, tamamı bulunduktan sonra ise eseri sekiz cilt hâlinde Mehdi Mahzûmi ve İbrâhim es-Sâmerrâî neşretmişlerdir (I-VIII, Bağdat 1980-1985; Beyrut 1408/1988). Kitabu'l Ayn üzerine eski ve yeni birçok çalışma yapılmış (Sezgin, VIII, 54-55), Muhammed Nu'man Han eserdeki Kur'an ve tefsiriyle ilgili mâlumatı derleyip bu mâlumatın geçtiği kelimelere göre alfabetik olarak dizmiş ve ayrıca ilk tefsir metinleriyle de karşılaştırmıştır (Die exegetischen Teile des Kitāb al-Ayn, Zur ältesten philologischen Koranexegese, Berlin 1994). DİA -Çeviren-

4. *Ebu'l Hasen Ali bin İsmâîl ed-Darîr el-Mursi (ö. 458/1066) Lugatçı, edebiyat ve dil âlimi. 398 (1008) yılında Mursiye'de (Murcia) doğdu. Dedelerinden Sîde'ye nisbetle İbni Sîde olarak tanınır. Babası gibi âmâ olduğundan Darîr lakabı ile de anılan İbni Sîde öğrenimine babasının yanında başladı. Altı yaşında Kur'an-ı Kerim'i ezberledi. Daha sonra Ebu'l Alâ Sâid bin Hasan el-Bağdâdi, Ebu Ömer Ahmed bin Muhammed et-Talemenki, Ebu Osman Saîd bin Muhammed ve Ebu Bekir ez-Zübeydî gibi âlimlerden Arap dili, lugat, kıraat, tefsir, fıkıh, hadis, felsefe ve mantık dersleri aldı. Güçlü hâfızası sayesinde birçok lugat ve gramer kitabını ezberledi. Muhtemelen Mürsiye'de meydana gelen siyasi olaylar sebebiyle buradan ayrılarak Dâniye'ye (Denia) gitti. Dâniye Emîri Ebu'l Ceyş Mücâhid bin Abdullah el-Âmiri ile tanışarak yakın ilgi ve himayesine mazhar oldu. Ancak Mücâhid el-Âmiri'nin vefatından sonra (436/1045) yerine geçen oğlu İkbâlüddevle Ali bin Mücâhid el-Muvaffak ile arası açılınca Dâniye'den ayrılmak zorunda kaldı. Bir müddet sonra bir kaside sunarak emîrden af diledi ve tekrar Dâniye'ye döndü (Yâkūt, V, 86). 25 Rebîu'l Ahir 458 (26 Mart 1066) tarihinde burada vefat etti (İbni Hallikân, III, 330-331). DİA -Çeviren-*

5. *İbni Dureyd, sözlüğüne aldığı kelimelerin sıralanmasında Halil bin Ahmed'in (ö. 170/786) Kitâbu'l Ayn'ında uyguladığı asli harflere dayalı sistemi bazı farklılıklarla takip etmiş, ancak onun kelimeleri harflerin mahreçlerine göre sıralama usulünden vazgeçerek alfabetik sıralamayı benimsemiştir. Buna göre kelimeler önce sünâî, sülâsî, rubâî, humâsî, lefîf, nevâdir vb. bablara ayrılmış daha sonra bu bablardaki kelimeler 'hemze'den 'yâ' harfine kadar alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Asli harflerine göre sıralanmış olan kelimelerle bunlardaki harflerin yerlerinin değişmesiyle meydana gelen kelimelerin manaları aynı yerde kaydedilmiştir. Meselâ 'btk' (ب ت ك) maddesinde önce bu kök, sonra da maklûbları olan 'kbt' (ك ب ت) ve 'ktb' (ك ت ب) maddeleri incelenmiş, 'kbt' ve 'ktb'nin alfabetik sıraları geldiğinde de daha önce geçtikleri yerlere işaret etmekle yetinilmiştir.*

Kelimelerin asli harflerine ve bunların sıralanışına göre on üç bölüm hâlinde düzenlenen el-Cemhere'nin on iki bölümü sözlüğe, son bölümü ise Arapça'nın muhtelif dil meselelerine ayrılmıştır. İbni Dureyd'in, çağdaşı olan dilcilerin ele aldığı klasik dil konularını değişik başlıklar altında ele aldığı bu bölüm, İbn Cinnî'nin (ö. 392/1002) el-Hasâis fi'n-nahv adlı eserini andıran bir dil bilgisi kitabı mahiyetindedir.

El-Cemhere'nin, müellifi henüz hayatta iken geniş yankılar uyandırdığı kaynaklarda zikredilmektedir. Makrîzi'nin bildirdiğine göre (Mez, I, 304-305), Fâtımî Halifesi Aziz-Billâh'ın kütüphanesinde 100 adet el-Cemhere nüshasının bulunması eserin gördüğü rağbetin bir işaretidir. Niftaveyh (ö. 323/935), meşhur dil âlimlerinin İbni Dureyd'in rivayetine güvenip söz konusu eserine sık sık başvurduklarını söyleyerek onu ve eserini över. Bununla beraber Arap lugatçılarının en meşhurlarından biri olan Muhammed bin Ahmed el-Ezherî (ö. 370/980) müellif aleyhinde bazı rivayetleri naklettikten sonra eserde sağlam ve orijinal bir bilgi bulamadığını ileri sürer.

İbni Dureyd bu eserini değişik zamanlarda ve İran, Basra, Bağdat gibi üç ayrı yerde ezberinden yazdırmış olduğu için el-Cemhere'nin nüshaları arasında farklılıklar meydana gelmiş, bazı kelimelerin rivayetinde, bazılarının da tertibinde birtakım hatalar ortaya çıkmıştır. Ancak ezberden yazdırılan böyle hacimli bir eserde telif tarzından doğan bazı yanlışların bulunması önemli bir kusur sayılmamalıdır. Bununla birlikte el-Cemhere'nin, aranan kelimelerin bulunması hususunda müellifinin iddia ettiği kolaylığı getirdiği söylenemez. Zaten eserin en belirgin kusuru tertibinin karışık olmasıdır.

El-Cemhere üzerinde ihtisar, ilave ve yeniden tertip gibi bazı çalışmaların yapıldığı bilinmekteyse de bu çalışmaların hiçbiri günümüze kadar gelmemiştir (bk. Hüseyin Nassâr, II, 434). Eser Fr. Krenkow, Muhammed es-Sûreti ve Zeynelâbidîn el-Mûsevî tarafından üç cildi metin, biri fihrist olmak üzere dört cilt hâlinde neşredilmiştir (Haydarâbâd

5. Mu'cemu'l Mekayisi'l Luğa: İbni Faris'in kelimelerin asıllarına önem vererek hazırladığı eseridir.[6]

6. Es-Sihah:[7]

Es-Sıhah kitabı diğer Arapça kitaplara göre toplanışı, düzeni ve konuları ele alışı kolaydır. Hatta bazıları kitabın diğer Arapça kitaplara olan durumunu Sahih-i Buhari'ye benzetmişlerdir. İçerisinde doğru olandan başkası bulunmamıştır. Fakat söylenilen bu durum kitabın sahibini masum kılmaz. İçerisinde hata olan durumlar da bulunmaktadır.

Bu kitabın üzerine birçok kitap yazılmıştır. Kitabın muhtasarları, haşiyeleri, üzerine yapılan talikler, kitabın düzeltilmiş baskıları ve hatalı olan yerlerin açıklamaları oldukça fazladır. Yani es-Sihah, alanında çok önemli bir eserdir. Eserin kırk bin madde içerdiği söylense de bu azdır.

Bu eser de kelimenin son harfine göre sıralanmıştır. Kelimenin son harfine göre sıralanmasına örnek olarak (قرأ) kelimesini ele alabiliriz. Bu kelime (ق) maddesinde değil, (أ) *'Elif'* maddesindedir. Ben bu kitabın sıralamasının düzeltilmesi konusunda ihtiyaç görmüyorum. Çünkü kelimenin ilk harfini bulabilen birisi son harfini de bulabilir. Öğrencilerin kitabın anlaşılmasına yönelik bir eğitimden geçmesi de gerekir.

Hususen bu eserden sonra telif edilen eserler de bu düzenlemeye uymuşlardır. Bunlar da aşağıda sayacağımız iki eserdir.

7. Lisanu'l Arab: İbni Manzur'un eseridir. Bu eser de kelimenin son harfine göre sıralanmıştır. Lugat kitaplarının en geniş olanlarındandır. Eser yirmi cilt olarak basılmış olup, içerisinde seksen bin madde bulunmaktadır.

8. El-Kamusu'l Muhît: Feyruzâbâdi'nin eseridir. Bu eser de kelimenin son harfine göre sıralanmıştır. Bu eserde de altmış bin madde bulunmaktadır.

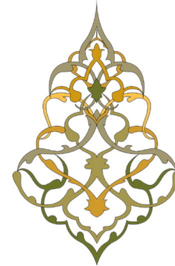
9. Tâcu'l Arûs min Cevahiri'l-Kamus: Zebîdi'nin el-Kamusu'l Muhît eserine yaptığı şerhi olan bu eser yüz yirmi bin maddeyi içermektedir.

Bunlar baskıları mevcut olan kitaplardır. İlim talebesinin de bu eserlere ihtiyacı bulunmaktadır. Hususen es-Sihah, el-Kamus, Lisanu'l Arab ve Tâcul Arûs mutlaka edinilmesi gereken eserlerdendir. El-Muhkem ve Tehzibu'l Luğa da buna eklenebilir.

Şunu da belirtmek gerekir ki, Allah'ın kitabından veya Rasûl'ün sünnetinden bir kelimeyi tefsir etmek isteyip bu kitaplara başvurduğumuzda dikkatli olmamız gerekir. Zira bir kelimenin birçok manaları vardır. Allah'ın ve Rasûlü'nün muradını tek bir manaya nasıl indirgeyip seçeceğiz? Bundan dolayı ilim ehli Arap lugatına vakıf olmuş âlimlerin haricindeki kişilerin Kuran ve Sünnet'teki yabancı kelimelerle ilgilenmesini caiz görmemişlerdir.

Özcan YILDIRIM,

Tevhid Dergisi İçin Çevirmiştir.

1344-1351). Ayrıca bu neşirden Bağdat'taki Mektebetü'l-müsennâ ile Beyrut'taki Dârü Sâdır tarihsiz iki ofset baskı yapmışlardır. DİA. -Çeviren

6. *İbn Fâris (ö. 395/1004) tarafından hazırlanan Arapça etimolojik sözlüktür. Arapça kelimelerin kendilerinden türediği köklerin ve bunların temel anlamlarının bulunduğu olgusu ile (usûl-mekayîs) aynı kökten türeyen kelimeler arasında anlam ilişkisinin mevcut olduğu gerçeğinden hareket eden İbn Fâris sözlüğünde iki nazariyeyi ispat etmeye çalışmıştır. Bunlardan birincisi, üçlü köklerde 'mikyâs' (asıl) adını verdiği ve kendilerinden fer'î kelimelerin türediği temel anlamların ve dolayısıyla temel kelimelerin bulunduğu, ikincisi, üçten fazla harften oluşan köklerin çoğunlukla terkiplerden veya birkaç kelimeden kısaltılarak elde edilmiş yapay kelimeler (menhût) olduğudur. Meselâ 'بحتر' (tıknaz) kelimesinin 'بتر حتر' kelimelerinden, 'قلفع' (kuru çamur; demir kırıntısı) kelimesinin 'قفع قلع قلف'den ihtisar edilmesi gibi (Hilmî Halîl, s. 491). Böylece müellif, 'mekayîs' sözüyle bazı dilcilerin 'el-iştikaku'l-kebîr' dedikleri, her kökle ilgili kelimelerin ortak bulunduğu bir ya da birden çok temel anlamı kastetmiştir (M. Mustafa Rıdvân, s. 87). DİA. -Çeviren-*
7. *Ebu Nasr İsmail bin Hammâd el-Cevherî (ö. 400/1009'dan önce) ait eserdir.*

Tevhid Davetinin Yeniden Gündeme Gelmesi

Kerem ÇAĞLAR
keremcaglar@tevhiddergisi.net

Tevhid davetinin gündeme gelmesi, İslam ile yönetimin, bir başka deyişle din ile siyasetin olması gerektiğinin aksine birbirinden ayrı olduğu hakikatini güçlü bir şekilde yeniden gündemleştirmiştir. Dinin devletsiz, devletin de dinsiz olduğu gerçeği acı ve rahatsız edici olsa da apaçık olarak ortaya konmuş ve yüksek bir tonda seslendirilmeye başlanmıştır.

İslam'ın en belirleyici özelliklerinden bir tanesi, her bir muvahhid müminin kalbine büyüklük hissi vermesidir ki bu hâl kibirden ve büyüklenmekten uzaktır. Bununla beraber her muvahhid mümine gururdan temizlenmiş güçlü bir özgüven verir ki bu özgüven de kişiyi bencillikten arındırır ve ona emin olma şuurunu kazandırır.

Günümüz Müslümanlarının geçmişte olduğu gibi tevhid ve iman ile olan bağlarını ve geleceğe dair güçlü ümitlerini yeniden kazanma yolunda oldukça ciddi mesafeler kat ettiklerini söylemek mümkündür. Bu da El-Aziz ve El-Hamid olan Allah'a *subhanehu ve teâlâ* çokça hamd edilmesi gereken büyük bir nimettir. Bu meselede asıl ve en büyük problem ise yüz milyonlarla ifade edilen kitlelerin İslam'ın izzetine ve vaadlerine talip olurken, bu dine hakiki manada mensubiyetten, yüklediği mesuliyetlerden ve tevhidin hakikatlerinden uzak kalmalarıdır.

Müslüman ismini taşıyıp veraset yoluyla devraldığı dinine tahkikî bir imanla yeniden bağlanmasına vesile olacak öncü bir nesle olan ihtiyaç, bugün artık daha da somut bir şekilde karşılanmaya başlanmış ve görünür olmuştur.

"Müşrikler istemeseler de dinini bütün dinlere üstün kılmak için elçisini hidayet ve hak ile gönderen O'dur." [1]

1. 61/Saf, 9

Tevhid, esas itibariyle bir izzet ve üstünlük akidesidir; yeryüzünün doğusundan batısına, tüm insanlığın krizlerine, kaoslarına, dertlerine ve problemlerine çözüm üretme ve bütün bunlara ortak olma sorumluluğudur. Tevhid, din-i İslam müntesiplerine sadece kendi aralarındaki problemleri çözmek ya da müminlerin sahip bulundukları güzellikleri daha da arttırıp süreklileştirmek görevini ve sınırlı bir sorumluluğu yüklemez. Tevhid, din-i İslam muvahhid ümmeti istikametten sapmış ve yollarını kaybetmiş milletlere, topluluklara ve fertlere de rehberlik edip, onları hak ve hidayet yoluna yöneltmeye çalışmakla mükellef kılmıştır.

"Siz, insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyiliği emreder, kötülükten/münkerden meneder ve Allah'a inanırsınız..." [2]

Her muvahhid fert ve camia için fertten topluluğa ve yakından uzağa doğru genişleyen bir halka şeklinde ortaya çıkan bir sorumluluktur bu. Tıpkı havuza atılan bir taşın, atıldığı noktadan itibaren havuzun kenarlarına doğru genişleyen haleler oluşturması gibi.

Bozulmuş, yozlaşmış, zaafa uğramış, ruhunu ve özünü kaybetmiş ve büyük ölçüde Yahudileşmiş bel'amların gece gündüz yaptıkları tezvirattan kaynaklanan tahribat, dünyanın ufuklarına kapkara cahiliye bulutlarının daha kesif bir şekilde yükselmesine sebep olurken, bu Rabbani sorumluluğun, şuurun ve şiarların yeniden canlandırılması, güçlenmesi ve boş alan bırakmamacasına ulaşılabilen her tarafa götürülmesi bugün her zamankinden daha önemli ve öncelikli bir görev hâline gelmiştir.

Tevhid akidesi bilhassa *'sevad-ı azam'* diye nitelendirilen çok kalabalık kitlelerin kalplerindeki hâkimiyetini yitirmiştir ki bunun kaçınılmaz sonucu olarak ruhların karardığını, değerlerin ayaklar altına alındığını, köleliğin ve zulmün farklı formlarda ve modern etiketlerle yeniden kopya edildiğini, ters istikametteki uçlar olarak bir tarafta lüks ve konforun diğer tarafta da mahrumiyet ve sefaletin başını alıp yürüdüğünü, insanlığın küfür, sapıklık ve karanlık perdelerine büründüğünü müşahade ediyoruz. Bu yöndeki şahitlikler genel manzaranın vahametini ortaya koyması açısından ibret vericidir. Genel manzaranın ibretâmiz olması, yukarıdaki ayet-i kerimede de buyrulduğu üzere netice itibariyle Tevhid ve Sünnet nizâmına hem kalbî hem de amelî olarak güçlü bir bağlılıkla bağlı olan bütün muvahhidler için görev ve sorumluluğun artması demektir. Bu anlamda her bir muvahhid peşinen *'son garib'*lerden olmayı kabul etmektedir.

"İslam garib başladı, başladığı gibi (bir hâle) dönecektir. Ne mutlu gariblere!" [3]

Âlimlerin bu hadisle ilgili söyledikleri günümüz Müslümanlarının içinde bulundukları vakıayı açıklayıcı niteliktedir. Hadisteki *'Garip'* ifadesi mekâna bağlı olmayan uzaklık şeklinde anlamlandırıldığında mesele daha net olarak açıklanmış olur. Günümüz vakıasından birkaç misal verecek olursak: Sayıca çok az olan muvahhidlerin deniz dalgaları gibi kalabalık müşrik topluluklar arasında bulunuyor olmaları kendilerine *'Garip'* sıfatını kazandırır.

Allah'ın *subhanehu ve teâlâ* razı ve hoşnut olduğu İslam'ın temel esası olan tevhid akidesini vehimler, bid'atler ve hurafelerle sulandırmaya çalışan zayıf karakterli, kötü bilginlerin çokluğu ve etkisine kıyasla güç ve etkinlik açısından oldukça az olan muvahhid âlimler de bu gariblerdendir.

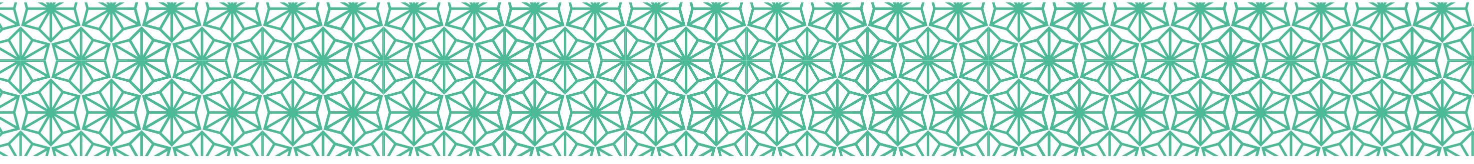
Tevhid davetinin gündeme gelmesiyle heva ve kuru akıl ürünü ölü, sığ ve kısır ideolojilerin ruh, kalp ve karakter üzerindeki hâkimiyeti ağır ağır da olsa zayıflamaya ve etkisizleşmeye başladı.

Tevhid davetinin gündeme gelmesiyle daha önce tevhidî hakikatleri kendi nefislerinde zikreden yahut çok dar çevrelerde ürkeklikle ve mahcubiyetle dile getirilebilenlerin bir kısmı samimi bir bağlılıkla Tevhid ve Sünnet nizâmına gönül verirken diğer kısmı ise öyle bir şeyden hiç söz etmemişler gibi farklı söylemler dillendirip karşıt kamplar oluşturma yoluna gittiler.

Tevhid davetinin gündeme gelmesiyle damarlarına ve duygularına kadar sirâyet eden bir imanla, Müslümanların kalbinde muazzam bir inkılâp doğdu. Mümin kalplerde doğan hakiki iman, basiret, sabır, cesaret ve metanet; her cins ve cesametteki şer ve şirk güçlerini hayretler içerisinde bırakmış ve istikbale dair bazı endişelere sevk etmiştir.

2. *3/Âl-i İmran, 110*

3. *Müslim, İbni Mace.*

Tevhid davetinin gündeme gelmesiyle daha önce birçok kimsenin hareketleri, ilişkileri, ahlakî yapıları, siyasi yönelimleri, sosyal münasebetleri ve ticaretleri gayr-i şer'i bir karmaşıklık, başıboşluk ve tesadüfler sarmalındayken, sonrasında ise imanın, ubudiyetin ve itaatin kendilerine düşen vazgeçilmez bir vazife olduğunu kalben hiçbir rahatsızlık duymadan bildiler ve gereğini de hakkıyla yerine getirmeye çalıştılar.

Tevhid davetinin gündeme gelmesiyle hak ve hidayet yoluna yönelen müminler boş ve kaotik bir hayattan verimli ve dosdoğru bambaşka bir hayata, nefsiyle, çevresiyle ve Rabbiyle ilişkilerindeki çapraşıklıktan ve samimiyetsizlikten melekût âlemine yâr olarak mustakim ve muhlis bir hayata geçtiler.

Tevhid davetinin gündeme gelmesiyle beraber Tevhid ve Sünnet nizâmına gönül verenler için Allah'tan *subhanehu ve teâlâ* başkasının hâkimiyetine girmek, ilahî kanunlara ve nebevi menhece muhalefet etmek, emirlere yan çizmek, cahiliye kalıntısı örf, âdet ve geleneklere uymak artık mümkün olmadı. Tevhid davetinin gündeme gelmesiyle ve kabulüyle beraber bu müthiş inkılâb çok kısa bir sürede muvahhid gönüllerde bütün varlığıyla tecelli etti.

Tevhid davetinin gündeme gelmesi şer ve şirk kilitleriyle kat kat kilitlenmiş beşer tabiatının sahih itikad ve nebevi menhec anahtarından başka hiçbir anahtarla açılamayacağının yeniden ispatı ve ilanıdır.

Tevhid davetinin yeniden gündeme gelmesi bu davete ve davetçilere karşı mücadelede şeytanın ömrü kadar tecrübe ve birikim sahibi olan cahiliye toplumu ve idarecilerinin bu seçkin ve eşsiz davet karşısında ellerinde bulundurdukları tüm imkânları seferber etmelerine rağmen Tevhid ve Sünnet davetçilerinin cahiliye toplumu ve cahiliye idarecileri karşısında saklı gizli bir tarafı olmadı. Zira tevhid dini *'Din-î Mübin'* (Apaçık bir din)dir.

Tevhid davetinin yeniden gündeme gelmesi bu davete gönül veren müminlerin kalplerinde güçlü bir irade, nebevi ahlak ile ahlaklanma, bir ruh terbiyesi, insaf ve iz'ân, nefsî tezkiye ile temiz bir vicdana genişçe bir alan açmaktadır. Çünkü artık geçmişte kalan cahiliye tortuları temizlenmiştir ve temizlenen yer de ancak temiz olan ile doldurulur.

Tevhid davetinin yeniden gündeme gelmesi cehaletin, zulmün ve günahların kaynağı olan beşerî nizam ve kanunların zahiren dağ gibi görünüyor olsa da kökünün aslında bir kıl gibi olduğu hakikatini de yeniden gündemleştirmiştir. Müslümanlar yeniden büyük bir özgüven kazanmış, izzetlenmiş ve başka insanlarla ilişkilerinde ve hareketlerinde körü körüne bir yol ve yöntem takip etmekten tamamen uzaklaşmışlardır. Allah *subhanehu ve teâlâ* müminlere, ışığında yürüyecekleri bir nur ve kendisiyle amel edip hükmedecekleri Tevhid ve Sünnet nizamı bahşetmiştir.

Tevhid davetinin yeniden gündeme gelmesiyle hemen hemen her yerde yıkıcı ve yozlaştırıcı etkinlik gösteren ve yayılıp gelişebilen modern cahiliye karşısında sadece tevhid ümmetinin değil, fıtratı henüz tam olarak bozulmamış tüm milletlerin de en korunaklı kalesi olduğu ortaya çıkmıştır.

Tevhid davetinin yeniden gündeme gelmesiyle geçmişten bugüne İslam'ın ve ümmetin bünyesinde özellikle de inanç, ibadet ve menhec alanlarında açılmış olan yaraların Allah'ın *subhanehu ve teâlâ* izniyle kalıcı bir şekilde tedavi edilmesi süreci de ciddi olarak hızlandırılmıştır. Zira İslami hayatta dengelerin bozulması başta ümmet olmak üzere tüm insanlık için büyük buhranların tetiklenmesine ve çözümsüzlüğe sebep olmuştur.

Tevhid davetinin gündeme gelmesi, İslam ile yönetimin, bir başka deyişle din ile siyasetin olması gerektiğinin aksine birbirinden ayrı olduğu hakikatini güçlü bir şekilde yeniden gündemleştirmiştir. Dinin devletsiz, devletin de dinsiz olduğu gerçeği acı ve rahatsız edici olsa da apaçık olarak ortaya konmuş ve yüksek bir tonda seslendirilmeye başlanmıştır.

Tevhid davetinin yeniden gündeme gelmesiyle etkisi ve kudreti oldukça zayıflayan iyiliği emretme ve kötülükten men etme hareketi de artık sırtını dayayacak ve kendisine alan açacak mümin bir topluluğa istinad etme imkânına kavuştu.

Müminleri tevhid ile izzetlendirip sünnet ile ziynetlendiren Allah'a *subhanehu ve teâlâ* hamd ederiz. Allah'ın salât ve selâmı muvahhidlerin önderi, efendimiz ve dostumuz Muhammed'in üzerine olsun.

Peygamberimiz olaydan haberdar olunca çok üzüldü. Medine halkı yasa büründü. Peygamber ile birlikte herkes günlerce bu kabilelere beddua etti.

Gözyaşım Sel Olunca

Mahi
mahi@tevhiddergisi.net

Bu gece, Rafi için çok uzun bir gece idi. Bir türlü uyuyamamış, annesinin anlattıklarını düşünmüş durmuştu. Her biri fazilet sahibi güzel insanlardı. Salih amelleri nedeniyle daha dünyadayken mükafatlandırılmışlardı. Sabah tüm duyduklarını arkadaşlarıyla paylaşmalıydı. Artık göz kapakları ağırlaşmaya başlamıştı. Ve tatlı bir uykunun kollarına bırakıverdi kendini...

— Haydi bakalım herkes namaza.

— Anne ne olur beş dakika daha...

— Ben bilirim senin beş dakikalarını uykucu. Haydi bakalım hemen kalkıyorsun.

— N'olur anne!

— Beşe kadar sayarım ancak. Ve beş deyince buz gibi suyu dökerim...

— Anneee...

— Bir, iki...

— Annee...

— Üç...

— Kalktım kalktım...

— Maşallah sana, haydi hemen hazırlan baban mescide gitti bile.

Gece geç yattığı için bir türlü açamıyordu gözlerini Rafi. Uyurgezer gibi hareket ediyordu. Abdest alıyordu ama yarım yamalak. Üst başını da zorla giymişti.

— Oğlum bu ne hâl?

— Ne var hâlimde anneciğim?

— Üstünü ters giymişsin.

— Gözümü açamıyorum anne.

— Gece uyumadın mı?

— Nasıl uyuyabilirim anlattıklarından sonra?

— Ben senin gözlerinin nasıl açılacağını biliyorum.

Peygamberimiz, İslam'ın yayılması için hiçbir fedakârlıktan kaçınmadığının bir göstergesi olarak, öğretmen isteyen kabilelere, Âsım bin Sâbit başkanlığında on kişi gönderdi. Bu on kişi, başlarına gelecek şeylerden habersiz olarak İslam'ı öğretme heyecanı ile yola çıkmışlardı.

Bak mescide git ve ensardan herhangi bir kişiye *'Bana Reci olayını anlatır mısınız?'* de.

— Reci olayı mı?

— Bak nasıl da fal taşı gibi açıldı gözlerin. Evet Reci olayı.

— Hemen gidiyorum anne. Seni seviyorum. Tarih kitabımı sana ithaf edeceğim.

— Ben de seni seviyorum oğlum. Haydi bakalım. Namazda bunları düşünme ama.

— Tamam anne...

Rafi koşar adımlarla mescide gitti. Namaz başlamıştı bile. Hemen en arka safa geçerek tekbir aldı. Canım Peygamberimin arkasında namaz kılmak da ayrı bir güzellikti.

Namaz bitip selam verince bir yandan sabah zikirlerini yapıyor bir yandan da Reci olayını kimden dinleyebilirim diye mescidin her tarafında göz gezdiriyordu.

Mescittekilerin kimi olduğu yerde tesbihat yapıyor, kimi uyukluyor, kimi de mescidin çıkışına yönelmiş vaziyetteydi. Rafi tanıdık bir sima arıyordu. Hah işte Sâlim'in babası geliyordu. Ona danışabilirdi.

— Selamun aleykum Huzeyfe Amca.

— Aleykum selam Rafi.

— Bir ricam olacak. Reci olayını dinleyip tarih defterime kaydetmek istiyorum. Kimden dinleyebilirim?

— Benden dinlemek ister misin?

— Siz orada mıydınız?

— Orada bulunan herkes şehit oldu Rafi.

— Peki biz Reci olayından nasıl haberdar olduk?

— Kendisine vahiy inen bir Peygamberimiz var değil mi?

— Aaaaaaaa... Allah Canım Peygamberime mi haber verdi?

— Evet, hem de olayın olduğu an.

— Daha fazla dayanamayacağım lütfen şöyle oturalım da anlatın bana bu olayı.

— Medine civarında yerleşik Adal ve Karra adlarında iki kabile vardı. Bu kabilelerin ileri gelenleri, Canım Peygamberime müracaat ederek Müslüman olmak istediklerini, kendilerine Kur'an-ı Kerim'i ve İslam dinini öğretecek muallim ve mürşidler göndermesini istediler. Peygamberimiz, İslam'ın yayılması için hiçbir fedakârlıktan kaçınmadığının bir göstergesi olarak, öğretmen isteyen kabilelere, Âsım bin Sâbit başkanlığında on kişi gönderdi. Bu on kişi, başlarına gelecek şeylerden habersiz olarak İslam'ı öğretme heyecanı ile yola çıkmışlardı. Sözü edilen heyet, *'Reci'* adı verilen yere ulaştıklarında, birdenbire, yüz'ü okçu olmak üzere ikiyüz kişilik bir çetenin hücumuna uğramışlar ve henüz ne olduğunu anlayamadan ken-

'Hayatının bağışlanması karşılığında Muhammed'in öldürülmesini ister miydin? Söyle bakalım!' dediğinde Zeyd'in cevabı şu olmuştu: 'Kesinlikle böyle bir şey istemem! Benim canım onun yoluna feda olsun! Değil burada öldürülmesine, Medine'de ayağına bir diken batmasına bile razı olmam'. Zeyd'in bu cevabı karşısında Ebu Süfyan, 'Muhammed kadar, arkadaşları tarafından sevilen başka biri yoktur.' demekten kendini alamadı.

dilerini savunmak amacıyla bir dağa tırmanmışlardı. Gerçekten de, mürşid ve muallim isteyenlerle Huzeyl kabilesi gizlice anlaşmış ve yakalayacakları Müslümanları Mekkeli müşriklere para karşılığında satma konusunda aralarında karara varmışlardı.

Okçular, köşeye sıkıştırılan Müslümanlara, teslim olmaları hâlinde hayatlarını bağışlayacaklarını söyleyerek kendilerine sığınmalarını teklif etmişlerdi. Ancak kafile başkanı Âsım, müminlerin müşriklere iltica edemeyeceklerini ve teslim olmayacaklarını karşı tarafa bildirdi. Hemen akabinde de, durumun Canım Peygamberime bildirmesi için Allah'a *subhanehu ve teâlâ* niyazda bulundu. Çıkan çarpışmada, Âsım'ın da içinde bulunduğu sekiz kişi şehit oldu. Olayı daha önceden haber alan Kureyş, Âsım'ın kafatasını getirmeleri için bazı kişileri özel olarak görevlendirmişti. Fakat arıların şehidin cesedine üşüşmesi sebebiyle, Âsım'a düşündüklerini yapamadılar. Bununla birlikte Âsım'ın arkadaşlarından Zeyd ve Hubeyb, çetenin, *'Teslim olursanız sizi öldürmeyeceğiz'* sözlerine inanarak teslim oldular. Müşrikler de, bu iki Müslüman teslim olur olmaz bağlayarak Mekkelilere sattılar.

Mekke'nin önde gelenlerinden Safvan bin Umeyye tarafından satın alınan Zeyd'in, Kureyşlilerin katılımıyla meydanda öldürülmesine karar verildi. Mekke'nin ileri gelenlerinden Ebu Süfyan, Kureyşli müşriklerin huzurunda Zeyd'e, *'Hayatının bağışlanması karşılığında Muhammed'in öldürülmesini ister miydin? Söyle bakalım!'* dediğinde Zeyd'in cevabı şu olmuştu: *'Kesinlikle böyle bir şey istemem! Benim canım onun yoluna feda olsun! Değil burada öldürülmesine, Medine'de ayağına bir diken batmasına bile razı olmam'.* Zeyd'in bu cevabı karşısında Ebu Süfyan, *'Muhammed kadar, arkadaşları tarafından sevilen başka biri yoktur.'* demekten kendini alamadı. Zeyd, bu cevabından hemen sonra, Safvan'ın kölesi Kıstas tarafından şehit edildi.

Diğer Müslüman Hubeyb, Uhud'da öldürdüğü Hâris bin Âmir'in oğulları tarafından satın alınmış ve birkaç gün sonra öldürülmek üzere Harem-i Şerif'in sınırına gönderilmişti. İdam edileceği için, iki rekât namaz kılmak üzere izin istedi ve verilen izin doğrultusunda namazı kıldı. İdam edilenler hep iki rekat namaz kılar. İşte bu sünnet Hubeyb'ten geriye kaldı.

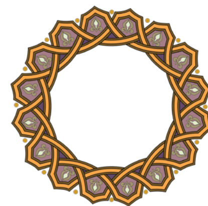
Peygamberimiz olaydan haberdar olunca çok üzüldü. Medine halkı yasa büründü. Peygamber ile birlikte herkes günlerce bu kabilelere beddua etti.

— Rafi, neden sustun?

— ...

— Haydi eve git artık.

Rafi gözyaşlarına hakim olamıyor, sessiz sessiz ağlıyordu...

Ulumu'l Kur'an'a Has Olan Bazı Meseleler

Enes DOĞAN

Kur'an ile İncil arasında herhangi bir fark yoktur diyenler olabilir. Ancak Kur'an'ın mu'ciz olması kendisini diğer kitaplardan ayıran en büyük özelliktir. Zira insanlar Tevrat'ın ve İncil'in bir benzerini getirmişlerdir ancak bu Kur'an için söz konusu dahi olmamıştır.

İ'caz ve Sure ile Alakalı Bilinmesi Gerekenler

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun. Salât ve selam âlemlere rahmet olarak gönderilen Rasûlullah'a, onun ashabına, ailesine ve onlara ihsan üzere tâbi olanlara olsun.

Bundan önceki yazımızda Zemzemi metni hakkında bilgiler vermiştik. Daha sonra manzumenin ilk altı beyti ile besmele, hamd, salât gibi meseleleri incelemeye çalışmıştık.

Allah izni ve yardımıyla bu bölümde Ulumu'l Kur'an'a özel olan bazı meseleler hakkında bilgi vermeye çalışacağız.

Hatırlayacağımız üzere Ulumu'l Kur'an'ın birçok konusu farklı ilim dallarına da konu olmuştur. Örneğin, Nüzul sebebi, Mücmel Mübeyyen, Umum, Husus, Mecaz... gibi meseleler Ulumu'l Kur'an'ın ve Fıkıh Usulü'nün ortak olarak incelediği konulardır. Bunlardan Mücmel Mübeyyen, Umum, Husus ve Mecaz konuları lugat ilimleri kapsamında da ele alınmıştır. Yedi kıraat, Peygamberden aktarılan kıraatler, Med, İmale gibi meseleler Ulumu'l Kur'an ile Kıraat ilminin ortak olarak incelemiş olduğu konulardır...[1]

1. *Burada bahsedilen konular -Allah'ın izni ile- ilerleyen yazılarımızda tafsilatlı olarak açıklanacaktır.*

Bunun ile beraber sadece Ulumu'l Kur'an'a has olup, başka ilim dallarında benzer babların olmadığı konular vardır. Müellif, Mukaddime başlığı adı altında diğer ilimlerin ortak olarak incelediği meselelere geçmeden önce bu meseleleri izah ediyor. Bu meseleler; Kur'an'ın İ'cazı, Sure, Ayet, Kur'an'ın tercüme edilmesi, Tefsir yapılması gibi hususlardır.

Kur'an'ın Mu'ciz Olması[2]

Zemzemi der ki;

مُقَدِّمَةٌ:

١١ فذاكَ مَا عَلى مُحَمَّدٍ نَزَلْ... ومِنْهُ الاعْجازُ بِسُورَةٍ حَصَلْ

Mukaddime

11. O (Kur'an) Muhammed'e sallallahu aleyhi ve sellem inendir.

Onun i'cazı bir sure hasıl olur.

Şerh

Zemzemi bu kısımda Kur'an'ın tarifine vurgu yapıyor ve Kur'an hakkında iki şeyi öne çıkarıyor;

- Muhammed'in üzerine indirilen
- Bir sure ile mu'ciz olan.

Kur'an hakkında birçok istilahi tanım yapılmıştır. Bu tarifler arasında en toparlayıcı tarif şöyledir;

(المنزل من الله المعجز بلفظه، المتعبد بتلاوته المنقول الينا بالتواتر)

'Kur'an Allah tarafından indirilmiş olan, lafzı ile mu'ciz olan, tilaveti ile Allah'a ibadet edilen ve bize tevatür ile nakledilmiş olan bir kitaptır.'

Özellikle burada tanım içerisinde geçen i'caz meselesi üzerinde durmamız gerekir. Çünkü Kur'an'ın tarifi konusunda genel olarak bütün âlimler bu meseleye dikkat çekmiştir.

2. *Bu konuda şu kaynaklara müracaat edebilirsiniz; el-İtkan, 709; el-Burhan fi Ulumi'l Kur'an, 2/90 (Zerkeşi, Daru'l Ma'rife baskısı) et-Tıbyan fi Ulumi'l Kur'an, 89 (Sabuni, Mektebetu'l Asriyye baskısı) Menahilu'l İrfan, 2/331. ed-Dirasat fi Ulumi'l Kur'an, 256 (Fehd er-Rumi) Mebahis fi Ulumi'l Kur'an, 264 (Menna' Halil).*

İ'caz nedir?

Lugatta; İ'caz kelimesi (عَجْزٌ) kelimesinden gelmektedir. (عَجْزٌ) zayıf olmak ve güçten düşmek anlamına gelir. İ'caz kelimesi (أعْجَزَ) kelimesinin masdarıdır ve aciz kılmak, aciz bırakmak anlamına gelir. Mesela, Allah bu manada der ki;

وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ

"Siz, yerde de gökte de (Allah'ı) âciz bırakacak değilsiniz." [3] [4]

Kur'an'ın mu'ciz olmasından kast edilen; bir benzerini getirmek hususunda Kur'an'ın insanları aciz bırakmasıdır.

Kur'an indirilmeye başladığı zaman kafirler Kur'an'ın beşer sözü olduğunu ve uydurulduğunu iddia ettiler. Allah şöyle buyurur;

وَقَالُوا اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ اكْتَتَبَهَا فَهِيَ تُمْلٰى عَلَيْهِ بُكْرَةً وَاَصِيلًا

"Ve dediler ki: 'Bu, geçmişlerin uydurduğu masallardır, bir başkasına yazdırmış olup kendisine sabah akşam okunmaktadır.' " [5]

Bunun üzerine Allah, risaletin başlangıcından itibaren müşriklere Kur'an'ın bir benzerini getirmeleri konusunda meydan okudu. Müşrikler, Belagat ilminin altın çağını yaşıyor olmalarına rağmen, bu meydan okumaya en küçük bir cevap veremediler, hatta böyle bir şeye kalkışamadılar.

Tarihten öğrendiğimiz kadarıyla Arap toplumu meydan okumaya karşı zaafı olan bir toplumdur. Onların bu konudaki hassasiyetlerini şu örnekte görebiliriz; bir adam kılıcını çekip insanlara meydan okurdu. Bunun karşısında mutlaka bir kişi öleceğini bildiği hâlde sırf *'Adam meydan okudu, oradakilerden hiç kimse de onun karşısına çıkmadı.'* denilmesin diye kalkar ve kavgaya tutuşup ölürdü. Meydan okumaya karşı böyle bir zaafları olmasına rağmen; Kur'an'ın *'bir benzerini getirin'* meydan okumasına cevap vermekten aciz kalmışlar ve Kur'an'ın güçlü üslubunun karşısına çıkacak gücü kendilerinde bulamamışlardı.

3. *29/Ankebut, 22*
4. *Bkz. Lisanu'l Arab, 5/369.*
5. *25/Furkan, 5*

Böylece Kur'an onları aciz bırakmış ve onlarda aciz kalmışlardır. İbn Abbas anlatıyor;

"Velid bin Muğire Rasûlullah'ın yanına geldi. Rasûlullah, ona Kur'an okudu, o da Kur'an'ın tesiri altında kaldı. Bu durum Ebu Cehil'e ulaşınca Ebu Cehil onun yanına gelerek:

'Ey amca! Kavmin sana vermek için mal toplamak istiyorlar. Çünkü sen Muhammed'in bağışına ve ihsanına nail olmak için onun yanına gittin' dedi. Velid de:

'Kureyş biliyor ki, ben Kureyş'in en zenginlerinden biriyim' dedi. Bunun üzerine Ebu Cehil ona:

'Sen Muhammed'in aleyhinde öyle bir söz söyle ki, bu söz kavmine ulaşınca senin onu inkâr etmiş olduğun anlaşılsın' dedi. Velid de:

'Ne söyleyeyim? Vallahi aranızda benden şiiri, şiir bahirlerini, kasideyi, cinlerin şiirlerini daha iyi bilen bir adam yoktur. Muhammed'in söylediği sözler bunlardan hiçbirine benzemiyordu. Vallahi Muhammed'in sözünde öyle bir tatlılık, öyle bir lezzet vardır ki, sözlerinin kelimeleri, kökü kuvvetli, dalları meyve veren bir ağaç gibidir. Bu sözler devamlı yükselmektedir ve bunun üzerine hiçbir şey yükselemez.' dedi. Ebu Cehil de:

'Vallahi sen Kur'an'ın aleyhinde bir şey söylemedikçe kavmin razı olmaz' dedi. Velid de:

'Beni bırak düşüneyim' dedi. Düşününce:

'Bu Kur'an başkasından nakledilen bir sihirden başka bir şey değildir' dedi. Bunun üzerine onun hakkında şu ayeti kerime nazil oldu:

'Tek başıma yarattığım o kâfiri (Velid bin Muğire'yi) bana bırak, ben ona uzun uzadıya mal verdim. Çünkü o (Kuran hakkında), ne diyeceğini bir düşündü ve ölçtü, biçti. Kahrolası nasıl biçti? Sonra yine kahrolası nasıl biçti? Sonra (kavminin ileri gelenlerine) baktı. Sonra kaşlarını çattı ve suratını astı. Sonra ardına dönüp büyüklendi ve 'Bu, başkasından nakledilen bir sihirden başka bir şey değil, bu ancak bir insan sözüdür.' dedi.' [6] *"* [7]

Kendisine vahiy geldiğini iddia eden Museylemetu'l Kezzab, Kur'an'a muadil olarak okuduğu şeytan ayetleriyle rezil olmuş ve gülünç bir duruma düşmüştür. Ona tâbi olanlar dahi onun uydurduğu şeyleri aktarmaktan hayâ etmiştir. Onun okuduklarına birkaç örnek verelim. İbni Kesir el-Bidaye'de şunları kaydeder;

'Beni Hanife heyeti, Ebu Bekir'e geldiklerinde Ebu Bekir, onlara şöyle demişti:

— Bize Museyleme'nin Kur'an'ından biraz dinletin.

— Bunu yapmaktan bizi affet ey Rasûlullah'ın halifesi.

— Hayır, mutlaka dinleteceksiniz.

— Müseyleme şöyle diyordu:

يا ضفدع بنت الضفدعين نقي لكم نقين، لا الماء تكدرين ولا الشارب تمنعين، رأسك في الماء، وذنبك في الطين

'Ey iki kurbağa kızı kurbağa! İstediğin şeyi seç, senin üst tarafın suda, alt tarafın çamurda ne su içeni engellersin ne de suyu bulandırırsın.' Yine Müseyleme şöyle demişti:

والمبذرات زرعا، والحاصدات حصدا، والذاريات قمحا، والطاحنات طحنا، والخابزات خبزا، والثاردات ثردا، واللاقمات لقما، إهالة وسمنا، لقد فضلتم على أهل الوبر، وما سبقكم أهل المدر، رفيقكم فامنعوه، والمعتر فآووه، والناعي فواسوه

'Görünen ekinlere, onu alabildiğine biçenlere, buğdayı savuranlara, onu değirmende öğütenlere, fırında pişirenlere, ekmeği et suyuna doğrayıp tirit yapanlara, suya ve yağa bandırıp lokma lokma yiyenlere yemin olsun! Sizler göçebelere üstün tutuldunuz ve yerliler de faziletçe sizden ileri değildirler. Arkadaşlarınızı koruyun. Yurtsuzu barındırın. Yardım isteyene iyilik edin.'

Beni Hanife heyeti, daha buna benzer bazı hurafeler naklettiler ki, oyun oynamakta olan çocuk bile bu uyduruk sözleri söylemekten tiksinir.

Anlatıldığına göre Ebu Bekir, onlara şöyle karşılık vermiş:

— Yazıklar olsun size. Hani nereye gitti bu sözleriniz? Bunların ne faydası vardır?

Museyleme, yine kendisine vahiy olarak şu sözlerin inmiş olduğunu söylemişti:

---

6. *74/Müddessir, 11-12-18-25*

7. *Hakim, Müstedrek'te; 3872.*

والفيل وما أدراك ما الفيل، له زلوم طويل

'Fil, filin ne olduğunu sana kim öğretti? Onun uzun bir hortumu vardır.'

والليل الدامس، والذئب الهامس، ما قطعت أسد من رطب ولا يابس

'Zifiri karanlık geceye ve geceleyin fütursuzca yürüyen kurda yemin olsun ki aslan, kuru ve tazeden hiçbir şey koparmadı.'

لقد أنعم الله على الحبلى، أخرج منها نسمة تسعى، من بين صفاق وحشي

'Allah, gebeye lütufta bulundu. Ondan yürüyen bir canlı çıkardı ki, o canlıyı tenin altındaki deriden ve iç organlardan çıkardı.'

Müseyleme, bunlara benzer daha birçok soğuk, tatsız ve anlamsız sözler söylemişti ve bunların da vahiy olarak kendisine geldiklerini iddia etmişti.' [8]

Mu'ciz olan Kitap bu meydan okumada kimin galip geleceğini zaten haber vermiştir. Allah şöyle buyurur;

قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰٓى اَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا

"De ki: 'Andolsun, insanlar ve cinler bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar ve birbirlerine de destek olsalar, yine onun benzerini getiremezler.' " [9]

Âlimler Neden İ'caz Meselesini Öne Çıkarmışlardır?

Genel olarak âlimler Kur'an'ı tanımlarken i'caz meselesine dikkat çekmişlerdir. Çünkü Kur'an'ı diğer semavi kitaplardan ayıran en büyük özellik; benzerini getirme konusunda insanları aciz bırakmasıdır. Kur'an'ın tarifinde geçen *'Allah tarafından indirilen, okunduğu zaman ecir elde edilen ve tevatür ile rivayet edilen'* özellikleri diğer kitaplar için de geçerlidir. Buna binaen Kur'an ile İncil arasında herhangi bir fark yoktur diyenler olabilir. Ancak Kur'an'ın mu'ciz olması kendisini diğer kitaplardan ayıran en büyük özelliktir. Zira insanlar Tevrat'ın ve İncil'in bir benzerini getirmişlerdir ancak bu Kur'an için söz konusu dahi olmamıştır.

Kur'an'ın Ne Kadarı ile İcaz Hasıl Olur?[10]

- Müellif dedi ki; (ومِنْهُ الاعْجازُ بِسُورَةٍ حَصَلْ) *'Onun icazı bir sure ile hasıl olur.'*

Kur'an'ın ne kadarı ile i'caz'ın hasıl olacağı hususunda âlimler ihtilaf etmişlerdir.

1. Görüş; Bazı âlimler icazın tek bir ayet ile hasıl olacağını söylemişlerdir. Allah şöyle buyurur;

فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِثْلِهِ اِنْ كَانُوا صَادِقِينَ

*"Eğer doğru söyleyenler iseler, haydi onun gibi **bir söz** getirsinler!"* [11]

Bu görüşü savunan âlimler ayette geçen *'bir söz'* ibaresinin bir ayet olduğunu söylemişlerdir. Yani, Allah, müşriklere bir ayet getirme ile meydan okumuştur.

2. Görüş; Cumhuru Ulema, bir sure ile Kur'an'ın

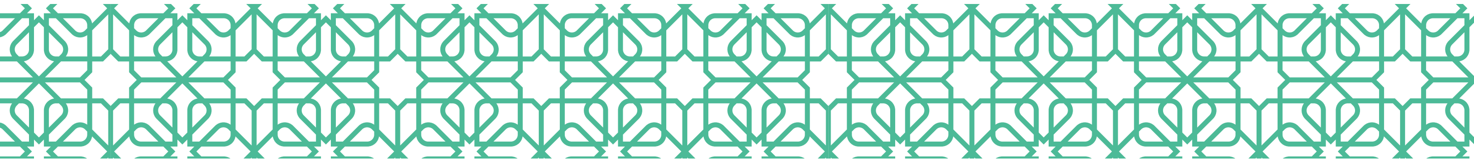
8. *El-Bidaye ve'n Nihaye, 6/359. (Daru ihya et-Turas el-Arabi baskısı.) Bk. El Bidaye Ve'n Nihaye, Çağrı Yayınları: 6/462-469.*

9. *17/İsra, 88*

10. *Bu konu ile alakalı şu kaynaklara müracaat edebilirsiniz; el-İtkan, 812 (Suyuti, Daru'l Kitab el-Arabi baskısı). El-Burhan, 2/108 (Zerkeşi, Daru'l Ma'rife baskısı). İcazu'l Kur'an, 254 (Bakillani el-Eşari, Daru'l Mearif baskısı)*

11. *52/Tur, 34*

Genel olarak âlimler Kur'an'ı tanımlarken i'caz meselesine dikkat çekmişlerdir.
Çünkü Kur'an'ı diğer semavi kitaplardan ayıran en büyük özellik; benzerini getirme konusunda insanları aciz bırakmasıdır.

i'cazının hasıl olacağını söylemiştir. Müellifte bu görüştedir. Çünkü Allah müşriklere meydan okurken en alt sınırı bir sure olarak tutmuştur. Allah şöyle buyurur;

قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰى اَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهٖيرًا

*"De ki: 'Andolsun, insanlar ve cinler bu **Kur'an'ın bir benzerini** getirmek üzere toplansalar ve birbirlerine de destek olsalar, yine onun benzerini getiremezler.' "* [12]

اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقٖينَ

*"Yoksa 'onu (Kur'an'ı) uydurdu' mu diyorlar? De ki: 'Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi Allah'tan başka gücünüzün yettiklerini de (yardıma) çağırıp, siz de onun gibi uydurma **on sure** getirin.' "* [13]

وَاِنْ كُنْتُمْ فٖي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهٖ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقٖينَ

*"Eğer kulumuza (Muhammed'e) indirdiğimiz (Kur'an) hakkında şüphede iseniz, haydin onun benzeri **bir sure** getirin ve eğer doğru söyleyenler iseniz, Allah'tan başka şahitlerinizi çağırın (ve bunu ispat edin)."* [14]

Müşriklere Kur'an'ın benzerini getirme konusunda meydan okumayı içeren bu ayetler son seviye olarak bir sure getirilmesini emrediyor. Buna binaen i'caz bir sure ile hasıl olur.

Bu âlimler başka bir delil olarak demişlerdir ki; Her Arap (اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكٖيلٌ) *"Allah, her şeyin yaratıcısıdır. O, her şeye vekildir."* [15] veya (قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ) *"De ki: 'O, Allah'tır, bir tektir.' "* [16] gibi cümleleri kurabilir. Ama birkaç ayeti birleştirip kâmil ve veciz bir sure oluşturmaya gelince insanlar bundan acizdir. Binaen aleyh, i'caz bir ayet ile değil, bir sure ile hasıl olur.

12. 17/İsra, 88
13. 11/Hud, 13
14. 2/Bakara, 23
15. 39/Zümer, 62
16. 112/İhlas, 1

İhlas suresine bakalım.

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ۚ اَللّٰهُ الصَّمَدُ ۚ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۚ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ

"De ki: 'O, Allah'tır, bir tektir. Allah Samed'dir. (Her şey O'na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.) O'ndan çocuk olmamıştır (Kimsenin babası değildir). Kendisi de doğmamıştır (kimsenin çocuğu değildir). Hiçbir şey O'na denk ve benzer değildir.' "

Allah bir satır süren bu sure ile kendilerinin Allah'ın sevgili kulları olduğunu, Üzeyir'in Allah'ın oğlu olduğunu söyleyen Yahudilere, teslis inancına sahip olan Hristiyanlara, Allah'ın kendisi hakkında hiçbir delil indirmediği şeylere ibadet eden müşriklere ve ilahlığa yeltenen tağutlara cevap vermiş oluyor. Kendisinin Tevhidin tüm kısımlarında birlenmesini veciz ifadeler ile anlatıyor.

Dikkat edilecek olursa, ayetlerin sonu (د) harfi ile bitiyor. Bu harf kalkale harflerindendir. Kalkale luğatta, bir şeyi hareketlendirmek, çarpıştırmak, heyecanlandırmak gibi anlamlara gelir.[17] Allah Tevhidin hakikatlerini anlattığı bu surenin son harflerinde bu harfi kullanarak bu hakikatleri adeta müşriklerin dimağlarını sarsacak şekilde ifade etmiştir. Bu beşerin düşüneceği ve yapacağı bir şey değildir.

▪ Bu konuda racih olan, Cumhuru Ulema'nın görüşüdür.

◆ ◆ ◆

Kur'an her asırda gerek güçlü ibareleri gerek içerdiği hakikatler ile mu'ciz bir kitaptır. Belağat ve fesahat özelliği ile dönemindeki insanları aciz bıraktığı gibi, bilimsel gerçekleri ile de günümüz insanlarını aciz bırakmıştır. Buna bazı örnekler verecek olursak:

Allah şöyle buyurur:

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ۚ بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ

"İki denizi salıvermiştir; birbirine kavuşuyorlar. (Fakat) aralarında bir engel vardır, birbirine geçip karışmıyorlar." [18]

17. Tecvid ilminde kalkale; (قطب جد) harflerinin kelime ortasında veya sonunda sakin olarak gelmesi ile bu harflerin kuvvetli ve vurgulu bir ses tonuyla okunmasıdır.
18. 55/Rahman, 19-20

وَهُوَ الَّذٖى مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهٰذَا مِلْحٌ اُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَحْجُورًا

"O, birinin suyu lezzetli ve tatlı, diğerininki tuzlu ve acı olan iki denizi salıverip aralarına da görünmez bir perde ve karışmalarını önleyici bir engel koyandır." [19]

Denizaltı araştırmaları ile ünlü Fransız deniz bilimci Jacques Cousteau (ö. 1997) denizler ile ilgili yaptığı araştırmaların sonucunu şöyle anlatmaktadır:

'Bazı araştırmacıların farklı deniz kütlelerini birbirinden ayıran engellerin bulunduğuna dair ileri sürdükleri görüşleri inceliyorduk. Çalışmalar sonucunda gördük ki, Akdeniz'in kendine has tuzluluğu ve yoğunluğu var. Aynı zamanda kendine has canlıları barındırıyor. Sonra Atlas Okyanusu'ndaki su kütlesini inceledik ve Akdeniz'den tamamen farklı olduğunu gördük. Hâlbuki Cebeli Tarık Boğazı'nda birleşen bu iki denizin tuzluluk, yoğunluk ve sahip olduğu hayatiyet açısından eşit veya eşite yakın olması gerekiyordu. Oysaki bu iki deniz, birbirine yakın kısımlarda bile ayrı yapılara sahiptiler. Bunun üzerine yapmış olduğumuz araştırmalarda bizi şaşkına çeviren bir durumla karşılaştık. Çünkü bu iki denizin karışmasına birleşme noktasında bulunan harika bir su perdesi engel oluyordu. Aynı türden bir su engeli 1962 yılında Alman bilim adamları tarafından Aden Körfezi ile Kızıldeniz'in birleştiği Mendep Boğazı'nda da bulunmuştu. Daha sonraki incelemelerimizde farklı yapıdaki bütün denizlerin birleşme noktalarında aynı engelin bulunduğuna tanıklık ettik.' [20]

1400 küsür sene önce Kur'an'ın anlattığı bu hakikat bu asırda keşfedilmiştir.

Allah şöyle buyurur:

فَمَنْ يُرِدِ اللّٰهُ اَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْاِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ اَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَاَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِى السَّمَاءِ كَذٰلِكَ يَجْعَلُ اللّٰهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذٖينَ لَا يُؤْمِنُونَ

"Allah, her kimi doğruya erdirmek isterse, onun göğsünü İslam'a açar. Kimi de saptırmak isterse, onun da göğsünü göğe çıkıyormuşçasına daraltır, sıkar. Allah, inanmayanlara azap (ve sıkıntıyı) işte böyle verir." [21]

İnsan gökyüzünde yükseldikçe hava basıncı düşer ve oksijen oranı azalır. Bu durum insan göğsünde sıkıntı oluşmasına ve ileri düzeyde nefes darlığına yol açmaktadır. Nefes darlığıyla birlikte dokuların oksijene acil ihtiyacından ötürü solunumu hızlanmaktadır. Havada yükseldikçe oksijenin bulunmaması ve görevlerini yerine getirmek için vücut hücrelerinin oksijen ihtiyacının artması durumunda insan son derece sıkıntılı bir duruma düşer. Aşırı oksijen eksikliği sebebiyle solunumu zorlaşır. Bu durumda insanın solunum sistemi iflas eder ve ölür. Semaya yükseldikçe oksijenin azalması İtalyan bilim adamı Toriçelli tarafından 1643'te keşfedilmiştir.[22]

Japon bilim adamı Masaru Emoto, su molekülleri üzerinde on beş sene süren araştırmalarında Kur'an, ezan ve Allah'ın isim ve sıfatları dinletilen su moleküllerinin şekillerinin değiştiğini ve çok güzel suretlere büründüğünü tespit etmiştir. Zemzem suyu üzerinde yaptığı araştırmalarda Çan sesinin su moleküllerini matlaştırıp, bozduğunu; ezan sesinin ise, parlatıp güzel bir şekil verdiğini tespit etmiştir. İnsan vücudunun %70'i (Yüzde yetmişi) sudan oluşmaktadır. Öyleyse şu ayetlere kulak verelim;

الَّذٖى خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدٖيرًا

"O, sudan bir insan yaratıp ondan soy sop ve hısımlık meydana getirendir. Rabbin, her şeye hakkıyla gücü yetendir." [23]

اَلَّذٖينَ اٰمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللّٰهِ اَلَا بِذِكْرِ اللّٰهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

"Bunlar, iman edenler ve kalpleri Allah'ın zikriyle mutmain olanlardır. Haberiniz olsun; kalbler yalnızca Allah'ın zikriyle mutmain olur." [24]

Bu ayetler üzerinde düşünmeli ve hayatımızda yanlış giden şeylerin düzelmesi için Allah'ı çokça zikretmeli ve bolca Kur'an okumalıyız.[25]

Kur'an'ın bu ve benzeri ayetleri karşısında insanlar

---

19. *25/Furkan, 53*
20. *http://www.mucizeler.com/2011/03/denizlerin-arasindaki-engel/*
21. *6/Enam, 125*
22. *http:/www.islamland.com/uploads/articles/tur-CONSTRICTION%20OF%20BREASTS%20IN%20THE%20SKY.pdf*
23. *25/Furkan, 54*
24. *13/Rad, 28*
25. *Bu konu ile alakalı şu video çalışmasına müracaat etmenizi tavsiye ederim; https://www.youtube.com/watch?v=vGxMPAFAD4U*

aciz kalmış ve Kur'an'ın Allah tarafından vahiy yolu ile Peygambere indirildiğini itiraf etmişlerdir.[26]

Kur'an'ın hükümleri ve insanları terbiye etme metodu da i'cazına delildir. Bunun en büyük şahidi Kur'an'ın yetiştirmiş olduğu toplumdur. Her şeyi eşsiz yaratan ve onlara mükemmel bir düzen veren Allah, Kur'an'ı ve Sünneti insanlara şeriat kılarak onların bireysel ve sosyal hayatlarını da bir düzene koymuştur. Elbette yaratan kim ise, hakimiyet ve egemenlik de onundur.

Sahabe dönemini incelediğimiz zaman suç oranının yok denecek kadar az olduğunu görmekteyiz. Birçok yönetimin aksine Kur'an, vicdan ve adalet sahibi bir toplum yetiştirmişti. Yaptıkları suçu Allah'ın gördüğünü, bildiğini ve bundan onları hesaba çekeceğini bildikleri için hemen Allah Rasûlü'ne gelirler ve bu günahlarından temizlenmenin yollarını ararlardı. Bundan dolayı o dönemde yapılan suçlar iki elin parmak sayısını geçmez. Ama günümüzde yapılan istatistikler bol yüzdeli ve bol rakamlıdır. Var olan insan sayısı ile suçlar karşılaştırıldığı zaman kişi başına birden fazla suç düşmektedir. Türkiye'de 79 milyon insan vardır. Düşünün ki buna rağmen insanlar Şeriat'ın gericilik olduğunu, Şeriat'ın hükümlerinin 21. yüzyılın insanına yakışmadığını süslü sözler ile kusarlar. Ama İslam ile yönetilmeyen her ülke bir çıkmaz içerisindedir. Karşılaştıkları suçlara kanun koymaya dahi güçleri ve zamanları yetmemektedir. Bu çıkmazın ve keşmekeşliğin içerisinden kurtulmanın yolu hükümleri ile Daru'n Nedveleri, senatoları, parlamentoları, meclisleri... aciz bırakan Kur'an ve onun açıklayıcısı olan sünnettir.

Allah şöyle buyurur:

اَفَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْتَغ۪ي حَكَمًا وَهُوَ الَّذ۪ٓي اَنْزَلَ اِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذ۪ينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ اَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَر۪ينَ

" 'Size Kitab'ı (Kur'an'ı) hak olarak indiren O iken ben Allah'tan başka bir hakem mi arayacağım?' (de). Kendilerine kitap verdiklerimiz de onun, Rabbin katından hak olarak indirilmiş olduğunu bilirler. O hâlde, sakın şüphecilerden olma." [27]

اَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ

"Onlar hâlâ cahiliye devrinin hükmünü mü istiyorlar? Kesin olarak inanacak bir toplum için, kimin hükmü Allah'ınkinden daha güzeldir?" [28]

Sure ve Ona Taalluk Eden Bazı Meseleler[29]

Zemzemi der ki:

٢١ والسُّورَةُ الطائِفَةُ المُتَرْجَمَةْ ثَلاثُ آيٍ لأَقَلِّها سِمَةْ

12. *'Sure, başlıklı ve toplanmış (ayet) topluluğudur*

Onun en azı için üç ayet alamettir.'

Sure ne demektir?

Lugatta, Araplar üstün, değerli, yükseklik olduğuna inandıkları şeylere (سُور) kelimesini kullanmışlardır. Araplar *'Duvarı yükselttim.'* anlamında (سُرتُ الحائطَ) demişlerdir. (السُّورَةُ) kelimesi de (سُور) kelimesinden gelir. Mesela; Ayette bu kelime şöyle kullanılmış,

وَهَلْ اَتٰيكَ نَبَؤُا الْخَصْمِ اِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ

"Sana davacıların haberi geldi mi? Hani onlar duvarı (üzerine tırmanıp) aşarak mabede girmişlerdi." [30]

---

26. *Burada Peygamber'in sünnetinin de vahiy olduğunu hatırlatmakta fayda vardır. Buna şu örneği verebiliriz: Ebu Hureyre'den rivayetle Peygamber şöyle buyurdu;* (إِذَا وَقَعَ الذُّبَابُ فِي شَرَابِ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْمِسْهُ ثُمَّ لِيَنْزِعْهُ، فَإِنَّ فِي إِحْدَى جَنَاحَيْهِ دَاءً وَالأُخْرَى شِفَاءً) *"Sinek sizden birinin içeceğine düşerse, onu iyice daldırsın sonra onu çıkarıp atsın. Çünkü sineğin bir kanadında hastalık, bir kanadında ise, şifa vardır." (Buhari, 3320; Ebu Davud, 3844) Harvard Üniversitesinde yapılan araştırmalarda sineğin bir kanadında bakterilerin, bir kanadında, bu bakterileri yok eden panzehir cinsinden mantarların bulunduğu, bu panzehrin tifo, dizanteri gibi hastalıklara karşı ciddi tesir özelliği taşıdığı ve bir gramının 1000 kg. sütü koruyabildiği keşfedilmiştir. Başka bilim adamları da bunu araştırmış ve bu gerçeği görmüşlerdir. Elbette ki bizim Sünnete ittibamız bilimsel araştırmaların açıklamalarına bağlı değildir. Ancak bu açıklamalar 21. Yüzyılda şu hakikati tefsir etmektedir; Allah şöyle buyurur, "O (Muhammed) kendi hevasından konuşmaz. O ancak kendisine vahyedilenden konuşur." (53/Necm, 3-4).*

27. *6/Enam, 114*

28. *5/Maide, 50*

29. *Bu konu ile alakalı şu kaynaklara müracaat edebilirsiniz; el-Muharrer fi Ulumi'l Kur'an, 165. Şerhu Manzumetu't Tefsir- Şeyh Hazimi 4. Ders.*

30. *38/Sad, 21*

Kur'an'ın sureleri değerli, üstün, yüce olduğundan dolayı Allah bu kelimeyi seçmiştir.[31]

Sure en az kaç ayetten müteşekkildir?

Müellif sureyi tanımlarken dedi ki; (ثَلاثُ آيٍ لأَقَلِّها سِمَةْ) *'Onun en azı için üç ayet alamettir.'*

Zemzemi surenin en az üç ayetten oluştuğunu söylemiştir. Âlimler Kur'an'ı araştırdıklarında en kısa surenin Kevser suresi olduğunu görmüşlerdir. Kevser suresi ise üç ayetten müteşekkildir.

Ancak surelerin başında gelen Besmelenin[32] Kur'an'dan bir ayet olup olmaması konusundaki ihtilaf bu meseleye de yansımaktadır. Besmelenin surelerin başında bir ayet olup olmaması konusunda âlimler farklı görüşler ileri sürmüştür.

1. Görüş; İmam Şafii besmelenin her surenin başında ayet olduğunu söylemiştir.

2. Görüş; İmam Ahmed besmelenin ancak Fatiha suresinin başında bir ayet olduğunu bunun dışındaki yerlerde ayet olmadığını söylemiştir.

3. Görüş; İmam Malik besmelenin hiçbir surenin başında ayet olmadığını söylemiştir.

4. Görüş; İmam Şevkani besmelenin Kur'an'dan bir ayet olduğunu ancak hiçbir sureye dahil olmayıp müstakil olduğunu söylemiştir.

Bu konuda racih olan, besmelenin Kur'an'dan ayet olmasıdır. Çünkü Sahabe Kur'an'ı mushaflaştırırken Kur'an'dan olmayan şeylerin Kur'an'a karışmamasını amaç edinmiştir. Buna rağmen sahabenin Kur'an'dan olmayan bir şeyi Kur'an'a eklemesi mümkün değildir.[33]

Bu ihtilafa binaen bazı âlimlere göre kendisi ile i'caz'ın hasıl olduğu bir sure en az üç ayetten, bazı âlimlere göre ise, dört ayetten oluşur.

31. *Bk. Lisanu'l Arab, 4/388; en-Nihaye, 2/420.*

32. *Âlimler surelerin başında gelen besmele konusunda ihtilaf etmişlerdir. Besmele aynı zamanda Neml suresinde de geçmektedir;* (إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمٰنَ وَاِنَّهُ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ) *"Mektup, Süleyman'dan gelmiştir. O, 'Bismillâhirrahmânirrahîm' diye başlamakta." (27/Neml, 30) Bunun ayet olmasında hiçbir ihtilaf yoktur. Özellikle surelerin başında ifadesini kullanmamızın sebebi bundan dolayıdır.*

33. *Bu konu ile alakalı Ebu Hanzala Hocamızın Fatiha Suresi tefsirinin 2. dersine müracaat edebilirsiniz. https://www.youtube.com/watch?v=iVMY0PRWPJI*

Sure İsimleri Tevkifidir

Bazı âlimler sure isimlerinin Haccac döneminde yazıldığını ve bu isimleri Haccac'ın kurduğu komisyonun belirlediğini söylemişlerdir.

Sure isimlerinin Haccac zamanında Mushaf'a eklendiği doğrudur. Ancak bu isimlerin Haccac'ın komisyonu tarafından belirlendiği doğru değildir. Sure isimleri tevkifidir. Yani bu isimler Allah ve Rasûlü tarafından belirlenmiştir. İmam Suyuti der ki;

وقد ثبتت أسماء السور بالتوقيف من الأحاديث والآثار، ولولا خشية الإطالة لبينت ذلك

Racih olan, besmelenin Kur'an'dan ayet olmasıdır. Çünkü Sahabe Kur'an'ı mushaflaştırırken Kur'an'dan olmayan şeylerin Kur'an'a karışmamasını amaç edinmiştir.
Buna rağmen sahabenin Kur'an'dan olmayan bir şeyi Kur'an'a eklemesi mümkün değildir.

'Şüphesiz ki sure isimleri hadislerden ve eserlerden anlaşıldığı üzere tevkif ile sabit olmuştur. Şayet konunun uzaması korkusu olmasaydı ben bunu açıklardım.' [34]

Yani, sure isimleri Peygamber hayatta iken mevcuttu ve kullanılıyordu. Buna nakledeceğimiz şu hadisler işaret etmektedir;

(لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ، إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ)

34. *El-İtkan, 140.*

"Evlerinizi kabristana çevirmeyiniz. Zira Şeytan içerisinde Bakara suresinin okunduğu evden kaçar." [35]

يُؤْتَى بِالْقُرْآنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَهْلِهِ الَّذِينَ كَانُوا يَعْمَلُونَ بِهِ تَقْدُمُهُ سُورَةُ الْبَقَرَةِ، وَآلُ عِمْرَانَ"، وَضَرَبَ لَهُمَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَةَ أَمْثَالٍ مَا نَسِيتُهُنَّ بَعْدُ، قَالَ: "كَأَنَّهُمَا غَمَامَتَانِ، أَوْ ظُلَّتَانِ سَوْدَاوَانِ بَيْنَهُمَا شَرْقٌ، أَوْ كَأَنَّهُمَا حِزْقَانِ مِنْ طَيْرٍ صَوَافَّ، تُحَاجَّانِ عَنْ صَاحِبِهِمَا

" 'Kur'an ve dünyada Kur'an'la amel edenler kıyamet günü getirilecek Bakara ve Âl-i İmran sureleri onun önünde olacaklardır.' Hadisin ravisi Nevvâs diyor ki: Rasûlullah, bu iki sure için üç örnek verdi onları asla unutmadım şöyle demişti: 'O iki sure aralarından ışık sızan iki şemsiye gibi yan yana veya iki kara bulut gibi veya kanatlarını germiş saf saf kuşlardan oluşan sürüler gibi gelecekler ve Bakara ve Âl-i İmran surelerini okuyan adamların cennete girmeleri için mücadele vereceklerdir.' " [36]

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَتْهُ امْرَأَةٌ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي قَدْ وَهَبْتُ نَفْسِي لَكَ، فَقَامَتْ قِيَامًا طَوِيلًا، فَقَامَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، زَوِّجْنِيهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ تُصْدِقُهَا إِيَّاهُ؟"، فَقَالَ: مَا عِنْدِي إِلَّا إِزَارِي هَذَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنَّكَ إِنْ أَعْطَيْتَهَا إِزَارَكَ جَلَسْتَ وَلَا إِزَارَ لَكَ فَالْتَمِسْ شَيْئًا"، قَالَ: لَا أَجِدُ شَيْئًا، قَالَ: "فَالْتَمِسْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ"، فَالْتَمَسَ فَلَمْ يَجِدْ شَيْئًا، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "فَهَلْ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْءٌ؟"، قَالَ: نَعَمْ سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا لِسُوَرٍ سَمَّاهَا، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "قَدْ زَوَّجْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ")

"Rasûlullah'a bir kadın gelerek; 'Ben kendimi sana hibe ettim diyerek uzun süre bekledi.' Bunun üzerine bir adam: 'Ey Allah'ın Rasûlü! O kadına ihtiyacın yoksa onu bana nikahla.' dedi. Rasûlullah: 'O kadına mehir olarak vereceğin bir şeyin var mı?' buyurdu. Adam: 'Sadece şu elbisem var' dedi. Rasûlullah: 'Elbiseni o kadına verdiğinde sen elbisesiz kalacaksın bir şeyler bulmaya çalış.' buyurdu. Adam: 'Hiçbir şey bulamıyorum.' dedi. Rasûlullah: 'Bir demir yüzük bile olsa bulmaya çalış.' buyurdu. Sehl bin Sa'd diyor ki: Adam arandı fakat bir şey bulamadı. Bunun üzerine Rasûlullah: 'Kur'an'dan ezberinde olan bir şey var mı?' dedi. Adam: 'Falan falan sureler ezberimdedir' dedi ve isimlerini saydı. Rasûlullah: 'Kur'an'dan ezberinde olan sureleri o kadına öğretme karşılığında o kadını sana nikahladım." buyurdu.[37]

صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ، فَافْتَتَحَ الْبَقَرَةَ، فَقُلْتُ: يَرْكَعُ عِنْدَ الْمِائَةِ، ثُمَّ مَضَى، فَقُلْتُ: يُصَلِّي بِهَا فِي رَكْعَةٍ، فَمَضَى، فَقُلْتُ: يَرْكَعُ بِهَا، ثُمَّ افْتَتَحَ النِّسَاءَ، فَقَرَأَهَا، ثُمَّ افْتَتَحَ آلَ عِمْرَانَ

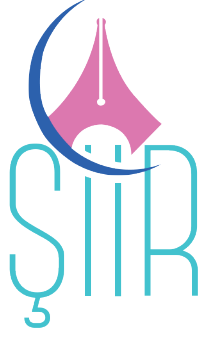
"Peygamber ile namaza durdum. Peygamber Bakara suresi ile okumaya başladı. İçimden dedim ki; 'Yüzüncü ayete gelince o rükuya gider.' Ancak Allah Rasûlü devam etti. İçimden dedim ki; 'Allah Rasûlü bu rekâtı Bakara Suresi ile geçirecek.' Ancak Allah Rasûlü devam etti. Ben içimden o kısımda rükuya gider diye düşündüm. Ancak Allah Rasûlü bundan sonra Nisa suresini bundan sonrada Âl-i İmran suresini okudu." [38]

Surelerin isimlerinin Peygamber döneminde mevcut olması ve sonradan mushafa geçirilmesi tıpkı harekelerin ve harflerin noktalamalarının sonradan Mushaf'a geçirilmesi gibidir. Peygamber döneminde var olan sahifelerde harflerin noktaları ve harekeleri yoktu. Bunlar sonradan Ali'nin *radıyallahu anh* emri ile Ebu'l Esved ed-Düeli tarafından yapılmıştır. Haccac döneminde ise, sure isimleri ve hizibler Mushaflara eklenmiştir.

Bir sonraki yazımızda görüşmek duası ile…

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun…

35. *Müslim, 780; Ebu Davud, 2877; Tirmizi, 2042, Ebu Hureyre'den.*
36. *Müslim, 780; Tirmizi, 2883, Nevvas b. Sem'an'dan.*
37. *Buhari, 2310; Müslim, 1425; Ebu Davud, 2111; Tirmizi, 1114. Sehl b. Sa'd Es-Saidi'den*
38. *Müslim, 772; Ahmed, 23367. Huzeyfe'den.*

Cahille Muhatap Olunmaz

Bir düşük sövse bana şerefimi yüceltir
Asıl ayıp, ona kötü söz söylemektir
Şayet kendime ihtiram etmeseydim
Alçaklarla döğüş için nefsime fırsat verirdim

Ve eğer yalnız kendimi düşünseydim
Beni arzularıma boş verir görecektin
Ben dostumu gözetiyorum oysa
Utançtır tok adama arkadaşı aç olsa

Edepsiz, benimle pervasızca konuşan
İstemem ona karşılık vermek
Onun şirreti artar benimse hilmim
Buhur dalı gibi yandıkça güzel kokan

Cahil konuştuğunda karşılık verme
Hayırlıdır sükût cevap vermenden
Onunla konuşursan sevindirirsin
Halbuki terk edersen kahralur üzüntüden

İmam Şafii

"Müminin Rüyası, Nübüvvetin Kırk Altı Bölümünden Birisidir."

Ebu Firas

"Rüya üç kısımdır: Bir kısmı; ademoğlunu üzmek için şeytandan olan korkulardır; bir kısmı, kişinin uyanıkken kafasını meşgul ettiği şeylerdir; bunları uykusunda görür; bir kısım rüyalar da var ki, onlar Peygamberliğin kırk altı parçasından biridir."

"Müminin Rüyası, Nübüvvetin Kırk Altı Bölümünden Birisidir." Hadisi Üzerine İlmî Bir Değerlendirme

Allah'a hamd, Rasûlü'ne salât ve selam olsun.

Bu yazımızda hadis kitaplarında farklı lafızlarla varid olan *"Mümin'in rüyası Peygamberliğin kırk altı bölümünden birisidir."* hadisi üzerine bir değerlendirme yapacağız.

Çaba bizden, başarı Allah'tandır.

1. Bahis: Hadisin Tahrici ve Diğer Varyantları

Söz konusu hadis, Buhari, Müslim, Sünen ashabı, müsnedler, musannefler vb. hadis kitaplarında varid olmuştur.

Ebu Hureyre'den *radıyallahu anh* rivayet edildiğine göre, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Müminin rüyası, nübüvvetin kırk altı bölümünden birisidir." [1]

Buhari'nin başka bir lafzında ise şöyle geçer:

"Zaman yaklaştığında müminin rüyası yalan çıkmaz. Müminin rüyası Peygamberliğin kırk altı bölümünden birisidir." [2]

Müslim'in başka bir ziyadesinde şöyle geçer:

1. *Hadis bu lafzı ile Buhari'de 6988, Müslim'de 2263 rakamı ile tahric etmiştir.*
2. *Buhari, 7017*

"Zaman yaklaştığında Müslümanın rüyası yalan çıkmaz. Sözü doğru olanın rüyası da doğrudur. Müslümanın rüyası, Peygamberliğin kırk beş bölümünden/parçasından birisidir. Rüya üçtür: Salih rüya, Allah'ın bir müjdesidir. Hüzünlendiren rüya şeytandandır. Bir de kişinin kendi gördüğü rüyadır. Sizden biri hoşuna gitmeyen bir şey görürse kalkıp namaz kılsın ve bunu insanlara anlatmasın." [3]

Müslim'in başka rivayetinde ise: *"Salih adamın rüyası..."* [4] şeklinde geçer.

Ubade bin Samit *radıyallahu anh* Nebi'nin *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Müminin rüyası, nubuvvvetin kırk altıda bir parçasıdır." [5]

Enes bin Malik *radıyallahu anh* Rasûlullah'ın şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Güzel rüya salih kişidendir. Bu da Peygamberliğin kırk altı parçasından birisidir." [6]

Buhari'nin rivayetinde şu ziyade vardır:

"Kim beni rüyasında görmüş ise, gerçek olarak beni görmüştür. Çünkü şeytan benim kılığıma/suretime giremez. Müminin rüyası, Peygamberliğin kırk altı parçasından birisidir." [7]

Ebu Said el-Hudri *radıyallahu anh* Rasûlullah'ı şöyle derken duyduğunu rivayet eder:

"Salih rüya Peygamberliğin kırk altı parçasından birisidir." [8]

İbni Ömer'den *radıyallahu anh* Rasûlullah'ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Salih rüya Peygamberliğin yetmiş parçasından birisidir." [9]

Ebu Said el-Hudri *radıyallahu anh* Rasûlullah'ı şöyle derken duyduğunu rivayet eder:

"Salih Müslümanın rüyası Peygamberliğin yetmiş parçasından birisidir." [10]

Avf bin Malik'ten *radıyallahu anh* rivayetle Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurdu ki:

"Rüya üç kısımdır: Bir kısmı; ademoğlunu üzmek için şeytandan olan korkulardır; bir kısmı, kişinin uyanıkken kafasını meşgul ettiği şeylerdir; bunları uykusunda görür; bir kısım rüyalar da var ki, onlar Peygamberliğin kırk altı parçasından biridir."

Ravi der ki:

"Ben, Avf bin Malik'e: 'Sen, bu hadisi Rasûlullah'tan bizzat işittin mi?' dedim. Avf, (iki sefer tekrarla): 'Evet! Ben bunu Rasûlullah'tan işittim. Ben bunu Rasûlullah'tan işittim' dedi." [11]

Ebu Rezin'in rivayet ettiğine göre kendisi Rasûlullah'ı *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle derken işitmiştir:

" 'Rüya, yorumlanmadığı müddetçe kuşun ayağındadır. Yorumlandığında ise düşer.' Daha sonra şöyle buyurdu: 'Rüya Peygamberliğin kırk altıda bir parçasıdır.' "

Ravi diyor ki:

"Sanki şöyle dedi: 'Onu (rüyayı) ancak sevdiğin ve akıllı kimseden başkasına anlatma.' " [12]

Enes bin Malik'ten rivayetle Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

" 'Risalet ve nübüvvet muhakkak kesildi. Benden sonra ne Rasûl ve ne de Nebi vardır.' Bu insanlara ağır geldi. Bunun üzerine Rasûlullah buyurdu ki:

— Fakat, mübeşşirat vardır, onlar:

— Ey Allah'ın Rasûlü, mübeşşirat nedir?

Rasûlullah dedi ki:

— Müslümanın rüyasıdır ve o, Peygamberliğin parçalarından/cüzlerinden birisidir.' " [13]

Hadis, farklı sayılarda gelmiştir. Hatta Hafız İbni Hacer -Allah rahmet etsin- bu hadislerin farklı rakamlarını on vecihle saymaktadır.

---

3. *Müslim, 5865; İbni Mace, 3917; Tirmizi, 2270, 2291.*
4. *Müslim, 2263*
5. *Muttefekun Aleyh. Buhari, 6987; Müslim, 2264; Tirmizi, 2271; İbni Mace, 3894; Ebu Davud, 5018; Müsned, 12519; Darimi, 2183.*
6. *Muttefekun Aleyh. Buhari, 6983; Müslim, 2264; İbni Mace, 3893; İbni Hibban, 6043; Muvatta, 2009.*
7. *Buhari, 6994*
8. *Buhari, 6989*
9. *Müslim, 2265*
10. *İbni Mace, 3895*
11. *İbni Mace, 3907; İbni Hibban, 6042.*
12. *İbni Mace: 3914; İbni Hibban, 6050.*
13. *Tirmizi, Rüya, 2/2272.*

2. Bahis: Bu Hadise Yapılan Şerhler/Yorumlar

Hadis ile ilgili farklı görüşler ortaya konulmuştur. Şimdi bu hadis ile ilgili nakilleri aktaralım...

Bazıları bu hadis için şöyle demiştir: *'Peygamberden olan bir rüya gerçekleşirse bu Peygamberlikten bir parçadır ve hakikattir. Peygamber dışında bir kimseden gerçekleşirse, bu mecaz yoluyla nübüvvetin parçalarından birisidir.'* [14]

Hattabi şöyle demiştir: *'Kimisi şöyle demiştir: 'Rüya, nübüvvete uygun olarak gelir. Fakat bu, onun devam eden bir parçası anlamına gelmez.' '*

Yine şöyle denmiştir: *'Hadisin manası, nübüvvet ilminden bir bölüm olduğudur. Çünkü nübüvvet kesilse de ilmi kalıcıdır.'*

Rüya nübüvvet ilminin bir parçasıdır. Nübüvvet ise Rasûlullah'tan sonra kalıcı değildir. Bu da Rasûlullah'ın şu sözünün manasıdır: 'Nübüvvet gitmiş, mübeşşirat kalmıştır ki, o da Müslümanın göreceği veya Müslümana gösterilen rüyadır.'

Yine Hattabi şöyle demiştir: *'Hadisin manası, rüyanın gerçekleşmesidir. Bu da Peygamberlerden sabit olmuş ve gerçekleşmiştir. Rüyanın gerçekleşmesi de Peygamberlerin kendilerine gelen ilmin bölümlerinden bir tanesidir.'* [15]

Başkaları da şöyle demiştir: *'Bunun başka bir manası da şudur: Rüya nübüvvet ilminin bir parçasıdır. Nübüvvet ise Rasûlullah'tan sonra kalıcı değildir. Bu da Rasûlullah'ın şu sözünün manasıdır: 'Nübüvvet gitmiş, mübeşşirat kalmıştır ki, o da Müslümanın göreceği veya Müslümana gösterilen rüyadır.' '* [16]

Hattabi: *'Namaz rekatlarına, oruç günlerine ve şeytan taşlamaya baktığımızda bilinen bir sayı ile sınırlanmıştır. Bu bilgiden, bu ibadetlerin sınırlanmasını gerektiren duruma ulaşmamız mümkün değildir...'* diyerek bunların tevkifi olduğuna işaret etmiştir.

İbni Abdilber: *'İmam Malik'e şöyle sorulduğunu aktarır:*

— Rüya herkese tabir edilir mi? O da:

— Nübüvvet ile oyun mu oynuyorsun? diye cevap verdikten sonra şöyle demiştir:

— Rüya Peygamberliğin parçalarından birisidir. Nübüvvet ile oyun oynanmaz.'

Bazıları, Peygamberliğin kalıcı olmasının kastedilmediğini, bilakis bu durumu bilgisizce konuşulamayacak olan gaybi bazı meseleler hakkında bilgi sahibi olma cihetiyle Peygamberliğe benzetmiştir.

İbni Battal ise şöyle demiştir: *'Rüyanın Peygamberlikten bir parça olması muazzam bir şeydir. Nübüvvet, inbâ kelimesinden alınmıştır. Bu da lugat olarak i'lâm'dır. Buna göre manası rüya, içerisinde yalan barındırmayan Allah'tan gelen sadık bir haberdir. Tıpkı nübüvvetin de yalanlanması caiz olmayan ve Allah'tan gelen haber olması gibidir. Böylece rüya haberin doğruluğu konusunda nübüvvete benzemiştir.'*

İbnu'l Cevzi şöyle demiştir: *'Nübüvvet, kendisinden sonra gerçekleşecek olan durumlara dair bilgi sahibi olmayı içerir. Müminin rüyası da buna benzemektedir.'*

İmam Mazeri şöyle demiştir: *'Bu hadiste nübüvvetten kastedilen, diğer şeylerden değil gaybtan haber vermektir. Devamında uyarı ve müjde olsa da gaybtan haber vermek nübüvvetin semerelerinden bir tanesidir. Bundan Peygamberliğin zatı kastedilmemiştir. Çünkü doğru olan, Peygamberin şeriatı ikrar edip hükümleri açıklamak için gönderilmesidir. Ömrü boyunca gaybtan haber vermese de bu nübüvvetine eksiklik getirmez ve bundan kastedileni de iptal etmez. Peygamberin gaybtan haber vermesi doğru ve hakikatten başka bir şey değildir. Sayılardaki özellikler*

14. *Fethu'l Bari*
15. *Meâlimu's Sunen*
16. *Tirmizi, Rüya, 2/2272.*

de Allah'ın nebisini bu konularda bilgi sahibi kılmasıdır. Çünkü nübüvvetin hakikatini başka kimse bilemez.'

Şeyh Ebu Muhammed bin Ebi Cemre şöyle demiştir: *'Nübüvvet açık durumlarla gelmiştir. Bir kısmında kapalı olduğu gibi bir kısmında da açık olarak gelmiştir. Aynı şekilde rüya gören kimse de bazısını tevile ihtiyaç bırakmaksızın açık olarak görürken, bazısını da ancak hakkı bilen/tabir eden kimsenin anlayacağı kimsenin teviline ihtiyaç duyar ki bu ona da karışık gelebilir. Bunların bir parçası da nübüvvettir. Bu parça kişinin anlayışına göre bazen artarken, bazen de azalır. Bunun en yüksek derecesi sayısı az olan nübüvvet parçası olurken, en aşağısı da sayısı çok olandır. Bunun dışında kalanlar ise bu sayıların arasında olandır.'*

İbni Battal'ın naklettiğine göre bazıları şöyle demişlerdir: *'Allah, Peygamberine altı ay rüyada vahyetti. Bu altı aydan sonra, ömrü boyunca, yirmi üç yıl uyanık hâlde vahyetti. Bu altı aylık müddet yirmi üç yıla nispet edilince kırk altıda bir eder.'*

Bunu söyleyenlere şöyle cevap verilmiştir;

Peygambere *sallallahu aleyhi ve sellem* nübüvvetten önce altı ay boyunca vahyin gelmesi meselesi sabit değildir.

Peygamberin *sallallahu aleyhi ve sellem* risaletinden ölüm zamanına kadar olan dönem hakkında âlimler ihtilaf etmişlerdir.

Bu tevile göre *'yetmiş'* rivayeti ve *'kırk altı'* lafzı dışındaki bütün mezkûr adetler anlamsızdır.

Aynı zamanda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* nübüvvetten sonra da rüya ile vahiy almıştır. O hâlde bu müddetinde hesaplanıp altı aya eklenmesi gerekir. Eklendiği zamanda kırk altı da bir oranı ortadan kalkacaktır.[17]

İbni Battal bu nakli aktardıktan sonra şöyle demiştir: *'Bu görüş iki yönden doğru değildir: Birincisi, Rasûlullah'ın bisetten sonraki ömründe ihtilaf edilmiştir. İkincisi, 'Rüya, nübüvvetin yetmiş parçasından biridir' diyen rivayet anlamsız olacaktır.'*

Bazı ilim ehli de bu sayıların tevilini, Peygamberin *sallallahu aleyhi ve sellem* vahiyden sonra yirmi üç yıl nübüvveti ikame ettiğini bunun altı ayında ise kendisine uykuda vahiy geldiğini ve bundan dolayı da nübüvvetin kırk altıda bir parçası olduğunu söylemişlerdir.

İbni Hacer, âlimlerin sayı farklılıkları üzerine getirmiş olduğu yorumları ele aldıktan sonra bunları değerlendirerek şöyle demiştir: *'Hadislerdeki sayı farklılıkları Rasûlullah'ın bunu farklı zamanlarda beyan etmesinden kaynaklanmaktadır. Vahyin kendisine gelişinden sonra 13 sene tamamlanınca 'Rüya nübüvvetin yirmi altı parçasından biri' olduğunu söylemiş. Bu da hicret vaktidir. Yirmi yıl tamamlandıktan sonra kırkta bir demiş, yirmi iki yıl tamamlanınca da kırk dörtte bir demiştir. Daha sonra kırk beşte bir demiştir. Hayatının son döneminde ise kırk altıda bir demiş olmalıdır. Kırkın dışındaki rivayetler ise zayıftır. Ellide bir rivayeti küsuratı ifade etmesi muhtemel olup, yetmişte bir rivayeti ise mübalağa içindir. Bunun haricindekiler ise sabit değildir. Bu açıklama buna uygun olup, aralarında bir zıtlık yoktur.'*

İbnu't Tin şöyle demiştir: *'Hadisin manası 'Vahiy, ölümüm ile beraber vahiy kesilmiştir. Kendisiyle, ileride olacak şeyleri öğrenebileceğiniz kalan tek şey rüyadır.' demektir.'*

Kadı İyad şöyle demiştir: *'Bu parçaların/cüzlerin vahiy yolları olması muhtemeldir. Bunlardan birisi vasıtasız bir şekilde Allah'tan duymak, birisi melek vasıtası ile duymak, birisi kalbine atılan ilham, birisi bilinen veya bilinmeyen bir insan suretinde gelmesi, birisi uykuda iken gelmesi, birisi çan sesi şeklinde gelmesi, birisi korku hâlinde Ruhu'l Kudüs ile karşılaşması ve diğer bildiğimiz ve bilmediğimiz hususlardır ki, bu hâller de sayıldığında hadiste bahsedilen sayıya ulaşmış olur.'*

Bu görüşe şöyle cevap verilmiştir:

a. Kurtubi *'el Müfhim'*de der ki: *'Bu hadisteki zorlama (yorum) ve dikkatsizlik kapalı değildir. Çünkü bu sayılar nübüvvetin bölümleridir. (Kadı)nın bahsettiklerinin çoğu Nübüvvetin dışında olan hâllerdir. Bu zorlama yoruma rağmen sayı yetmişe değil yirmiye bile ulaşmamıştır.'*

b. Burada İbni Arabi'nin şu sözünü de cevap olarak zikredebiliriz: *'Nübüvvetin kısımlarını melekler ve Rasûller dışında kimse bilemez.'*

Yine Kadı İyad şöyle demiştir: *'Salih bir müminin rüyası nübüvvetin kırk altı parçasından biri olur iken, fasığın ise yetmiş parçasından biri olur.'*

17. *Bu cevap Hattabi'ye aittir.*

Huleymi ise bu kırk altı parçanın hepsini tek tek adlandırmıştır. Bunların en başında vasıtasız olarak direkt Allah *subhanehu ve teâlâ* ile konuşma olduğunu belirtmiştir.

El-Mufhim sahibi Kurtubi[18] şöyle demiştir: *'Bu hadisten kastedilenin sadık bir rüyanın nübüvvet ahlakına uygun davranışlar olduğu ihtimali vardır. Başka bir hadiste olduğu gibi: 'Allah'ın hoşnut olacağı güzel bir yol izlemek, ağırbaşlı ve vakar sahibi olmak, ifrat ve tefritten uzak durmak nübüvvetin yirmi dört cüzünden biridir.' '* [19]

El-Mufhim sahibi yine şöyle demiştir: *'Hadislerdeki bu sayılar, nübüvvetin parçalarıdır. Zikredilenlerin çoğu da nübüvvetin dışında olan hâllerdir. Bu da meleğin bilinmesi, bilinmemesi, kendi suretinde veya insan suretinde gelmesidir. Daha sonra bu zorlansa dahi yetmiş bir tarafa yirmiye dahi ulaşmaz.'* [20]

İbni Abdilber, Muvatta Şerhi olan eseri Temhid'de şöyle demiştir: *'Rüyanın Peygamberlikten bir bölüm olması ihtimalli olabilir. Çünkü rüyada uçmak, cisimlerin değişmesi gibi aciz bırakan hususlar bulunmaktadır. Onu güzel bir şekilde tevil etmek gerekir. Bazen rüyaların tevile ihtiyacı olmaz.'* [21]

Mecma' Biharu'l Envar sahibi şöyle der: *'Hadisi zahiri üzere almanın hiçbir zararı yoktur. Çünkü nübüvvetin parçaları nübüvvet değildir. Bu da 'Nübüvvet gitmiş, mübeşşirat kalmıştır.'* [22] *hadisine zıt değildir.'* [23]

Avnu'l Mabud sahibi şöyle der: *'Bu hadisten kasıt, nübüvvet ilminin parçalarıdır. Bunun içerisinde de gaybtan haber verme vardır. Nübüvvet kalıcı değildir. Nübüvvet ilmi ise kalıcıdır.*

Ayrıca bunun manasının Yusuf'a verilen rüya tabiri olduğu da söylenmiştir.'

Taberi şöyle demiştir: *'Sayılardaki bu ihtilaf rüya gören kimsenin hâline döner. Fasığın rüyası yetmişte bir olurken, salih kimsenin rüyası kırk altıda bir olur. Bu şekilde de ıslahın mertebelerine göre değişiklik arz eder.'* [24]

İbni Abdilberr şöyle demiştir: *'Rüyanın bölümleri ile ilgili rivayetlerin farklı olması, bana göre birbirine zıt ve biri diğerini reddeden bir ayrılık değildir. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır. Çünkü salih bir rüya, gören kimsenin durumuna, doğru sözlülüğüne, emaneti edaya, sağlam bir dine ve güzel bir yakine sahip oluşuna göre değişebilir. İnsanların belirttiğimiz bu niteliklerdeki farklılığına göre onların gördükleri rüyalar da muhtelif sayılardaki bölümlerden birisi olabilir. Rabbine ibadette, niyetinde, yakininde ve doğru sözlülüğünde ihlaslı ve samimi olan bir kimsenin gördüğü rüya, daha doğru çıkar ve nübüvvetin bildirdiklerine daha yakındır. Nitekim Peygamberler de birbirlerinden daha faziletlidirler. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: 'Andolsun ki biz, Peygamberlerin bazısını bazısından üstün kılmışızdır.' '* [25]

Müfessir Kurtubi bu rivayetlerden sonra şöyle demiştir: *'Bu açıklama farklı hadisleri bir araya toplamıştır. Ayrıca bu açıklama, onların bir bölümünü yorumlarken diğer bir bölümünü bırakmaktan daha uygundur.'*

3. Bahis: Nakillerin Sınıflandırılması

Bu ve benzeri nakillere bakıldığında görüşlerin bazı başlıklar altında toplandığını söyleyebiliriz.

a. Mecaz yoluyla Peygamber rüyasına benzetenler

Bu görüşlere örnek olarak yukarıdaki nakillerden şunları örnek verebiliriz:

'Peygamberden olan bir rüya gerçekleşirse bu Peygamberlikten bir parçadır ve hakikattir. Peygamber dışında bir kimseden gerçekleşirse, bu mecaz yoluyla nübüvvetin parçalarından birisidir.' [26]

Hattabi şöyle demiştir: *'Kimisi şöyle demiştir: 'Rüya, nübüvvete uygun olarak gelir. Fakat bu, onun devam eden bir parçası anlamına gelmez.' '*

'Hadisin manası, nübüvvet ilminden bir bölüm olduğudur. Çünkü nübüvvet kesilse de ilmi kalıcıdır.'

İbni Battal ise şöyle demiştir: *'Rüyanın Peygamberlikten bir parça olması muazzam bir şeydir. Nübü-*

18. *Bu meşhur müfessir Kurtubi değildir. Müslim şârihi Ebu'l Abbas Kurtubi'dir.*
19. *Tirmizi, Birr, 66.*
20. *Buraya kadar olan nakiller genel itibariyle Fethu'l Bari ve el-Minhac'tan alınmıştır.*
21. *Temhid, 1/285*
22. *İmam Ahmed, 2714; İbni Mace, 3896.*
23. *Tuhfetu'l Ahvezi, 12/227; Müessesetu'r Risale 2015 baskısı.*
24. *Avnu'l Mabud, 7/261 Daru'l Feyha 2013 baskısı.*
25. *17/İsra, 55*
26. *Fethul Bari*

vvet, inbâ kelimesinden alınmıştır. Bu da lugat olarak i'lâm'dır. Buna göre manası rüya, içerisinde yalan barındırmayan Allah'tan gelen sadık bir haberdir. Tıpkı nübüvvetin de yalanlanması caiz olmayan ve Allah'tan gelen haber olması gibidir. Böylece rüya haberin doğruluğu konusunda nübüvvete benzemiştir.'

Şeyh Ebu Muhammed bin Ebi Cemre şöyle demiştir: *'Nübüvvet açık durumlarla gelmiştir. Bir kısmında kapalı olduğu gibi bir kısmında da açık olarak gelmiştir. Aynı şekilde rüya gören kimse de bazısını tevile ihtiyaç bırakmaksızın açık olarak görürken, bazısını da ancak hakkı bilen/tabir eden kimsenin anlayacağı kimsenin teviline ihtiyaç duyar ki bu ona da karışık gelebilir. Bunların bir parçası da nübüvvettir. Bu parça kişinin anlayışına göre bazen artarken, bazen de azalır. Bunun en yüksek derecesi sayısı az olan nübüvvet parçası olurken, en aşağısı da sayısı çok olandır. Bunun dışında kalanlar ise bu sayıların arasında olandır.'*

b. Bunun Peygamberlik ilminden bir parça olduğunu söyleyenler

Hattabi şöyle demiştir: *'Hadisin manası, rüyanın gerçekleşmesidir. Bu da Peygamberlerden sabit olmuş ve gerçekleşmiştir. Rüyanın gerçekleşmesi de Peygamberlerin kendilerine gelen ilmin bölümlerinden bir tanesidir.'* [27]

'Bunun başka bir manası da şudur: Rüya nübüvvet ilminin bir parçasıdır. Nübüvvet ise Rasûlullah'tan sonra kalıcı değildir. Bu da Rasûlullah'ın şu sözünün manasıdır: 'Nübüvvet gitmiş, mübeşşirat kalmıştır ki, o da Müslümanın göreceği veya Müslümana gösterilen rüyadır.' ' [28]

Avnu'l Mabud sahibi şöyle der: *'Bu hadisten kasıt, nübüvvet ilminin parçalarıdır. Bunun içerisinde de gaybtan haber verme vardır. Nübüvvet kalıcı değildir. Nübüvvet ilmi ise kalıcıdır.'* [29]

c. Bunun gaybi meseleleri bilmek olduğunu söyleyenler

'Bazıları, Peygamberliğin kalıcı olmasının kastedilmediğini, bilakis bu durumu bilgisizce konuşulamayacak olan gaybi bazı meseleler hakkında bilgi sahibi olma cihetiyle Peygamberliğe benzetmiştir.'

İbnu'l Cevzi şöyle demiştir: *'Nübüvvet, kendisinden sonra gerçekleşecek olan durumlara dair bilgi sahibi olmayı içerir. Müminin rüyası da buna benzemektedir.'*

İmam Mazeri şöyle demiştir: *'Bu hadiste nübüvvetten kastedilen, diğer şeylerden değil, gaybtan haber vermektir. Devamında uyarı ve müjde olsa da gaybtan haber vermek nübüvvetin semerelerinden bir tanesidir. Bundan Peygamberliğin zatı kastedilmemiştir. Çünkü doğru olan Peygamberin şeriatı ikrar edip hükümleri açıklamak için gönderilmesidir. Ömrü boyunca gaybtan haber vermese de bu nübüvvetine eksiklik getirmez ve bundan kastedileni de iptal etmez. Peygamberin gaybtan haber vermesi doğru ve hakikatten başka bir şey değildir. Sayılardaki özellikler de Allah'ın nebisini bu konularda bilgi sahibi kılmasıdır. Çünkü nübüvvetin hakikatini başka kimse bilemez.'*

İbnu't Tin şöyle demiştir: *'Hadisin manası 'Vahiy, ölümüm ile beraber vahiy kesilmiştir. Kendisiyle, ileride olacak şeyleri öğrenebileceğiniz kalan tek şey rüyadır.'*

ç. Bundan kasıt rüya tevilini bilmek olduğunu söyleyenler

İbni Abdilber, Muvatta Şerhi olan eseri Temhid'de şöyle demiştir: *'Rüyanın Peygamberlikten bir bölüm olması ihtimalli olabilir. Çünkü rüyada uçmak, cisimlerin değişmesi gibi aciz bırakan hususlar bulunmaktadır. Onu güzel bir şekilde tevil etmek gerekir. Bazen rüyaların tevile ihtiyacı olmaz.'* [30]

'Ayrıca bunun manasının Yusuf'a verilen rüya tabiri olduğu da söylenmiştir.' [31]

d. Bu sayıları Rasûlullah'ın hayatındaki zamanlara kıyaslayanlar

İbni Battal'ın naklettiğine göre bazıları şöyle demişlerdir: *'Allah, Peygamberine altı ay rüyada vahyetti. Bu altı aydan sonra, ömrü boyunca, yirmi üç yıl uyanık hâlde vahyetti. Bu altı aylık müddet yirmi üç yıla nispet edilince kırk altıda bir eder.'*

'Bazı ilim ehli de bu sayıların tevilini, Peygamberin vahiyden sonra yirmi üç yıl nübüvveti ikame ettiğini bunun altı ayında ise kendisine uykuda vahiy geldiğini

27. *Meâlimu's Sunen*
28. *Tirmizî, Ru'yâ, 2/2272.*
29. *Avnu'l Mabud, 7/261, Daru'l Feyha 2013 baskısı.*
30. *Temhid, 1/285*
31. *Avnu'l Mabud*

Bizim tercih ettiğimiz görüş, hadiste geçen bu sayının zahiri üzere alınacağı ve hikmetinin bilinemeyeceğidir. Çünkü bu sayılar şeriatın diğer ahkamında (namaz, oruç vb. ibadetlerde) geçen sayılar gibi olup hikmetini bilemeyeceğimiz bir durumdur.

ve bundan dolayı da nübüvvetin kırk altıda bir parçası olduğunu söylemişlerdir.'

İbni Hacer, âlimlerin sayı farklılıkları üzerine getirmiş olduğu yorumları ele aldıktan sonra bunları değerlendirerek şöyle demiştir: *'Hadislerdeki sayı farklılıkları Rasûlullah'ın bunu farklı zamanlarda beyan etmesinden kaynaklanmaktadır. Vahyin kendisine gelişinden sonra 13 sene tamamlanınca 'rüya nübüvvetin yirmi altı parçasından biri' olduğunu söylemiş. Bu da hicret vaktidir. Yirmi yıl tamamlandıktan sonra kırkta bir demiş, yirmi iki yıl tamamlanınca da kırk dörtte bir demiştir. Daha sonra kırk beşte bir demiştir. Hayatının son döneminde ise kırk altıda bir demiş olmalıdır. Kırkın dışındaki rivayetler ise zayıftır. Ellide bir rivayeti küsuratı ifade etmesi muhtemel olup, yetmişte bir rivayeti ise mübalağa içindir. Bunun haricindekiler ise sabit değildir. Bu açıklama buna uygun olup, aralarında bir zıtlık yoktur.'*

e. Bundan kasıt nübüvvet ahlakına uygun davranışlardır

El-Mufhim sahibi Kurtubi şöyle demiştir: *'Bu hadisten kastedilenin sadık bir rüyanın nübüvvet ahlakına uygun davranışlar olduğu ihtimali vardır. Başka bir hadiste olduğu gibi: 'Allah'ın hoşnut olacağı güzel bir yol izlemek, ağırbaşlı ve vakar sahibi olmak, ifrat ve tefritten uzak durmak nübüvvetin yirmi dört cüzünden biridir.' '* [32]

32. *Tirmizî, Birr, 66.*

f. Zahiri üzere alıp bunun hikmeti bilinmeyeceğini söyleyenler

İbni Abdilber, İmam Malik'e şöyle sorulduğunu aktarır: *'Rüya herkese tabir edilir mi? O da: 'Nübüvvet ile oyun mu oynuyorsun?' diye cevap verdikten sonra şöyle demiştir: 'Rüya Peygamberliğin parçalarından birisidir. Nübüvvet ile oyun oynanmaz.' 'Hattabi: 'Namaz rekatlarına, oruç günlerine ve şeytan taşlamaya baktığımızda bilinen bir sayı ile sınırlanmıştır. Bu bilgiden, bu ibadetlerin sınırlanmasını gerektiren duruma ulaşmamız mümkün değildir...' diyerek bunların tevkıfî olduğuna işaret etmiştir. Mecma' Biharu'l Envar sahibi şöyle demiştir: 'Hadisi zahiri üzere almanın hiçbir zararı yoktur. Çünkü nübüvvetin parçaları nübüvvet değildir. Bu da 'Nübüvvet gitmiş, mübeşşirat kalmıştır'* [33] *hadisine zıt değildir.'* [34]

g. Kişinin durumuna göre farklılık arz eder diyenler

Yine Kadı İyad şöyle demiştir: *'Salih bir müminin rüyası nübüvvetin kırk altı parçasından biri olur iken fasığın ise yetmiş parçasından biri olur' der. Taberi şöyle demiştir: 'Sayılardaki bu ihtilaf rüya gören kimsenin hâline döner. Fasığın rüyası yetmişte bir olurken, salih kimsenin rüyası kırk altıda bir olur. Bu şekilde de ıslahın mertebelerine göre değişiklik arz eder.'* [35] İbni Abdilberr şöyle demiştir: *'Rüyanın bölümleri ile ilgili rivayetlerin farklı olması, bana göre birbirine zıt ve biri diğerini reddeden bir ayrılık değildir. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır. Çünkü salih bir rüya, gören kimsenin durumuna, doğru sözlülüğüne, emaneti edaya, sağlam bir dine ve güzel bir yakine sahip oluşuna göre değişebilir. İnsanların belirttiğimiz bu niteliklerdeki farklılığına göre onların gördükleri rüyalar da muhtelif sayılardaki bölümlerden birisi olabilir. Rabbine ibadette, niyetinde, yakininde ve doğru sözlülüğünde ihlaslı ve samimi olan bir kimsenin gördüğü rüya, daha doğru çıkar ve nübüvvetin bildirdiklerine daha yakındır. Nitekim Peygamberler de birbirlerinden daha faziletlidirler. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: 'Andolsun ki biz, Peygamberlerin bazısını bazısından üstün kılmışızdır.'* [36] ' [37] Müfessir Kurtubi bu rivayetleri sonra şöyle der: *'Bu açıklama farklı hadisleri bir araya*

33. *İmam Ahmed, 27141; İbni Mace, 3896.*
34. *Tuhfetu'l Ahvezi, 12/227, Müessesetu'r Risale 2015 baskısı.*
35. *Avnu'l Mabud, 7/261, Daru'l Feyha 2013 baskısı.*
36. *17/İsra, 55*
37. *Temhid*

toplamıştır. Ayrıca bu açıklama, onların bir bölümünü yorumlarken diğer bir bölümünü bırakmaktan daha uygundur.' [38]

h. Bunların vahiy yolları olduğunu söyleyenler

Kadı İyad şöyle demiştir: *'Bu parçaların/cüzlerin vahiy yolları olması muhtemeldir. Bunlardan birisi vasıtasız bir şekilde Allah'tan duymak, birisi melek vasıtası ile duymak, birisi kalbine atılan ilham, birisi bilinen veya bilinmeyen bir insan suretinde gelmesi, birisi uykuda iken gelmesi, birisi çan sesi şeklinde gelmesi, birisi korku hâlinde Ruhu'l Kudüs ile karşılaşması ve diğer bildiğimiz ve bilmediğimiz hususlardır ki, bu hâller de sayıldığında bahsedilen sayıya ulaşmış olur.'*

Huleymi ise bu kırk altı parçanın hepsini tek tek adlandırmıştır. Bunların en başında vasıtasız olarak direkt Allah *subhanehu ve teâlâ* ile konuşma olduğunu belirtmiştir.

El-Mufhim sahibi Kurtubi şöyle der: *'Hadislerdeki bu sayılar, nübüvvetin parçalarıdır. Zikredilenlerin çoğu da nübüvvetin dışında olan hâllerdir. Bu da meleğin bilinmesi, bilinmemesi, kendi suretinde veya insan suretinde gelmesidir. Daha sonra bu zorlansa dahi yetmiş bir tarafa yirmiye dahi ulaşmaz.'* [39]

Bu sınıflandırmadan sonra bu nakilleri 4 ana başlıkta toplamamız mümkündür:

• İlim, gayb, rüya tevili bilgisi olduğu görüşü,

• Vahyin yolları, nübüvvet ahlakına uygun davranışlar ve Rasûlullah'ın yaşadığı zaman dilimlerine göre farklı olabileceği görüşü,

• Mecaz yolu ile Peygamberin rüyasına benzetenler ve rüya gören kişinin durumuna göre değişebileceği görüşü,

• Zahiri üzere alıp bunun hikmeti bilinmeyeceği görüşü.

4. Bahis: Tercih ve Sebebi

Görüldüğü üzere âlimlerin kahir ekseriyetinin sözlerini hadislere münafi değildir. Her bir görüşün bir açıdan makul bir gerekçesi bulunmaktadır. Böyle olunca da âlimlerin bu konudaki kavilleri çok olmuştur.

Bizim tercih ettiğimiz görüş, hadiste geçen bu sayının zahiri üzere alınacağı ve hikmetinin bilinemeyeceğidir. Çünkü bu sayılar şeriatın diğer ahkamında (namaz, oruç vb. ibadetlerde) geçen sayılar gibi olup hikmetini bilemeyeceğimiz bir durumdur.

Bunun yanında âlimlerin bu yaklaşımlarından İmam Taberi'nin *'rüya görenin hâline göre değişiklik arz edeceği'* görüşü tercihe şayandır.

'Sayılardaki bu ihtilaf rüya gören kimsenin hâline döner. Fasığın rüyası yetmişte bir olurken, salih kimsenin rüyası kırk altıda bir olur. Bu şekilde de ıslahın mertebelerine göre değişiklik arz eder.' [40]

Hadislerdeki farklı lafızlar konusunda Taberi'nin bu görüşü itminan vermektedir. Kırk altı lafzı salih ve sadık müminler için, yetmiş lafzı her Müslimin rüyası için, bunların arasındaki sayılarda sadakat ve salaha oranla diğer müminler için söylenmiştir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Zaman yaklaştığında müminin rüyası neredeyse hiç yalan çıkmaz. Onların rüyaları en sadık olanları sözleri en doğru olanlarıdır." [41]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* rüyaların doğruluk oranını sözlerindeki doğruluğa bağlamıştır.

Allah en doğrusunu bilir.

اَللَّهُـمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْماً نَافِعاً، وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لاَ يَنْفَعُ

"Allahım! Senden, faydalı bir ilim dilerim ve fayda vermeyen ilimden sana sığınırım." [42]

اَللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لاَ يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لاَ يَخْشَعُ وَمِنْ
نَفْسٍ لاَ تَشْبَعُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لاَ يُسْتَجَابُ لَهَا

"Allahım! Faydasız ilimden, korkmayan kalpten, doymayan nefisten ve kabul olunmayan duadan sana sığınırım." [43]

"Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun" duamız ile...

Ebu Firas
10 Ocak 2017

38. *El-Camiu li Ahkami'l Kur'ân*
39. *Buraya kadar olan nakiller -istisna olanları hariç- Fethu'l Bari ve el-Minhac'tan alınmıştır.*
40. *Avnu'l Mabud, 7/261, Daru'l Feyha 2013 baskısı.*
41. *Ebu Davud*
42. *Nesai*
43. *Tirmizi*

Rafsancani öldü, 'Devrim' yaşayacak mı?

Hamaney-Devrim Muhafızları kampı ile Rafsancani-Ruhani kampı arasındaki güç çekişmesi, Rafsancani'nin beklenmedik ölümüyle Hamaney-Devrim Muhafızları lehine derin bir değişim anlamına geliyor. Bu ölüm, Ruhani'nin, var idiyse şayet, Rehber olma rüyasının büyük oranda imkansıza yaklaşması sonucunu doğurdu.

İran siyasetinin en önemli isimlerinden, Devrim'in son sembollerinden Rafsancani öldü. Rafsancani'nin İran siyasetindeki yeri neydi? Ölümü, İran iç politikasında nelere yol açabilir?

Eski İran Cumhurbaşkanı ve Düzenin Maslahatını Teşhis Konseyi Başkanı Rafsancani, geçirdiği kalp krizi nedeniyle 82 yaşında hayatını kaybetti.

İran'da 1979'da gerçekleşen ve belli dönemlerde kesintiye uğrasa da 2500 yıllık Şahlık geleneğini sona erdiren Devrim'in lideri Ayetullah Humeyni'nin *'Rafsancani yaşadığı sürece Devrim de yaşıyor demektir'* dediği rivayet edilir. Humeyni'nin bu sözü söylemesinin üstünden onlarca yıl geçtikten sonra Ali Ekber Haşimi Rafsancani artık yaşamıyor; Devrim ise toplumsal, ekonomik ve siyasal bir krizin her an patlak verme ihtimali ile yüz yüze.

82 yaşında yattığı hastanede geçirdiği kalp krizi ile Düzenin Maslahatını Teşhis Konseyi Başkanı iken yaşamını yitiren, 1989-1997 yılları arasında Cumhurbaşkanlığı yapan Haşimi'nin resmi adlandırma ile *'İslam İnkılabı'*nın rehberi Humeyni ile ilişkileri Devrim'den bile öncesine uzanıyordu. Devrim sonrasında ise bu ilişki her ikisinin *'devleti inşa'* etme konusunda neredeyse her adımda beraber olması ile daha da derinleşti. Özellikle Humeyni'nin son yıllarında devlet yönetimini neredeyse tamamen kendisine bıraktığı Rafsancani'nin ölümü, İran açısından sadece önemli bir devlet adamının kaybı değil, aynı zamanda Devrim'in toplumun geniş kesimlerince meşru olarak gördüğü belki son *'sembol'*ünün de artık geçmişte kalması anlamına geliyor.

Peki Rafsancani'nin ölümü İran dış politikasında, ülkenin özellikle Ortadoğu'ya ilişkin uygulamalarında veya Türkiye ile ilişkilerinde bir değişimi tetikler mi? Devrimin hem yapıcısı hem taşıyıcısı hem de taktisyeni ve meşruiyeti olan Rafsancani'nin ölümü İran'daki iç güç dengelerinde veya ülkenin iç siyasi çekişmelerinde radikal bir etki yaratır mı?

Humeyni'in son yıllarında devlet yönetimini neredeyse tamamen kendisine bıraktığı Rafsancani'nin ölümü İran açısından sadece önemli bir devlet adamının kaybı değil, aynı zamanda *'Devrim'*in toplumun geniş kesimlerince meşru olarak gördüğü belki son *'sembol'*ünün de artık geçmişte kalması anlamına geliyor.

İlk sorunun yanıtı, net: Hayır. Hayır, çünkü İran'da Muhafazakar-Reformist-Ilımlı ayrımı dış politika ile değil, ülke içi siyasi, toplumsal ve dini uygulamalarla ilgilidir. İkinci sorunun yanıtı ise hiç tereddütsüz, evet. Rafsancani'nin ölümü, mayısta yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimlerinde az hissedilir bir etkiye sahip olacak. Ancak bu ölümün asıl sonucu, İran'daki müesses nizamın ne yöne ve nasıl evrileceğini belirleyecek olan bir sonraki *'Devrim Rehberi'*nin seçimi sürecinde hesapların radikal bir biçimde değişmesinde hissedilecek.

Humeyni'li Yıllar

İran'da 1963 ayaklanması ve Ayetullah Humeyni'nin İran Şahı Muhammed Rıza Pehlevi tarafından Türkiye'de Bursa'ya sürgün edilmesi ile başlayan *'Devrim'* süreci, daha sonra Humeyni'nin kendi isteği ile tarihsel olarak Şiiliğin siyasal teolojisinin en önemli üretim merkezlerinden biri olan Irak'ın Necef kentine taşınması ile devam etti. Burada yaklaşık 15 yıllık sürgünden sonra 1978'de Irak lideri Saddam Hüseyin, İran Şahı'nın baskısı ile Humeyni'den ülkeyi terk etmesini istedi. Humeyni, o sıralar Fransa'da hayli güçlenmiş olan taraftarı İran asıllı üniversite öğrencilerinin ve aydınların daveti, burada fikirlerini dışarıya aktarma imkanlarının daha elverişli olması ve İran Şahı'nın politik baskı kuramayacağı bir ülke olması sebebi ile Fransa'ya gitti ve Devrim'den önceki son birkaç ayını Paris'te geçirdi. Bu dönem, Humeyni'nin dünya medyasının ilgi odağı olmaya başlamasının yanı sıra, devrimin ilk yıllarında İran'da kendisi ile beraber hareket edecek, Batı dünyası ile ilişkiler konusunda önemli bir birikime sahip, yaşları daha genç olan kadroların da Humeyni'nin etrafında kenetlendiği bir zaman dilimiydi.

Bütün bu sürgün ve ülke değiştirmelerle eş zamanlı olarak İran içinde ise Haşimi Rafsancani defalarca tutuklandı, yıllarca hapis yattı, mütemadiyen işkencelerden geçti. Ancak Humeyni'nin tutkulu bir destekçisi olmaktan vazgeçmedi. 1 Şubat 1979'da, neredeyse her şehir ve köye kadar yayılan ve ülkeyi adeta durma noktasına getiren geniş katılımlı sokak gösterilerine direnemeyerek İran Şahı Rıza Pehlevi'nin ülkeyi terk etmesinden günler sonra, Humeyni 16 yıllık sürgün hayatının ardından Fransa'dan İran'a *'İnkılab Rehberi'* olarak döndü.

İlk dönemlerden itibaren Rafsancani, Humeyni'nin yakın çevresinden birisi olarak İran devlet mekanizmasının şekillenmesinde rol almaya başladı. Devrim'in ilk yıllarında Humeyni'nin devrim kadrosu ve şuraları farklı görüş ve yorumlara sahip geniş bir kitleye tekabül ediyordu. Bir kısım sol eğilimli gruplardan oluşurken, bir kısım da Fransa günlerinde Humeyni ile ilişkisi derinleşmiş, Batı'da eğitim almış kadrolardan oluşuyordu. Ancak Devrim'den hemen sonra, 1980'de başlayan ve 8 yıl süren İran-Irak Savaşı, yönetim şekli konusundaki gruplar arası anlaşmazlıklar, kopmalar, içerde başlayan suikast ve toplu öldürmelerle sonuçlanan çok sayıdaki bombalamalar neticesinde, Humeyni'nin etrafındaki etkili din adamlarının birçok önemli temsilcisinin de öldürülmesi sonrasında yönetim kadrosu giderek belli bir fikrin ağırlık kazandığı bir kadroya dönüşmeye başladı.

Devletin En Güçlü İkinci Adamı

Devrim'in lideri ve ilk *'Rehber'*i olan Humeyni, anayasal ve teolojik yetkilere sahip kişi olarak devletin baştan başa yeniden kurulması ve şekillendirilmesi sürecini yürütürken, Rafsancani onun belki de en çok danıştığı, görüştüğü ve etkisinde kaldığı kişi olarak hep *'dar halka'*nın en etkili isimlerinden birisi oldu.

1982'ye gelindiğinde, hem devletin geçirdiği değişim hem de İran-Irak Savaşı'nın yarattığı sert ortam ve keskin kararlar alma ihtiyacıyla, Humeyni'nin dar halkası daha küçüldü. Paris'ten kalma kadrolar ve daha pek çok grup tasfiye edildi. 1989'da Humeyni'nin ölümüne kadar neredeyse istisnasız bir biçimde her kopma ve daralmada Rafsancani'nin Humeyni'ye telkinleri önemli bir etkiye sahipti. Savaş ve inşa

sürecindeki devlet, Rafsancani gibi *'genç ve sadık'* kadrolara önemli bir alan açtı.

Rafsancani, Devrim'in ilk yıllarında Devrim Konseyi'nin en yetenekli isimlerinden biri olarak İçişleri Bakanlığı ve uzun yıllar Meclis Başkanlığı yaptı. Humeyni'den sonra devletin en güçlü ikinci adamı olarak, bugünkü İran'ın yönetim, askeri, siyasal ve ekonomik elitlerinin oluşmasında mutlak etkiye sahip İran-Irak Savaşı'nın da en önemli isimlerinden biri oldu. Öyle ki bu savaşı 1988'de sona erdiren ve Humeyni'nin *'zehir dolu kaseyi içmek'* olarak tanımladığı ateşkes antlaşmasını imzalaması için Humeyni'yi ikna eden kişi yine Rafsancani'ydi.

Humeyni'nin kendisine Naib olarak seçtiği, hakkında *'özüm onda saklıdır'* dediği, Humeyni'den sonra *'Devrim Rehberi'* olması beklenen, ancak Halkın Mücahidleri üyelerine, muhaliflere uygulanan politikalara, insan hakları, toplu tutuklamalar gibi uygulamalardan dolayı bazı eleştirilerde bulunan Hüseyin Ali Muntazeri bile, bizzat Rafsancani'nin Humeyni'yi etkisine alması sonucu Naiblikten azledildi. Humeyni'nin hayatının sonlarına doğru, etrafındaki herkes *'İmam'*a (Humeyni, çevresindekilerce çoğunlukla bu kelime ile tanımlanırdı) ulaşamamaktan şikayet ederken, Humeyni'ye doğrudan erişimi olan sadece iki kişi vardı: Humeyni'nin oğlu Ahmed Humeyni ve Haşimi Rafsancani.

En Büyük Stratejik Hatası

Tarih, güçlü liderlerin gölgesinde varlıkları pek hissedilmemiş *'ikinci adam'*ların iktidara kavuştuklarında nasıl başkalaştıklarına dair sayısız örnekle doludur. İran'da Humeyni'den sonra devletin başına *'Devrim Rehberi'* olarak geçen Ali Hamaney de onlardan biridir. Hamaney, Rafsancani'nin siyasi kariyeri boyunca yaptığı en büyük stratejik hatanın sonucu olarak o makama oturdu. Rafsancani, hatasının bedelini yıllar sonra ailesinin hapse atılması gibi ağır olaylarla ödedi.

Haziran 1989'da Humeyni'nin ölümünden sonra meclisin önemli 80 *'ulema'*sı toplanıp *'Devrim Rehberi'*ni seçmeye çalıştı. Hararetli tartışmaların ortasında oturumu yöneten Rafsancani, Humeyni'ye ölmeden önce yaptığı son ziyaretinde *'Korkarım ki senden sonra senin makamını dolduracak bir isim bulamayız'* dediğini, Humeyni'nin ise *'Neden? Ali Hamaney var'* diye cevap verdiğini söyleyerek seçimi yönlendirdi. Bu sözler üzerine Ali Hamaney yerinden kalkıp kürsüye çıktı, ancak ateşli itirazlar gelince kürsüden indi. Hamaney daha koltuğuna oturmamışken, Rafsancani birden *'İmam'ın seçtiği'* Ali Hamaney'in *'Rehberliğine'* onay verenlerin ayağa kalkmasını istedi. Rafsancani öyle bir psikolojik ortam yarattı ki oturuma katılanlara adeta ayağa kalkmama imkanını tanımadı. Hamaney artık Devlet'in mutlak başkanı, İnkılab Rehberi, İmam Mehdi'nin postuna oturan adamdı.

Rafsancani'nin Hamaney konusunda neden bu kadar ısrarcı olduğuna dair pek çok rivayet var. Ancak genel eğilim, Rafsancani'nin Hamaney'i *'güçsüz, yönlendirilebilecek, kendi etkisinde kalacak ve onun istediği şekilde İran'ı yapılandıracak'* kişi olarak gördüğü yönünde.

İran'ı Yeniden İnşa Etti

Aynı yıl, Rafsancani de cumhurbaşkanı seçildi. Rafsancani'nin hesaplarına göre, kendisinin cumhurbaşkanı ve rahatça yönlendirebileceği *'tepedeki ikinci adam'* Hamaney'in *'Rehber'* olduğu İran'ı savaş sonrasında inşa etmenin tam zamanıydı. Nitekim Rafsancani, 1989'dan 1997'ye kadar 8 yıllık savaşla adeta varlığı ortadan kalkmış devleti, askeri, ekonomik ve dış politika alanında yeniden inşa etti. Bu süreçte Hamaney ile önemli bir sorun yaşamadı.

Ekonomik kalkınma yıllarına tekabül eden bu dönem, Rafsancani İran'ının bir yandan izole edilmişliğinden sıyrılıp bölgesel ve global varlığını yeniden hissettirdiği, bir yandan da rejime yönelik tehditlerin ortadan kaldırılmaya çalışıldığı bir dönemdi. İran devletinin rejim muhalifi birçok ismi içerde ve dışarda suikastlarla öldürdüğü bu dönem, bir yandan da bizzat devlet eliyle burjuvazinin yaratıldığı bir zaman aralığına tekabül eder. Kendisi de çok büyük bir servetin sahibi olan Rafsancani, bu dönemde belli bazı ailelere devletin önemli ihalelerini vererek bugünkü İran elitlerinin ortaya çıkmasının da arkasındaki isim oldu. Aynı şekilde İran'da siyaset, dış politika ve ekonomi alanındaki en önemli aktörlerden biri olan Devrim Muhafızları'nın üst dönem kadroları da yine bu dönemde şekillendi.

Ahmedinejad karşısında belki de siyasi kariyerinin ilk önemli yenilgisini yaşayan Rafsancani, devletin derinlerindeki etkisini sürdürdü ancak artık hem Devrim Rehberi'nin hem de Cumhurbaşkanı Ahmedimejad'ın açıkça hasmıydı. Bu tarih itibariyle Raf-

sancani'nin servetinden aile fertlerine kadar İran'da yıllarca devam edecek bir tartışma medya ve siyasi çevrelerde bizzat Hamaney'in örtük onayı ile sürdü.

1997'de reformcuların sembol ismi Muhammed Hatemi'nin İran'da cumhurbaşkanı seçilmesi ile Rafsancani, devlet yönetiminin önemli şuralarına başkanlık etmeye devam etti. Ancak bu tarihler itibariyle, Hamaney ile reformcular arasında başlayan siyasi sürtüşmelerde Rafsancani reformculara karşı Hamaney'in beklediği ölçüde mesafeli durmayınca iki eski dost arasında ayrışma başladı ve hızla arttı. 2005'te Rafsancani, Hamaney'in desteklediği Mahmud Ahmedinejad'ın karşısına reformistlerin de desteğiyle cumhurbaşkanı adayı olarak çıktı.

Rafsancani'yi Gözden Düşürme Çabası

Ahmedinejad karşısında belki de siyasi kariyerinin ilk önemli yenilgisini yaşayan Rafsancani, devletin derinlerindeki etkisini sürdürdü, ancak artık hem Devrim Rehberi'nin hem de Cumhurbaşkanı Ahmedimejad'ın açıkça hasmıydı. Bu tarih itibariyle Rafsancani'nin servetinden aile fertlerine kadar İran'da yıllarca devam edecek bir tartışma, medya ve siyasi çevrelerde bizzat Hamaney'in örtük onayı ile sürdü. Devrimin *'Rehberi'*, devrimin sembol ismi Rafsancani'ye karşı bütün gücünü kullanarak onu gözden düşürmeye adadı kendisini.

Hamaney-Rafsancani çekişmesi 2009'da Ahmedinejad'ın tartışmalı bir seçimle yeniden cumhurbaşkanı seçilmesiyle daha da derinleşti. Devrim sonrası en büyük muhalif ayaklanma olarak kabul edilen Yeşil Hareket protestolarında Rafsancani'nin kızı tutuklanarak *'İslam Cumhuriyeti'ne karşı propaganda'* yapmak suçlamasıyla 6 ay boyunca hapiste tutuldu.

Kendisine yönelik kampanyanın artık ailesine kadar uzanması Rafsancani açısından dayanılmazdı. Rafsancani, bir sonraki Rehber'i seçme ve mevcut Rehber'i azletme yetkisine sahip tek siyasal-dini organ olan ve başkanı olduğu Uzmanlar Meclisi'ni acil toplantıya çağırdı. Toplantının gündeminin *'Rehber'i azletme'* olduğu yönünde şayialar yayıldı. Aynı günlerde Rafsancani İran'ın dini merkezi Kum'a giderek halk ve devlet üzerinde etkili olan Ayetullahlardan destek istedi. 2009 seçimlerini şeffaf olmamakla eleştiren Rafsancani, ulema üzerindeki etkisine rağmen Kum'dan istediğini alamadı. Talebinin *'Rehber'in azledilmesi'* olduğu şeklindeki dedikodular ülkeye yayıldı. Kimilerine göre Rafsancani, Kum ulemasından aralarındaki tansiyonu düşürmelerini ve kendisi ve ailesine yönelik *'itibar suikasti'*ni durdurmalarını istemişti. Bu tarihten sonra Hamaney-Rafsancani arasındaki tansiyon düşmüş gibi görünse de Hamaney zamanla Rafsancani'nin gücünü yeniden görecekti.

Rafsancani'nin reformistlere ve Yeşil Hareket'e olan desteği, onu kentli geniş orta sınıf arasında daha da popüler hâle getirdi. Devletin zirvesi ile çekişmesi derinleştikçe arkasındaki halk desteği arttı. Rafsancani 2011'de Uzmanlar Meclisi başkanlığını kaybetti, kendi ifadesine göreyse *'bölünmeyi engellemek'* amacıyla bu makamdan çekildi. Ancak Düzenin Maslahatını Teşhis Konseyi'nin başkanı olarak siyasi kariyerine devam etti.

> Adaylığının reddedildiği 2013 seçimlerinden beri yakın ve yoğun bir biçimde desteklediği Cumhurbaşkanı Ruhani ile beraber mevcut Rehber'i azletme ve bir sonraki Rehber'i seçme yetkisine sahip tek siyasi-dini kurum olan Uzmanlar Meclisi'ne seçilmesi, hem Hamaney'i hem de İran'da devleti her türlü siyasi, ekonomik ve istihbari organlarına derinden işlemiş olan Devrim Muhafızları ordusunu oldukça tedirgin ediyordu.

2013'te, adaylık başvurusu süresinin dolmasına dakikalar kala cumhurbaşkanı adaylığını ilan etti. Reformistlerin sembol isimlerinden Muhammed Hatemi, Rafsancani'ye açık desteğini ilan etti. Ancak devrimin lideri Humeyni'nin en yakın adamı, mevcut İran'ın banisi olarak kabul edilen Rafsancani'nin adaylığı, adayları *'yeterli ve ehliyet sahibi'* olup olmamalarına göre eleyen veya onayan Anayasayı Koruyucular Konseyi tarafından reddedildi.

'Artık Huzur İçinde Ölebilirim'

Rafsancani pes etmedi ve 2016'da parlamento ve Uzmanlar Meclisi seçimlerinde yeniden aday oldu. Bu kez adaylığı reddedilmeyen Rafsancani, Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani ile beraber Tahran Bölgesi'nden Uzmanlar Meclisi'ne seçildi. Bu seçilmeyi *'iade-i itibar'* olarak gören Rafsancani, bunun katıldığı son seçim olduğunu açıklarken, *'artık huzur içinde ölebileceğini'* söyledi.

Ancak adaylığının reddedildiği 2013 seçimlerinden beri yakın ve yoğun bir biçimde desteklediği Cumhurbaşkanı Ruhani ile beraber mevcut Rehber'i azletme ve bir sonraki Rehber'i seçme yetkisine sahip tek siyasi-dini kurum olan Uzmanlar Meclisi'ne seçilmesi, hem Hamaney'i hem de İran'da devletin her türlü siyasi, ekonomik ve istihbari organlarına derinden işlemiş olan Devrim Muhafızları ordusunu oldukça tedirgin ediyordu.

Hamaney-Devrim Muhafızları kampı ile Rafsancani-Ruhani kampı arasındaki güç çekişmesi, Rafsancani'nin beklenmedik ölümüyle Hamaney-Devrim Muhafızları lehine derin bir değişim anlamına geliyor.

Devrim Muhafızları, bu tarihten sonra Hamaney'e bir sonraki *'Rehber'*i belirlemesi konusunda baskı yapmaya başladı. Hamaney'in ölmesi durumunda, Uzmanlar Meclisi'ndeki din adamları, zengin aileler ve askerin belli kesimlerindeki derin etkisi ve gücü sayesinde Rafsancani'nin Uzmanlar Meclisi'nde istediği kişiyi seçtireceğine inanıyorlardı. Genel kanı ise, seçeceği kişinin 16 yıl İran Yüksek Güvenlik Konseyi Başkanlığı yapmış, daha sonra İran'ın uluslararası ilişkilerinin en belirleyici konusu olan nükleer müzakerelerde uzun yıllar Baş Müzakereci olmuş ve aynı zamanda dini rütbesi de Hüccetu'l İslam olan mevcut Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani olduğu yönündeydi.

Rafsancani Sonrası Değişecek Dengeler

Hamaney-Devrim Muhafızları kampı ile Rafsancani-Ruhani kampı arasındaki güç çekişmesi, Rafsancani'nin beklenmedik ölümüyle Hamaney-Devrim Muhafızları lehine derin bir değişim anlamına geliyor. Bu ölüm, Ruhani'nin, var idiyse şayet, Rehber olma rüyasının büyük oranda imkansıza yaklaşması sonucunu doğurdu. Eğer geniş bir toplumsal muhalefet sahneye çıkıp mevcut müesses nizama meydan okursa, Ruhani İran'ın bundan sonraki onlarca yılını etkileyebilecek bir imkana sahip olabilir. Ancak aksi durumda bir sonraki Rehber artık Rafsancani'nin kafasındaki isim değil, Devrim Muhafızları'nın desteklediği isim olacaktır.

Rafsancani'nin ölümü, önümüzdeki ay yapılacak seçimlerde Reformistlerin kaybetmesi gibi bir sonuç doğurmaz. Ancak etrafı Hamaney'e ve Devrim Muhafızları'na sadık konseyler ve devlet kurumlarının neredeyse tamamını kontrol eden muhafazakarlarla çevrili olan Ruhani, şüphesiz Rafsancani'nin ölümüyle en büyük kaybeden durumunda. Sistem içindeki en büyük destekçisini kaybetmiş Ruhani, güç dengeleri, konseyler, Devrim Muhafızları ve özellikle de Hamaney ile olan ilişkilerinde her zamankinden daha dikkatli olmak zorunda.

Halk desteği hâlâ en az 2013'teki kadar güçlü olsa da Ruhani'nin bu desteği sürdürmek için halkta derinleşmiş ekonomik dar boğazı aşması gerekiyor. Bu ise ancak İran üzerindeki uluslararası yaptırımların kaldırılması ile mümkün. Ancak ABD'de başkan seçilen Donald Trump'ın Ruhani'nin içerde ve dışarda en büyük siyasi başarı ve meşruiyet alanı olan Nükleer Antlaşma ve buna bağlı olarak yaptırımların kaldırılacağı vaadini çöpe atacağını ilan etmesi, Ruhani'yi İran içinde *'devletin asıl sahipleri'*nin önünde tamamen savunmasız bırakıyor.

Anayasayı Koruyucular Konseyi Sekreteri'nin *'2017 Mayıs seçimlerinde Ruhani'nin ikinci dönem cumhurbaşkanlığı adaylık başvurusunun kesin kabul edileceği şeklinde bir kaide yok'* şeklindeki örtük tehdidinin üzerinden çok zaman geçmemişken, Rafsancani'nin ölümü Reformcuların sistem karşısındaki kurumsal zayıflığını daha da derinleştirdi.

Ruhani, İran halkını ekonominin iyileşeceğine inandırmak, değişim talebinde bulunan milyonlarca kadın-erkeğin umudunu canlı tutmak, halkın kendisine olan siyasal desteğini sürdürmek ve bunları yaparken de İran'ın *'muktedirler'*ini ürkütmemek zorunda. Oldukça karmaşık bir hassas dengeyi gerektiren bu siyasal yolculuk, Ruhani açısından Rafsancani gibi bir hamisi olmaksızın neredeyse *'dolu tası eğri tutup dökmemeye çalışmak'* kadar zor.[1]

R. Serdar Ataş

1. *http://aljazeera.com.tr/gorus/rafsancani-oldu-devrim-yasayacak-mi*

Damarlarda da basınç algılayan dedektörler vardır. Yine basınç arttığında onlar bunu algılar ve beyin tarafına bunu haber eder. Beyin, damarları gevşetir, kalbi yavaşlatır, gerekirse boşaltımı artırır ve bu duruma anında müdahale eder. Tüm bunlar ve bunların milyon katı sistemler sağlıklı bir vücutta mükemmel bir şekilde işler ve bizim en ufak basınç artmış, azalmış bunlardan hiç haberimiz olmaz.

Hipertansiyon

Dr. Seyfullah İSLAM
seyfullahislam@tevhiddergisi.net

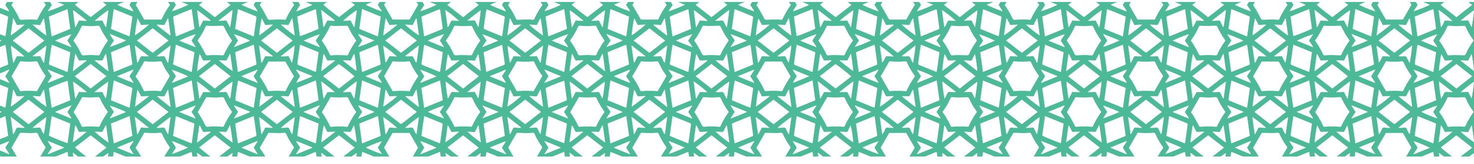
Allah'a hamd, Rasûlü'ne salât ve selam olsun.

Allah'ın *subhanehu ve teâlâ* yeryüzünü ve gökyüzünü nasıl bir düzen ve ahenk içinde yarattığını kusursuz kitabından okurken, bu mükemmel nizamı ibret almak ve Allah'ın yüceliğini anlamak için gözetlememiz, tefekkür etmemiz bize defaatle emredilir.

Gözlerimiz kendimizin dışında bu mükemmellikleri tefekkür ederken, geri planda bazen kendi başına evren kadar mükemmel olan vücudumuzun harika yapısını unutabilmektedir. Nasıl ki evren mükemmel bir ahenkle, kusursuz bir şekilde işliyorsa, hiç şüphesiz insanın vücudu da bir o kadar karmaşık ve mükemmel bir sistemler düzeni ile işlemektedir. Ayette belirtildiği üzere evrenin her ne yanına baksak bir kusur bulamayacağımız gibi, insan vücudunun da hangi kısmına bakarsak bakalım hiçbir kusur göremez bilakis yaratılışında göz kamaştıracak mükemmellikler görürüz. Tüm bu mucizeler, teker teker ele alındığında ansiklopedileri dolduracak bilgiler karşımıza çıkar. Bu bilgiler ise insanoğlunun küçük ve yine mucize ile yaratılmış beyninin anlayabildiği okyanusta bir damla misalidir. Biz bu yazımızda sizlere bu harikalardan sadece biri olan dolaşım sistemi üzerinde duracağız.

İnsanın dolaşım sisteminin parçaları, aslında basitçe bir devir daim sistemine benzemektedir. Kalp bu sistemin *'pompası'*, akciğerler kalpten kanı alıp temizleyerek yeniden kalbe veren *'filtresi'*, böbrekler *'boşaltma vanası'* bağırsaklar ise *'doldurma vanası'* vazifesini görmektedir. Yediğimiz ve içtiğimiz her türlü madde, bağırsaklardan kana geçer. Bunun için de

elbette büyük bir kısmı su teşkil etmektedir. Kandaki sıvının kaynağı, bağırsaklardan kana geçen bu sudur. Damarlar sürekli bu sıvıyı emdiğinde bir süre sonra o bölgede birikme olacaktır. İşte kalp dakikada yaklaşık 60 kez atarak, damardaki bu sıvıları vücudun her tarafına dağıtarak sürekli dolaşmasını, böylece besinlerin vücudun en ücra köşesine kadar ulaşmasını sağlar. Sürekli emilen sıvılar, damardaki basınç yükünü artıracağından aynı zamanda böbrekteki gözle görülemeyecek milyonlarca kılcal damardan süzülür. Bu *'kan'* adını verdiğimiz sıvı böbreklerden devamlı belli bir oranda *'idrar'* olarak süzülür.

Şimdi düşünelim... Bağırsaklardan biraz fazla sıvı

> ...'tansiyon' yükselecektir. Ya da böbrek biraz az çalışsa fazla sıvı atılamayacak yine tansiyon yükselecek. Kalp iyi çalışmasa gerisinde kan birikecek yine dolaşımla ilgili birçok problem ortaya çıkacak. Basit bir kalorifer sistemini düşünelim. Kombinin basıncı biraz yükselince bir yerlerden su fışkırmaya başlıyor, çünkü borular o basınç yükünü kaldıramıyor. Ama Allah vücudun borularını yani damarları öyle güzellikte yaratmış ki bu saydıklarımızın hiçbiri olmuyor.

emilse basınç artacak, yani *'tansiyon'* yükselecektir. Ya da böbrek biraz az çalışsa fazla sıvı atılamayacak yine tansiyon yükselecek. Kalp iyi çalışmasa gerisinde kan birikecek yine dolaşımla ilgili birçok problem ortaya çıkacak. Basit bir kalorifer sistemini düşünelim. Kombinin basıncı biraz yükselince bir yerlerden su fışkırmaya başlıyor, çünkü borular o basınç yükünü kaldıramıyor. Ama Allah *subhanehu ve teâlâ* vücudun borularını yani damarları öyle güzellikte yaratmış ki bu saydıklarımızın hiçbiri olmuyor.

Vücudumuzdaki damarlar, klasik borular gibi sert değil, bilakis duruma göre gevşeyen ve daralabilen yapıda. Mesela yemek yediniz, mide ve bağırsaklara giden damarlar genişler, oraya kan akımı artar ve beyninize giden kan azalır. Çok yemek yediğinizde uykunuzun geldiğini hatırlayın... Yine koşmaya başladınız, kaslarınızdaki damarlar kana ihtiyaç fazla olduğu için gevşerken, diğer organlarınızdakiler daralır. Bunun gibi aktif bir şekilde çalışan, birbirinden hormon adını verdiğimiz kan yoluyla gönderilen haberciler ve vücudun elektrik sistemini ihtiva eden sinirler aracılığıyla haberdar olan mükemmel bir sistemden bahsediyoruz. Başka bir örnek verelim: Vücutta sıvı yükü arttı... Kalpteki basınç dedektörleri bunu algıladığında kana bir madde salar, o madde vücutta dolaşırken muhakkak böbreğe rastlar; böbrek sıvı yükünün fazla olduğunu haber aldığında biraz daha fazla boşaltır. Bir örnek daha: Damarlarda da basınç algılayan dedektörler vardır. Yine basınç arttığında onlar bunu algılar ve beyin tarafına bunu haber eder. Beyin, damarları gevşetir, kalbi yavaşlatır, gerekirse boşaltımı artırır ve bu duruma anında müdahale eder. Tüm bunlar ve bunların milyon katı sistemler sağlıklı bir vücutta mükemmel bir şekilde işler ve bizim en ufak basınç artmış, azalmış bunlardan hiç haberimiz olmaz.

'Basınç' kelimesinin vücuttaki karşılığının *'tansiyon'* olduğunu tekrar hatırlatalım. Kalp kasıldığı anda *'sistolik'* yani büyük tansiyon, gevşediğinde ise *'diastolik'* yani küçük tansiyon olmak üzere iki tansiyon vardır. Mesela 12/8 olarak tabir ettiğimiz tansiyonda 12 büyük, 8 küçük tansiyondur. İkisinin de artmasının ve azalmasının farklı anlamları vardır.

Dengelerin Bozulması

Tüm bu sistemler kusursuz bir şekilde işlerken, Allah'ın *subhanehu ve teâlâ* ayette de belirttiği gibi ömrün tersine çevrilmiş *'yaşlılık dönemine'* girmesi ve bundan daha önemli bir sebep olan insanın kendi eliyle dünyayı ifsad ettiği gibi kendi vücudunu da ifsad etmesiyle, vücutta dengeler yavaş yavaş bozulmaya başlar. İfsad edilmiş tohumlardan pek çok yabancı madde eşliğinde yetişen sebzeler, içinde ne olduğu belli olmayan endüstriyel ürünler, en basiti artık çeşmelerden dahi doldurulamayan sular, vs... sebebiyle insanlar vücudunun dengesini kendi elleriyle ifsad etmekte, bozulma sürecini hızlandırmaktadır. İşte dolaşım sisteminin de kusursuz yapısı bozulmaya başladığında genellikle ilk problem *'hipertansiyon'*

yani tansiyon yüksekliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Artık vücutta bu düzenin ayarı bozulmuş, vücut damarlardaki basıncı kontrol edemiyor, her an patlamaya hazır bir bomba gibi kan vücutta dışarı çıkacak bir delik arıyor demektir. Devir daim sisteminde basınç arttığı zaman su bir yeri patlatır ve oradan dışarı akar. İşte damarlar genişleyip daralabilen yapısı ile bunu uzun bir süre engellese de en sonunda kontrol edilemeyen bir tansiyonda bir yerleri çatlatıp dışarı çıkmak ister. Tansiyon yükseldiğinde burun kanaması o yüzden tipiktir. Çok görülen *'beyin kanaması'* adını verdiğimiz olay yine bu durumun sonucudur.

Hipertansiyon Hastalığı Bende Var mı?

Hipertansiyon hiçbir belirti vermeden yıllar içinde vücudun hassas bölgelerinde harabiyete neden olabilir. Bununla birlikte en sık belirtiler enseden alın bölgesine doğru yayılan baş ağrısı, baş dönmesi, kulak uğultusu, kulak çınlaması, burun kanaması, çarpıntı, terleme ve sık idrara çıkmadır.

Tansiyon dengesinin bozulması hastalığının tek bir tanısı vardır. 20 dakika dinlendikten sonra, sağ koldan, kol kalp hizasında iken en az iki farklı ölçümle tansiyonun belli bir sınırın üzerinde olması hipertansiyon hastalığının tanısını koydurur. Belli bir sınır dedik çünkü dünya genelindeki materyalist hekimlerin sürekli değiştirdikleri sınırlardan dolayı değişken değerlere sahiptir. Bunda tansiyon ilacı üreten ilaç firmalarının etkisinin olmadığını söylemek mümkün olmadığı için materyalist dünyada bu değerlere motamot uymak da mümkün görünmemektedir. Genel olarak halk arasında *'büyük tansiyon'* olarak bilinen sistolik değer 140'ın üzerinde, küçük tansiyon ise 90'ın üzerinde ise buna hipertansiyon denilir ve hemen ilaç başlanır. Ancak her vücudun yapısı farklı olduğu gibi tansiyon değerleri de elbette aynı değildir. Her insana *'robot'* gibi davranarak standart bir değere göre ilaç başlanması, ilaç firmalarının ve bunlarla işbirliği yapan ve dünya genelinde bu düzeni işleten doktorların işgüzarlığından başka bir şey değildir. O yüzden tansiyon ilaçlarının her hastanın kendi klinik durumuna, yaşına, kilosuna ve hesaba katılacak başka değişkenlere göre başlanması gerektiği kanaatindeyiz.

Özellikle ilaç başlanılabilmesi için en az bir hafta boyunca günde iki defa tansiyon ölçümü yapılıp, bir kağıda not edilmesi; not edilen bu değerlerin, hekimine danışılarak, hekimin tavsiyelerinin dikkate alınması önemlidir.

Hipertansiyon Varsa...

Öncelikle bu durum tedavi edilebilen bir durum değildir. Çünkü denge bozulmuş, sistemin bozulan kısımları yenisi ile değişmediği sürece düzelmeyecek karmaşık, kompleks bir sistemden bahsediyoruz. Günümüzde yapılan şey sadece o anlık tansiyonu düşüren ve kontrol altına almaya çalışan ilaçların kullanılmasıdır. O yüzden önemli olan dengeleri en baştan bozmamak, kişinin Allah'ın kendine emanet ettiği vücuduna yani sıhhatine dikkat etmesidir.

• Tükettiğimiz gıdalara dikkat etmeli, endüstriyel ürünlerden uzak durulmak da önleyici bir yöntemdir. Müslümanın sigara ve alkol gibi içecekler başta olmak üzere diğer tüm endüstriyel ürünleri tüketmesi kendisine verilen emanete ihanet anlamına gelmektedir.

• Allah *subhanehu ve teâlâ* vücudumuzu; kullanalım, onunla çalışalım, kendisine ibadet edelim diye emanet etmiştir. Tembellik günümüzde Müslümanları da içine almış, dünyayı kaplayan kara bulutlardandır. İslam'ın zirvesi olan sağlam beden ve hareket kabiliyeti isteyen cihad ibadeti ve ona hazırlıktan gafil olmamız, uykuların artması, yürümenin ve hareketli yaşamın azalması, vücudu kullanmayı gerektirecek işlerin terk edilmesi gibi *'tembellik'* ya da Kur'ani tabirle *'ölüm uykusu'* diyebileceğimiz bir gafletin içinde olmak tehlike sebebidir.

Allah'ın emrettiği gibi dinimizi yaşadığımız takdirde bu tür hastalıkların da aslında bizden uzaklaştığını biiznillah göreceğiz.

• Tavsiye edeceğimiz diğer bir husus, 40-45 yaşın üstündekiler ara ara tansiyon değerlerini kontrol ettirip, en erken zamanda önlem almaya başlamalılardır.

Biz Müslümanlar, *"İnsanların çoğu sıhhat nimetini kullanmakta aldanmıştır."* [1] hadisinin şuuruyla, Rabbimizin bizlere emanet ettiği bedenimize sağlıklı bakmayı adeta görev edinmeliyiz.

Sözümüzün sonu; hamd Allah'a aittir.

1. *Buhari*

Günahların Dünyadaki Karşılığı

Veysel TÜRK
veyselturk@tevhiddergisi.net

Kitap: Günahların Dünyadaki Karşılığı
Yazar: Ahmet Ferid el-Mısri
Yayınevi: Polen/Karınca

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a olsun. Ancak O'na ibadet eder ve ancak O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve yine şehadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve Rasûlü'dür.

Bu ayki sayımızda siz kardeşlerime tavsiye edeceğim eser *'Günahların Dünyadaki Karşılığı'* isimli bir kitap olacaktır. Malumdur, bugün Müslümanların bulundukları durumu ve sıkıntıları inceleyen kimse bela, sıkıntı, musibet, kaos ve her türlü zorluğun yaşadığımız çağın en bariz özelliği olduğunu fark eder. Ve şu hakikati hatırlayarak *'Dünyada fitneden başka bir şey kalmadı'* der. Oysa bu hastalığın teşhisi bellidir o da şudur: fertlerin ve yönetimlerin Allah'ın şeriatından yüz çevirmeleri, insanlığın günah bataklığına sürüklenip Rabbine karşı isyankâr olmasıdır. İnsanların çoğu kafirlerin yol ve gidişatlarına kapılmış durumdalar. Yine birçoğu dünyada sadece günahların hayvani zevklerinin var olduğunu zanneder. Allah *subhanehu ve teâlâ* böyleleri için:

"İnkar edenler ise dünyadan faydalanır ve hayvanlar gibi yer ve içerler. Onların yeri ateştir." [1]

Oysa çözüm bellidir. Ne zaman bu ümmet dinine sarılır, Rabbine itaat eder, Peygamberin sünnetine uyar, işte o zaman övgüye layık, mutlu ve şerefli bir hayat yaşayacaktır. Üstelik hem dünyada şeref ve itibar kazanır hem de ahirette izzet ve saadete kavuşur. Tıpkı asr-ı saadetteki gibi. Onlar hem dünyada hem de ahirette izzet sahibi oldular. Onlar Allah'ın dinini yücelttiler, Allah da onları yüceltti. Ömer'in *radıyallahu anh* dediği gibi: *'Biz insanların en zeliliydik. Allah bizi Rasûlü vasıtasıyla aziz kıldı. Ne zaman biz izzeti O'ndan başkasından ararsak, o zaman Allah bizi yine zelil kılar.'*

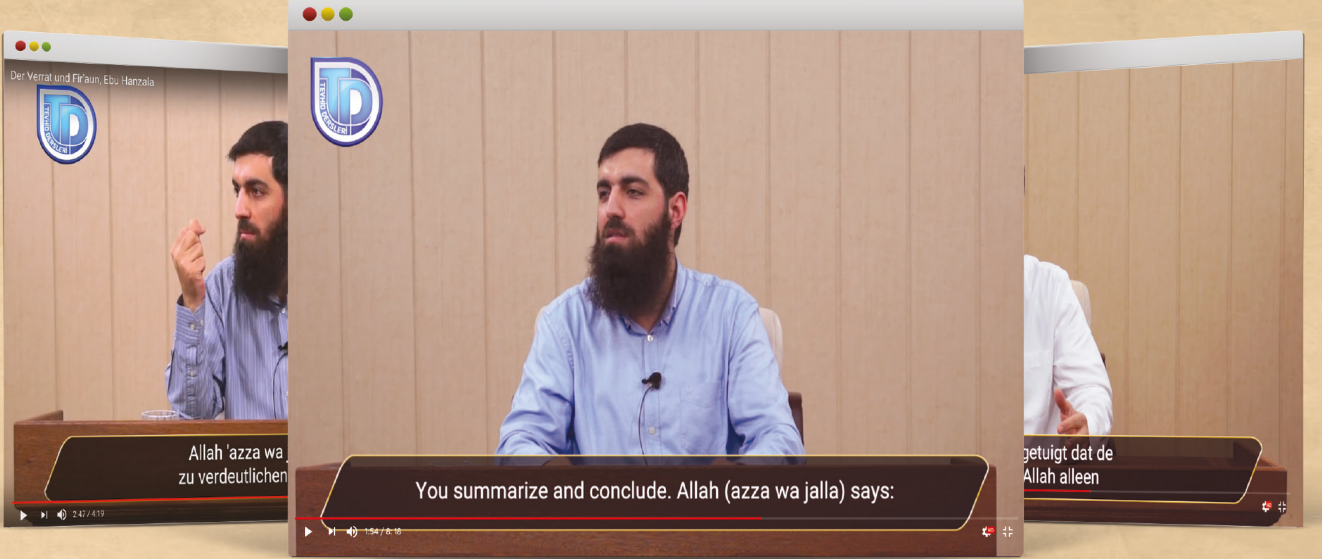
Bugün ümmetin içine düştüğü durum izzeti başkasının yanında aramasıdır. İşte bu durum bizim kendi elimizle işlediğimiz günahların bu dünyadaki karşılığıdır. Bir de bunun ahiretteki karşılığı vardır. Çünkü dünyada zelil bir hayat yaşayan ahirette izzetli bir hayat beklemesin. Bu durumdan kurtulmamızın yolu ise günahları terk edip, salih amele dönmemiz lazım.

Değerli kardeşim bu ay işte bu tehlikeye dikkat çeken bu kitabı okumanı tavsiye ediyorum. Allah'tan umuyorum ki sana da bana da faysa sağlasın.

Fi emanillah.

1. 47/Muhammed, 12

Yabancı Dil Çevirilerimiz İçin
YouTube Kanalımızı Ziyaret Edebilirsiniz

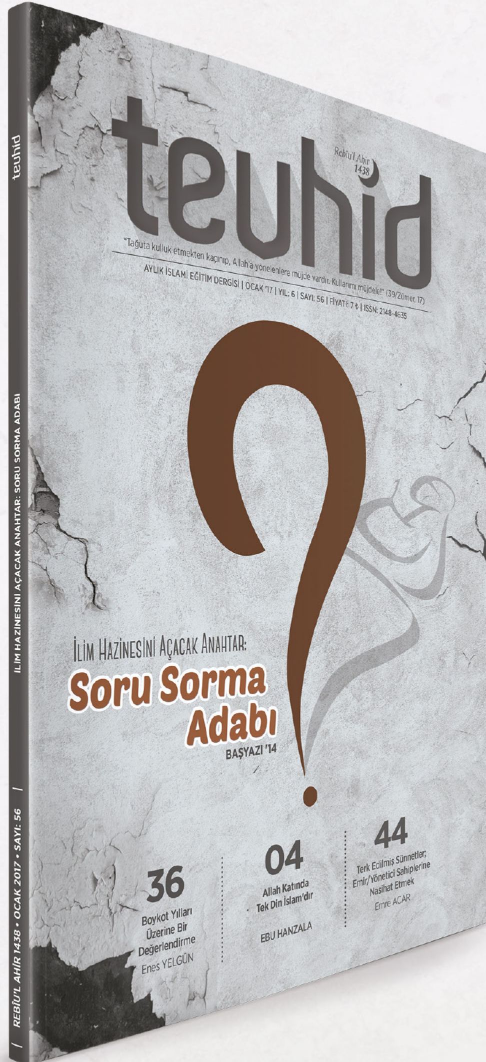
youtube.com/c/tevhiddersleriebuhanzalahoca

ÇEVİRİ EKİBİMİZE SİZ DE KATILABİLİRSİNİZ

=t.dersleri@gmail.com

"Tağuta kulluk etmekten kaçınıp Allah'a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı Müjdele!"
(39/Zümer, 17)

ABONELİK İÇİN
info@tevhiddergisi.net
www.tevhiddergisi.net
0545 762 15 15